

Golden State Realty **JASSI GILL**
Broker/Owner

Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento

Ph:510-304-9292
Refinance Now
@ZERO COST

Call Sukhi Gill:510-207-9067
CA DRE Lic.#01180969

CA DRE# 00966763

Harmit S Toor **BEB**
Bay East Brokers, Inc. **BAY EAST BROKERS**

Help you Buy, Sell & Loans:

- ◆ Residential & Commercial Property
- ◆ Business Opportunity

2021 Platinum Award in recognition of outstanding achievement in Residential and/or Commercial Sales/Listing

Ph: 925-202-7027
HDtoor@gmail.com, WWW.BayEastBrokers.Com

Broker - MLO
BRE Lic.# 01462579
NMLS ID 358820
Broker Corp Lic: 02007516

EQUAL HOUSING OPPORTUNITY

Certified Insurance Agent **Global Green**
INSURANCE AGENCY

ਰੈਲਬ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ:510-487-1000
MANN@GGIABA.COM

Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Twenty-Third Year of Publication ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 23, Issue 41, October 8, 2022 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟੇ, ਸਿਆਸਤ ਭਾਰੂ ਮੁਫਤ ਸੰਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਚਾਰ ਰੋਜ਼ਾ ਇਜਲਾਸ ਕਈ ਸਵਾਲ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਲੋਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਦਿਖਾਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੀ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਇਜਲਾਸ ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਮ ਸੈਸ਼ਨ ਸੱਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ, ਪਹਾਲੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਮਸਲੇ ਸਿਰਫ ਰਾਜਪਾਲ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਹੀ ਜੋੜੇ ਸਨ।

ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਇਜਲਾਸ ਵਧਾ ਕੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾਲ (ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ) ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ, ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਸਵਾਲ ਉਠਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭਰੋਸੇਗੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਭਰੋਸਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ। 'ਆਪ' ਦੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਸਪੀਕਰ ਸਣੇ ਕੁੱਲ 92 ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਵਿਧਾਇਕ ਇਜਲਾਸ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਦਨ 'ਚੋਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਵਾਲਾ ਮਤਾ ਜਿਥੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕ ਹੀ ਜਾਪਿਆ, ਉਥੇ ਸਦਨ ਵਿਚ ਲੋਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਲ ਕੇ ਰੱਖ ਗਿਆ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ

‘ਆਪ’ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ 93 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ 'ਆਪ' ਦੇ 91 ਵਿਧਾਇਕਾਂ (ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਨੇ ਭਰੋਸੇਗੀ ਮਤੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਪਰ ਗਿਣਤੀ ਵੇਲੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੁੱਲ 93 ਵੋਟਾਂ ਮਤੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤੀਆਂ ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਚਰਚਾ ਛਿੜ ਗਈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਵੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆ ਨਿੱਤਰੇ। ਆਪ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ ਅਤੇ ਬਸਪਾ ਦੇ ਡਾ. ਨਛੱਤਰਪਾਲ ਨੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਪਾਈ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੋਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਸਵਾਲ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਾਈਵ ਹੈ, ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਿੱਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਚੱਲੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਆਪਣੇ 2 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਕੋਲ ਜਨਤਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਗਾ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੇ 3 ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ 18 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਬੇਵੱਸ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਲਾਕਾਨੂੰਨੀ, ਬੇਰਜ਼ਗਾਰੀ, ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਮਾਫੀਆ ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ' ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਜਲਾਸ 'ਆਪ' ਦੁਆਰਾ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਬਾਰੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਹੀ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਭਰੋਸੇਗੀ ਮਤੇ ਨੂੰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਤੇ 'ਤੇ ਹੋਈ ਵੋਟਿੰਗ

ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਵਾਕਆਉਟ ਕੀਤਾ। ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ 'ਆਪ' ਦੇ 91 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਮਤੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਦਨ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਮਤੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਭਾਜਪਾ ਵਿਧਾਇਕ ਇਜਲਾਸ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਦਨ 'ਚੋਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਭਰੋਸੇਗੀ ਮਤੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਇਹ ਆਖਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫਤਵੇ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਤੋੜਵਾਂ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭਰੋਸੇਗੀ ਮਤਾ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੰਗਾਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸਪੀਕਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿਫਰ ਕਾਲ ਨੂੰ ਇਕੋ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸਦਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ। ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਗੈਰਸਟਰ ਦੀਪਕ ਟੀਨੂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਭਾਰੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਪੀਕਰ ਵੱਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਿਫਰ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਬੋਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇੰਜ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਗੈਰਸਟਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਗਾਇਕ ਸਿੰਧੂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੁਫਤ ਚੋਣ ਵਾਅਦਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚਾਲੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਦਰਸ਼ ਜਾਬਤੋ ਵਿਚ ਸੋਧ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਵਿਹਾਰਕਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰ ਕੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਜਾਣਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲਾਂ ਦੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਨੂੰ ਵੱਧ ਵਿਹਾਰਕ ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 19 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਤਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣਾਂ ਕਈ ਗੇੜਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਮੁਫਤ ਚੋਣ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਅਸਰਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ

Harmit Toor
Your Realtor® For Life!

Help you Buy or Sell:

- ◆ Residential Property
- ◆ Commercial property
- ◆ Business Opportunity

Financing:

- ◆ Residential Loans
- ◆ Commercial Loans
- ◆ SBA Loans

Commercial Leasing

Broker Associate
BRE Lic.# 01462579
NMLS ID 358820

2015-19 Awarded
Grand Master
Achievement
Club Certificate

BEB
BAY EAST BROKERS

Ph: 925-202-7027
HDtoor@gmail.com
WWW.BayEastBrokers.Com

Raja SWEETS & CATERING
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Items Serving: All kinds of Sweets, Snacks & Food, Chaut & Tikki Stall, Pani Pooji Stall, Bheji Pooji / Pav Bhaji, Falooda Kullfi

Catering Services: Wedding Ceremonies, Receptions, Birthday Parties, Religious Gatherings, Corporate Events, Picnics / Bar-b-que

Additional Services: Warmers, Chaffing Dishes, China & Silverware, Linen Rental, Waiters & Bartenders

Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with Portable Tandoor for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets

Toll Free 1-866-FOR-RAJA
www.rajasweets.com
msbains@rajasweets.com

3100 Alhambra Blvd, Union City CA 94087 Ph. (510) 488-9130 Fax (510) 488-9111
1275 W Wilton Ave, Hayward CA 94542 Ph. (510) 264-9300 Fax (510) 264-9348

Call Mukhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party
1-866-FOR-RAJA (367-7252)
www.RajaSweets.com

GLOBAL TRUCK PERMITS

17 years of experience

Services

- We do Same day IRP Plates
- Truck Permits
- New company
- Truck ELD
- Trucking compliance

Rajinder Singh

159 D'Arcy Pkwy, Lathrop, CA 95330
Phone: 209 636 0880

XPRESSCARGO

Tel.: 317-426-5410

Ext. 2001 & 2403

100% ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੰਪਨੀ

Pay Every Week

Pay Single 60 Cent + Team 70 Cent

**100%
OWNER OPERATOR
COMPANY**

**IN TO MI BACK TO IN OR IN TO OH TO LOUISVILLE
KY/BOWLING KY BACK TO IN (EVERYDAY HOME)**

**ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੱਕੇ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਵੈਨ ਦੇ ਲੋਡ
ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਡ Same Location ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।**

- ਫਿਊਲ ਐਡਵਾਂਸ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ
- ਸਾਰੇ ਲੰਪਰ ਫੀਸ ਕੰਪਨੀ ਪੇ ਕਰੇਗੀ ।
- ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ
- ਟਰੱਕ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਮੇਜ ਇੰਸੂਰੈਂਸ
- ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰੈਂਟਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ Oil Change ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਕਾਉਂਟ

ਅਸੀਂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਟੈਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

**CA >> IN, OH, KY, PA, MD, VA
IN >> KS, TN, WI, MI, KY, IL, GA**

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੱਕ ਪੱਕੇ ਲੋਡ ਹਨ

ਅਸੀਂ 2016 ਅਤੇ 2017 ਦੇ USED ਟਰੱਕ ਵੀ ਸੇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Hiring Owner Operators and Drivers

ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ਼ੀਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218

Online Application @ www.xpresscargoinc.com

**ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਵੀਕਲੀ ਹੋਮ**

ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ 24/7 ਘੰਟੇ ਰਿਪੋਅਰ ਸ਼ਾਪ ਖੁੱਲੀ ਹੈ

ਰੋਲਾ-ਰੱਪਾ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਲੰਘਾਇਆ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ ਰੋਲੇ ਰੱਪੇ ਵਿਚ ਹੀ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਉਤੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਘਪਲਿਆਂ ਤੇ ਨਕਾਮੀਆਂ ਦਾ ਚਿੱਠਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦੀ ਇਕ 'ਵਾਇਰਲ ਆਡੀਓ' ਰਹੀ। ਸਦਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਸਿਫਰ ਕਾਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦੀ ਵਾਇਰਲ ਆਡੀਓ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਕੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿਫਰ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਠੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਪੀਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਅਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਦਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆ ਕੇ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਸਪੀਕਰ ਵੱਲੋਂ

ਸਦਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਸਦਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਹੰਗਾਮਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦੀ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਆਡੀਓ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵੀ ਆਡੀਓ ਸਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੱਲਾ ਕਿਉਂ ਝਾੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ' ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦੇ ਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ ਨੇ ਬੋਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੌਰਾਨ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਵੀ ਸਦਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਜਦੋਂ ਇਸ ਮੰਤਰੀ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੈਂਬਰ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ 'ਬੀ' ਟੀਮ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਪਰ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਮਤੇ 'ਤੇ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ 'ਆਪ' ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਸੇਧੇ ਹਨ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦਾ ਵਜ਼ੀਫਾ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹੇ ਚੁੱਪ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ, ਗਨੀਵ ਮਜੀਠੀਆ ਅਤੇ ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬਰਗਾਤੀ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਬਰਗਾਤੀ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੇਧਿਆ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦੋ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾ. ਸੁੱਖੀ ਤੇ ਸੁਮਿਤੀ ਮਜੀਠੀਆ ਬੋਲਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ। ਹੰਗਾਮੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨਾ ਆਖ ਸਕੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨੋਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਵਾਕਆਉਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ ਤਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ ਵੀ ਨਾ ਹੋਏ।

ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਮਤੇ 'ਤੇ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਰੋਲਾ ਰੱਪਾ ਪਾ ਰਹੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਦਲਿਤ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਏ। ਵਿਧਾਇਕਾ ਸਰਵਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਣੂਕੇ ਨੇ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਸਦਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵਜ਼ੀਫਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਦਲਿਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ।"

ਮਤੇ 'ਤੇ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਵਿਧਾਇਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਜ਼ੀਫੇ ਡਕਾਰੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਘਪਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿਤ ਬੱਚੇ ਡਿਗਰੀਆਂ ਲੈ ਲਈ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘਪਲੇਬਾਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਵਜ਼ੀਫਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਚਰਚਾ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭੱਜਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਜਿਹੜੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਰੋਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹੀ ਮਾਰੇ ਸਨ।

ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖੇ

ਬਠਿੰਡਾ: ਇਥੇ ਜੰਗਲਾਤ ਦਫਤਰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਥਾਣਾ ਥਰਮਲ ਦੀ ਮੁਖੀ ਸੁਖਵੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਹੇਠਾਂ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਿਆਂ ਹੀ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਰਹਿੰਦ ਨਹਿਰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਵੀ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀਆਂ ਟੈਂਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਪਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕ ਪਾਣੀ ਭਰ ਕੇ ਲਿਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਲਈ ਉਥੇ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਪੱਖੀ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਦੇਖੇ, ਇਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਆਗੂ ਨੇ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਨਾਅਰੇ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈ-ਭਾਈ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਵੀ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਕੁਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਰੂਪਨਗਰ: ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਟਾਈਗਰ ਫੋਰਸ (ਕੇ.ਟੀ.ਐਫ.) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀਜਾ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਗਗਨ ਉਰਫ ਗੱਗੂ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਚੰਦ ਨਵਾਂ ਮੋਗਾ ਅਤੇ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜੋਤੀ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਗੰਜੀ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਮੋਗਾ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਸਮੇਤ 21 ਕਾਰਤੂਸ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਪੁਲਿਸ

ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਆਰਿਫਕੇ ਦੇ ਝੋਨੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਤੋਂ ਏਕੇ-47 ਅਸਾਲਟ ਰਾਈਫਲ ਸਮੇਤ ਦੋ ਮੈਗਜੀਨ ਅਤੇ 60 ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ

ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖੇਪ ਗੈਂਗਸਟਰ ਅਰਜ ਡਾਲਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਡਰੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੁੱਟੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਆਰਿਫਕੇ ਤੋਂ ਵੀਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਭਰ ਵਿਚ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਮੁਹਿੰਮ ਅਧੀਨ ਪੁਖਤਾ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰੂਪਨਗਰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਢਲੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੁਰਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਦਵਿੰਦਰ ਬੰਬੀਹਾ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਧਮਕੀ

ਬਠਿੰਡਾ: ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਸੰਦੀਪ ਨੰਗਲ ਅੰਬੀਆ ਦੇ ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਜੇ ਗੁੱਥੀ ਸੁਲਾਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਕਬੱਡੀ ਸੀਜ਼ਨ 2022-23 ਦੇ ਵੱਡੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਵਿੰਦਰ ਬੰਬੀਹਾ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੈਂਗਸਟਰ ਜੰਗੂ ਭਗਵਾਨਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦਾ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਉਤੇ ਪਾਈ ਅਜਿਹੀ ਪੋਸਟ ਮਗਰੋਂ ਜਿੱਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਬੱਡੀ ਸੀਜ਼ਨ ਉਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਬੱਦਲ ਮੰਡਰਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਕਤ ਪੋਸਟ ਨੂੰ ਦਵਿੰਦਰ ਬੰਬੀਹਾ ਗਰੁੱਪ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਾਰਪ ਸੁਟਰ ਬੰਬੀਹਾ, ਕੁਸਾਲ ਚੌਧਰੀ ਗਰੁੱਪ, ਟਿਲੂ ਤਾਜਪੁਰੀਆਂ ਗਰੁੱਪ, ਅਮਿੱਤ ਡਾਗਰ ਗੈਂਗਸਟਰ, ਨੌਰਥ ਇੰਡੀਆ ਕਿੰਗ, ਭੂਪੀ ਰਾਣਾ ਗਰੁੱਪ ਆਦਿ ਨਾਲ ਹੈਸ਼ਟੈਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਕਾਹਲੋਂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਕਾਬੂ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ: ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ (ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ.) ਅੰਬਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਨਾਮੀ ਗੈਂਗਸਟਰ ਦਰਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਾਸੀ

ਜੰਬਾ ਥਾਣਾ ਨੀਲੋਖੇਤੀ (ਕਰਨਾਲ) ਨੂੰ ਚਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਤੂਸਾਂ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਰਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਦੀ ਵਾਸੀ ਹਰਸੀਆਂ (ਬਟਾਲਾ) ਨੂੰ ਦਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ 'ਤੇ ਲਿਆਏ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਗੈਂਗਸਟਰ ਦੀਪਕ ਟੀਨੂ ਦੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਉਤੇ ਸਿਆਸਤ ਭਖੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮਾਨਸਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਏ-ਕੈਟਾਗਿਰੀ ਗੈਂਗਸਟਰ ਦੀਪਕ ਟੀਨੂ ਦੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਭਖ ਗਈ ਹੈ। ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਠੰਢਾ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਦੀਪਕ ਟੀਨੂ ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਨੇ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਸੁਆਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਤਰੁਣ ਚੁੱਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਹੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਲ ਉਠਾਏ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਕਿਵੇਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦਿਆਲ ਸੋਢੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਿਆਸੀ ਦੌਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਫਰਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣ ਮਗਰੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਦੌਰੇ ਕਰਕੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੁਰਾਣੀ ਥਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਲਾਰੈਂਸ ਗੈਂਗ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ
ਮਾਨਸਾ: ਗੈਂਗਸਟਰ ਦੀਪਕ ਟੀਨੂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਲਾਰੈਂਸ ਗੈਂਗ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੀਪਕ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦੀਪਕ ਟੀਨੂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵਿਸ਼ਾਲ ਚੌਪਤਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਗਰੂਪ ਰੂਪ ਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮੰਨੂ ਕੁੱਸਾ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦੀਪਕ ਟੀਨੂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਭਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਅਤ ਉਤੇ ਚੁੱਕੇ ਸਵਾਲ
ਮਾਨਸਾ: ਮਰਹੂਮ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਮਾਤਾ ਚਰਨ ਕੌਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਮ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਨਾਮਵਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਹਨ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਸਰੂਆਮ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰੇਕ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੈਂਡਲ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਾਂਗੇ: ਚੀਮਾ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫੜੇ ਹੋਏ ਗੈਂਗਸਟਰ ਦੀਪਕ ਟੀਨੂ ਦੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਇਥੇ ਵਿਧਾਇਕ ਉਗੋਕੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸਖਤ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਹਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਬਤੌਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੰਗੜੇ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੀ ਉਸੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jat Sikh parents invite matrimonial alliance for their US born daughter 36, 5'9" beautiful, family oriented, never married. Master's in Bioengineering Management- executive position in Bay Area, California. The boy must be from the USA, professionally qualified; good-natured and well settled, with family values. Serious enquiries only. Please respond with latest photo and biodata to kaurprincess11@yahoo.com or whatsapp 669-946-5891

41-44

Jatt Sikh family looking for a Jatt Sikh match for their 34 years, 5' 4" daughter. Master of Business Administration, Marketing, Food media. Permanent Resident of Canada. Mother retired govt. Principal, Brother Sarpanch of village & now preparing for MLA Election, urban and rural property. Boy wanted from jatt sikh family only. Contact us at: +1 4373328422 or E-mail at: punectasra17october@gmail.com

40-43

Khatri sikh family looking for a US citizen, Green card, H1 or work permit match for their Oct' 84 MS, divorcee issueless US Citizen daughter working in New York upstate. Contact us at +91-7888508778 (WhatsApp No.)

40-43

Jatt Sikh family looking for a well-settled Jatt Sikh boy for their 29/5'6", RN, BSN, USA citizen daughter. A boy on study visa or H1B visa holder can also be considered. Please contact us at: Whatapp (1)-224-361-1456

37-40

A Sikh Hundal family seeking a suitable, well educated, well settled boy from USA or Canada for their 32 years old, daughter, height 5-3", smart, well educated knowing both cultures very well. She did Bachelor of Dental Surgery, Master degree Epidemiology from UNSW Sydney, Australia, Currently working as a Research Fellow with Bill and Malinda Gates Foundation, in collaboration World Health Organization, Public Health Foundation. Previously in Australia worked as Health Officer. Father B.Tech. (GNE, Ludh. retired from Government job). Family currently residing in Chandigarh and owns rural and urban agriculture land. Contact us at: ranjitsingh56@yahoo.com or 1+905-866-6091 Canada 91+896-869-7166.

29-32

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਸਿਟੀਜ਼ਨ 31 ਸਾਲ, ਕੱਚ 6', ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਨਾਨ ਡਰਿੰਕਰ, ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਵਧੀਆ ਨੌਕਰੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ, ਬੈਚਲਰ ਆਫ ਸਾਇੰਸ, ਫਾਰਮੇਸੀਟੈਕ ਲੈਬਟੈਕ, ਲੜਕੇ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। H1B ਵੀਜ਼ਾ ਹੋਲਡਰ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ (ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ)। ਲੜਕੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਬੇਮੁੱਖ ਏਰੀਆ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: 510-871-0324, 510-200-1715

41-48

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਯੂ ਐੱਸ.ਏ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਉਮਰ 47 ਸਾਲ, ਕੱਚ 6'1" ਤਲਾਕਸੂਦਾ, ਸਥਾਪਿਤ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾ ਹੋਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਖਾਨਦਾਨੀ ਲੜਕੇ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਯੂ ਐੱਸ.ਏ. ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਲੜਕੀ (ਉਮਰ 39-42 ਸਾਲ) ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸੂਦਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: 484-219-4922 or E-mail at baljitrandhawa0001@gmail.com

41-44

Looking for a suitable match for an Arora sikh boy. 6'1", 1992 born. Masters in SCM from UTD and working in Dallas, TX in IT with Deloitte on H1-B. He holds Canadian PR and we prefer a Punjabi girl (caste no bar) settled in the USA or Canada. Please contact us at 516-532-3023 or email at 10.guneet@gmail.com

41-44

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ 40 ਸਾਲਾ, 5'8" ਗ੍ਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ, ਤਲਾਕਸੂਦਾ, ਆਪਣਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਚਲਾਉਂਦੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਚੰਗੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। (ਜਾਤੀ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ) ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤਲਾਕਸੂਦਾ ਲੜਕੀ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ। ਲੜਕਾ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੋਲੰਬਸ ਜਾਰਜੀਆ (ਅਮਰੀਕਾ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਲੜਕੇ ਦਾ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: 205-799-2350 ਜਾਂ 762-332-2936

37-40

Ravidasia Sikh family looking for a well educated, USA citizen or permanent resident girl for their turbaned son, 1993 born, 5'10", Canadian permanent resident. Younger sister is in Canada and older sister is US citizen and living in Wisconsin. Please send biodata at: knavm1993@gmail.com

37-40

Looking for suitable match for 42, 6", clean shaven Jatt Sikh Neuro-surgeon boy, working in Chicago. Divorcee, one daughter custody with mother. Contact us at: 917-238-3060

35----

ਗਲੋਬਲ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਨੌਰਥ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸ਼ਾਰਲੋਟ ਦੀ ਕਿਰਪਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ

ਯੂ ਐਨ ਸੀ ਸ਼ਾਰਲੋਟ ਦੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ 22 ਸਤੰਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਕਰਕੇ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗਲੋਬਲ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਲੰਘੀ 30 ਸਤੰਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਗਲੋਬਲ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ ਨਾਲ ਇਕ ਆਨਲਾਈਨ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਗਲੋਬਲ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ (ਜੀ.ਐੱਸ.ਸੀ.) ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਮੌਜੂਦ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਲਬਰਗ ਸਿੰਘ ਬਸੀ (ਯੂ.ਐੱਸ.), ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਪੀ. (ਬਰਿਟੀਨ), ਡਾ. ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ (ਕੈਨੇਡਾ), ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ (ਦੁਬਈ), ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਯੂ.ਐੱਸ.) ਅਤੇ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ਯੂ.ਕੇ.) ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਯੂ ਐਨ ਸੀ ਸ਼ਾਰਲੋਟ ਵਲੋਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਡਾ. ਸ਼ੈਰਨ ਗੈਬਰ (ਚਾਂਸਲਰ), ਡਾ. ਬਰੈਂਡਨਵਲਫ਼, (ਮੁੱਖ ਵਿਭਿਨਤਾ/ ਚੀਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ), ਡਾ. ਰਿਚਅਰਡ (ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਸਮੇਤ ਵਪਾਰਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ), ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਿਮ ਬ੍ਰੈਡਲੀ (ਚੀਫ ਆਫ ਸਟਾਫ), ਅਤੇ ਮਿਸ ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਜੈਕਸਨ (ਸੀਨੀਅਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਫਾਰ ਰੈਪਿਡੀਟੇਸ਼ਨ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਂਡ ਕਮਿਊਨਿਕੇਸ਼ਨਜ਼) ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਡਾ. ਸ਼ੈਰਨ ਗੈਬਰ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਹੋਣ। ਗੁਲਬਰਗ ਸਿੰਘ ਬਸੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਦੁਆਰਾ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੁਕਮ ਭਾਵ ਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਰੱਬੀ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ

ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਲਈ ਕਿਰਪਾਨ, ਤਲਵਾਰ ਜਾਂ ਫੁਰੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਰਪਾ (ਦਇਆ) ਅਤੇ ਆਨ (ਸਵੈਮਾਨ) ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਜੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਪੈਨਲ ਨੇ ਬੜੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ। ਜੀ ਐਸ ਸੀ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਟਾਫ਼ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਧੰਨਵਾਦ ਦੇ ਨੋਟ ਵਿਚ, ਡਾ. ਸ਼ੈਰਨ ਗੈਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਅਤੇ

ਤੁਹਾਡੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਧਾਰਮਿਕ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ।"

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਿੱਖ ਲਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮੰਦਭਾਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੁਚੇਤ ਹਨ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ, ਰੰਗ, ਲਿੰਗ, ਕੱਪੜਿਆਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਯੂ ਐਨ ਸੀ ਸ਼ਾਰਲੋਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ। ਗਲੋਬਲ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਨਾਰਥ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਉਸਾਰੂ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਭਾਈਚਾਰਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਝਾੜੀਆਂ 'ਚ ਸੁੱਟੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਲਤੀ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸਨਮਾਨਿਤ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਭਵਨ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ (ਬਜ਼ੁਰਗ) ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਅਪਾਹਜ ਆਸ਼ਰਮ (ਸਰਾਭਾ) ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਸਮੇਤ ਮਾਲਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਮਰਨ ਲਈ ਝਾੜੀਆਂ 'ਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਸ਼ੀਲਡ ਦੇ ਕੇ

ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਬੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਮਾਲਤੀ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ (ਬਜ਼ੁਰਗ) ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ੀਲਡ ਜਿੱਤੀ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਮਾਲਤੀ ਨੂੰ ਭਰੇ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸ਼ੀਲਡ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਲਤੀ ਨੂੰ ਦਸੰਬਰ 2018 ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਕੰਗਣਵਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਝਾੜੀਆਂ 'ਚ ਸੁੱਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕੁੱਝ ਦਇਆਵਾਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਦਵਾਈ ਆਦਿ ਦਿਵਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਅਪਾਹਜ ਆਸ਼ਰਮ (ਸਰਾਭਾ) ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਆਸ਼ਰਮ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਇਲਾਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਮਾਲਤੀ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਸਹਾਰੇ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਲੱਗ ਪਈ,

ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਡਾ. ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਦੋ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲਾਵਾਰਸ, ਬੇਘਰ, ਬੇਸਹਾਰਾ, ਅਪਾਹਜ, ਨੇਤਰਹੀਣ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਸੰਤੁਲਨ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਮਰੀਜ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਵਾ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਰੀਜ਼ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗੀ ਸੰਤੁਲਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਸੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਰੀਜ਼ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਿਆ ਆਪ ਨਹੀਂ ਸੋਧ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਮਲ-ਮੂਤਰ ਵੀ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਚ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਰੀਜ਼ ਆਪਣਾ ਨਾਉਂ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਆਸ਼ਰਮ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਡਾ. ਮਾਂਗਟ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ: 403-401-8787 ਅਤੇ ਇੰਡੀਆ: 95018-42506 ਫੋਨ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਐੱਚ-1ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਏਸ਼ਿਆਈ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਚੀਪ ਵਾਸੀਆਂ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਐੱਚ-1ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਅ ਬਾਇਡਨ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲੇਗੀ।

ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਾਲੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਚੀਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਜਾਂ

ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਸਬੰਧੀ ਬਿੱਲ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸੈਨੇਟਰਾਂ ਨੇ 80 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਡਰੀਮਰਜ, ਐੱਚ-1ਬੀ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵੀਜ਼ਾਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਿੱਲ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਪਰਵਾਸੀ ਜੇਕਰ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਪੱਕੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ' ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੈਨੇਟਰ ਅਲੈਕਸ ਪੈਡਲਾ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਵਿਆਉਣ ਲਈ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਸੈਨੇਟਰਾਂ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈੱਥ ਵਾਰੈਨ, ਬੇਨ ਰੇਅ ਲੁਜ਼ਾਨ ਅਤੇ ਡਿੱਕ ਡਰਬਿਨ ਨੇ ਤਾਈਦ ਕੀਤੀ।

ਕੌਂਸਲੇਟ ਵਿਚ ਵੀਜ਼ਾ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਵਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਏਸ਼ਿਆਈ ਅਮਰੀਕੀ, ਹਵਾਈ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਚੀਪ ਵਾਸੀਆਂ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ।

ਸਾਂ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ, ਬਰਮਿੰਘਮ ਤੇ ਲੰਡਨ ਲਈ 20 ਹੋਰ ਉਡਾਣਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਟਾਟਾ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਏਅਰਲਾਈਨ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਬਰਮਿੰਘਮ, ਲੰਡਨ ਤੇ ਸਾਂ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਲਈ 20 ਵਾਧੂ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ।

ਏਅਰਲਾਈਨ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਪੰਜ ਵਧੀਕ ਉਡਾਣਾਂ ਬਰਮਿੰਘਮ, 9 ਲੰਡਨ ਤੇ ਛੇ ਸਾਂ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਲਈ ਚੱਲਣਗੀਆਂ ਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹਫਤੇ 5000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਧੀਕ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਏਅਰਲਾਈਨ ਦੀ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਾਲ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਹਰ ਹਫਤੇ ਯੂ.ਕੇ. ਜਾਂਦੀਆਂ 34 ਉਡਾਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 48 ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਰ ਹਫਤੇ ਬਰਮਿੰਘਮ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਾਧੂ ਪੰਜ ਉਡਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਦੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਚੱਲਣਗੀਆਂ। ਲੰਡਨ ਲਈ ਉਡਾਣੀ ਭਰਨ ਵਾਲੀਆਂ 9 ਵਾਧੂ ਫਲਾਈਟਾਂ 'ਚੋਂ ਪੰਜ ਮੁੰਬਈ, ਤਿੰਨ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇਕ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਿਲੀਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੱਤ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ

ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆਏ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਜਾਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ, ਗੁਜਰਾਤ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਣੇ ਕੁੱਝ ਹੋਰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਵਧੇਰੇ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਇਹ ਸਲਾਹ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਲੰਬੇ ਦਿਨੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਵਧੇ ਨਫਰਤੀ ਅਪਰਾਧ, ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਲਾਹ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾਈਆਈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਿਸ਼ਤੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅਸਾਮ, ਮਨੀਪੁਰ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਲੱਦਾਖ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਯੂ.ਕੇ. ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲਈ ਹੁਣ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਨਾਨ-ਸਟਾਪ ਉਡਾਣਾਂ ਚੱਲਣਗੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ 34 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 40 ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੁਣਾਈਆਂ ਖਰੀਆਂ-ਖਰੀਆਂ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਟਕਸਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਗੂ ਨੇ ਕਦੇ ਟਕਸਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਸਿੱਬਲ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਾਰ ਲਵੇਗਾ ਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀਆਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਫਰੰਟ ਤੇ ਫੇਲ੍ਹ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ 'ਆਪ' ਸੁਪਰੀਮੋ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਪੂਰਬੀ, ਕੇਂਦਰੀ, ਉੱਤਰੀ ਤੇ ਆਤਮ ਨਗਰ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਥਾਈਂ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਐਨ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਕੀਤਾ।

ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਮਰਹੂਮ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸਿੱਬਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰ ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਖਰੀਆਂ-ਖਰੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਦਲ ਦੇ ਉਹ ਆਗੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਚੀ-ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਈ

ਗਰਭਪਾਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੇਮਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਹੋਰ ਮੋਕਲਾ ਕੀਤਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਐਕਟ ਵਿਚਲੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਦੱਸਿਆ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਮੈਡੀਕਲ ਟਰਮੀਨੇਸ਼ਨ ਆਫ ਪ੍ਰੈਗਨੈਂਸੀ (ਐਮ.ਟੀ.ਪੀ.) ਐਕਟ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਨੇਮਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਮੋਕਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 20-24 ਹਫਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗਰਭਵਤੀ ਅਣਵਿਆਹੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿਚਲੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਵਿਆਹੁਤਾ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਵਾਈ.ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜਸਟਿਸ ਏ.ਐਸ.ਬੋਪਨਾ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਜੇ.ਬੀ.ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਮ.ਟੀ.ਪੀ. ਐਕਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ 'ਜਿਨਸੀ ਹਮਲੇ' ਜਾਂ 'ਬਲਾਤਕਾਰ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਨਸੀ ਹਮਲਾ

ਜਾਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਐਮਟੀਪੀ ਐਕਟ ਤੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਬਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਆਸੇ ਲਈ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਆਹੁਤਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।" ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 21 ਤਹਿਤ ਮਿਲਿਆ ਪ੍ਰਜਨਨ ਦੀ ਮੁਖਤਿਆਰੀ, ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਨਿੱਜਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਕ ਅਣਵਿਆਹੁਤਾ ਮਹਿਲਾ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਆਹੀ ਮਹਿਲਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ (ਗਰਭ ਧਾਰਨ ਦੌਰਾਨ) ਬੱਚਾ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਪ੍ਰਜਨਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਬੱਚਾ ਜੰਮਣ ਜਾਂ ਨਾ ਜੰਮਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਹੱਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਿਨਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰਜਨਨ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਜ਼ਾਦਾਨਾ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਤਰ-ਪੂਰਬ ਦੀ ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਗਰਭਪਾਤ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਾਰਟਨਰ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਗਰਭ ਭੇਗਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਚੰਦਰਚੂੜ ਨੇ 75 ਸਫਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਬਦ 'ਬਲਾਤਕਾਰ' ਦਾ ਸਧਾਰਨ ਮਤਲਬ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਖਿਲਾਫ ਜਾ ਕੇ ਜਿਨਸੀ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਟੇ ਦੀ ਹੋਮ ਡਲਿਵਰੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਬਰਕਰਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਘਰ-ਘਰ ਆਟਾ ਵੰਡਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਆਟੇ ਦੀ ਹੋਮ ਡਲਿਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਟੈਂਡਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਨੇ 3 ਮਈ ਨੂੰ ਆਟੇ ਦੀ ਹੋਮ ਡਲਿਵਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੋਮ ਡਲਿਵਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਟੇ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਆਰ.ਐਸ. ਝਾਅ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਅਰੁਣ ਪੱਲੀ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ

ਆਟਾ ਸਕੀਮ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹੇਗੀ: ਬਾਜਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਕਣਕ ਦਾ ਆਟਾ ਵੰਡਣ ਵਾਲੀ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਕ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਉਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ ਸਕੀਮ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਣਗੇ।

ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਆਟੇ ਦੀ ਹੋਮ ਡਲਿਵਰੀ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਲਟਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਝੱਲਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜਸਟਿਸ ਵਿਕਾਸ ਸੂਰੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਜਿਸਟਰੀ ਬਰਾਬਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਐਨ.ਐਫ.ਐਸ.ਏ. ਡਿਪੂ ਹੋਲਡਰ ਵੈੱਲਫੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਡਿਪੂ

ਹੋਲਡਰ ਵੈੱਲਫੇਅਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਡਿਪੂ ਹੋਲਡਰ ਯੂਨੀਅਨ (ਸਿੰਧੂ) ਆਦਿ ਨੇ ਵੀ ਨਿਯਮਾਂ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ।

ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੌਮੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਡਿਪੂ ਹੋਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਔਨ ਜ਼ੋਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਤਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਟੇ ਦੀ ਹੋਮ ਡਲਿਵਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ 'ਚ ਇਕ ਜ਼ੋਨ, ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਦੋ ਜ਼ੋਨਾਂ ਤੇ ਤੀਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜ ਜ਼ੋਨਾਂ ਵਿਚ ਆਟੇ ਦੀ ਹੋਮ ਡਲਿਵਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਕੈਨੇਡਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ: ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਪੈਟਰਿਕ ਹਬਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ (ਐਸ.ਐਫ.ਜੇ.) ਦੀ ਗੈਰਅਧਿਕਾਰਤ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਗੈਰਗਸਟਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੌਇਲ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮਾਊਂਟਡ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਕਈ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧੀਆਂ 'ਤੇ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਰਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ।

ਵੱਖਰੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਐਸ.ਐਫ.ਜੇ. ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਹਬਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰੀ, ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।" ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਐਸ.ਐਫ.ਜੇ. ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਐਸ.ਐਫ.ਜੇ. ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੱਟੂ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਧਨੌਲਾ: ਪਿੰਡ ਕੱਟੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੌਜਵਾਨ ਲੇਖਕ ਤੇ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੱਟੂ ਨੂੰ 68ਵੇਂ ਕੌਮੀ ਫਿਲਮ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਬਣਾਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਲਈ 'ਰਜਤ ਕਮਲ ਪੁਰਸਕਾਰ' ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੱਟੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ 'ਦਿ ਸੇਵੀਅਰ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਪ੍ਰੀਤਮ

ਸਿੰਘ' ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਸਟ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਟਿਵ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੂਸਰੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਿੰਘਪੁਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ ਕੈਂਪ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਸਮੇਤ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਪੈਦਲ ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਮਨੀਪੁਰ ਪੁੱਜਿਆ।

Punjab Times

Established in 2000
22nd Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Amrit Pal Kaur

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal
Baljit Basi
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
Major Kular

California:

Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

Sacramento

Gurbarinder Singh Raja
916-533-2678

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 115 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਜੀਅ ਅਗਵਾ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ: ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਮਰਸਡ ਕਾਊਂਟੀ ਸ਼ੈਰਿਫ ਦੇ ਦਫਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ 'ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਤੇ ਖਤਰਨਾਕ' ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਪੀੜਤਾਂ ਵਿਚ ਜਸਲੀਨ ਕੌਰ (27), ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ (36), ਆਰੋਹੀ ਢੇਰੀ (8 ਮਹੀਨੇ) ਅਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ (39 ਸਾਲ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ 48 ਸਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੁਝ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ।

ਮਰਸਡ ਕਾਊਂਟੀ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਵਿਚ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਵਾਕਾਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਵੈਲੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਰਸਡ

ਕਾਊਂਟੀ ਸ਼ੈਰਿਫ ਵਰਨ ਵਾਰਨਕੋ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕ 8 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਬੱਚਾ, ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਤਾਇਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੱਖਣੀ ਹਾਈਵੇਅ 59 'ਤੇ, ਰਿਟੇਲਰਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ

ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹੈ। ਸ਼ੈਰਿਫ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਦੇ ਰਾਤ ਇਕ ਕਾਲੇ ਤੇ ਸਲੇਟੀ ਹੁਡੀ ਅਤੇ ਸਰਜੀਕਲ ਮਾਸਕ ਪਹਿਨੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਗਰੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਵਾਰਨਕੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪੀੜਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੇ, ਉਹ ਅੱਗੇ ਆਵੇ ਅਤੇ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਟਾਂਡਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਟੀਮ ਜੁੱਤੀਆਂ ਸਣੇ ਦਾਖਲ ਹੋਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਲਈ ਆਈ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ 29 ਸਤੰਬਰ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਟੀਮ ਦਾ ਕੈਮਰਾਮੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਮਲਾ ਜੁੱਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘੁੰਮਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ੂਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੀਨ ਹਟਾਉਣੇ ਪਏ। ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਮਲਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਕਰਦਾ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਵੀ

ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਪ੍ਰੋ. ਸਰਚਾਂਦ ਸਿੰਘ ਖਿਆਲਾ ਨੇ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਦੂਦ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਖਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਦੀਆਂ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਹਰਕਤ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫ਼ੇ ਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਘਾਣ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਿਲਮ ਟੀਮ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਕੁਤਾਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕਹਿਣ।

ਮੁਫਤ ਸੌਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਮੁਫਤ ਚੋਣ ਸੌਗਤਾਂ ਨੂੰ 'ਰਿਉਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਬਦੀ ਤਕਰਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਫਤ ਚੋਣ ਸੌਗਤਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਦਰਸ਼ ਚੋਣ ਜਾਬਤਾਂ ਵਿਚ ਸੋਧ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖ ਕੇ 'ਮਾਡਲ ਕੋਡ ਆਫ ਕੰਡਕਟ' ਦੇ ਅੱਠਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮਾ ਜੋੜਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ।

ਗੰਨੇ ਦਾ ਭਾਅ 20 ਰੁਪਏ ਵਧਾ ਕੇ 380 ਰੁਪਏ ਕੁਇੰਟਲ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਗੰਨੇ ਦਾ ਭਾਅ ਵਧਾ ਕੇ 380 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਸਦਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਪਿਤਾਈ ਸੀਜ਼ਨ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੰਨੇ ਦਾ ਸਟੇਟ ਐਗਰੀਡ ਪ੍ਰਾਈਸ (ਐਸ.ਏ.ਪੀ.) ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ 20 ਰੁਪਏ ਵੱਧ ਮਿਲੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੰਨੇ ਦਾ ਭਾਅ 360 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 380 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ 200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਪਏਗਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਗੰਨੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਤਾਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਢੁਕਵਾਂ ਮੁੱਲ ਨਾ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਫਸਲ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਗੰਨੇ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 1.25 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਹੀ ਗੰਨੇ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸਮਰੱਥਾ 2.50 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ ਦੇ ਗੰਨੇ ਦੀ ਪਿਤਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਗੰਨਾ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੰਨੇ ਦਾ ਭਾਅ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।"

ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮਿਸ਼ਨ (ਗ੍ਰਾਮੀਣ) ਤਹਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਬਾਇਓਡੀਗਰੇਡੇਬਲ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਬਾਰੇ ਚਲਾਈ ਕੰਪ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਉੱਤਰੀ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਾਂ 'ਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਜਦਕਿ ਸਵੱਛ ਸਰਵੇਖਣ ਗ੍ਰਾਮੀਣ-2021-22 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸੋਚ ਮੁਕਤ ਲਈ ਕੀਤੇ ਉਪਾਵਾਂ ਤੇ ਓ.ਡੀ.ਐਫ. ਪਲੱਸ ਕੰਪੋਨੈਂਟਸ ਲਈ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਤੇ ਗਰੇਅ ਵਾਟਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਵਰਗਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ (ਦੋ ਪੁਰਸਕਾਰ) ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਵਿਗਿਆਨ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਮੰਤਰੀ ਗਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖਾਵਤ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਿਪੁਲ ਉਜਵਲ ਅਤੇ ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਰਾਜੇਸ਼ ਖੋਸਲਾ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਸ਼ੰਕਰ ਜਿੰਪਾ ਨੇ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮਿਸ਼ਨ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਅਤੇ ਜਲ ਜੀਵਨ ਮਿਸ਼ਤ ਤਹਿਤ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗੀ।

ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸੁਨੇਹਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਅਜੇ ਤੱਕ ਤਿਕੁਨੀਆ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਣੇ ਅੱਠ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਫ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਡਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਕਮ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਤੇ ਸੱਤਾ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਟਿਕੈਤ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਤੱਕ ਚੁੱਪ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੋਤੀਵਾਲਾ ਘਾਟ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਬਰਸੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਇਲਾਕੇ ਦੀ

ਸੰਗਤ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਉਧਰ, ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੇ ਬਰਸੀ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਪੱਧਰੀ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਨਾਂ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵੀ ਭੇਜੇ ਗਏ। ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਚਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਿਕੁਨੀਆ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਵਾਰਦਾਤ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੋਤੀਵਾਲਾ ਘਾਟ ਵਿਖੇ ਮਨਾਈ ਗਈ।

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟੇ, ਸਿਆਸਤ ਭਾਰੂ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੀ ਅਹਿਮ ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਗੈਂਗਸਟਰ ਜੱਦੋ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਦੌੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੈਸ਼ਨ ਸਬੰਧੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ 'ਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਨੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਬਿਜਲੀ, ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਤੇ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰ ਕੇ ਸੱਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆਂਦੇ ਭਰੋਸੇਗੀ ਮਤੇ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। 92 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿੱਖੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ। ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਲਏ ਗਏ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਸਮੇਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ

ਖਿਲਾਫ ਕਰਤਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਸੇਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਣ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮੁੱਢੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ

ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਐਕਟ-2014 ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸਹਿਤ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ।

ਕਰਨ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਕ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰਨ ਅਤੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਠਕ ਜਲਦ ਸੱਦੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਮੁਆਫ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਦੂਰ ਕਰੇ ਕੇਂਦਰ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਲਦ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਤੇ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਉੱਤੇ ਮੱਲ੍ਹਮ ਲਾਉਣ

ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ। ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2019 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਉਤੇ ਲਏ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਉਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਰਾਜੋਆਣਾ ਪਿਛਲੇ 27 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੈਰੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ

ਸਿਰਸਾ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਐਕਟ 2014 ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਭੰਬਲਭੁੰਮੇ ਵਾਲੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਝੀਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਅਸਤੀਫਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ

ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ। ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇੰਟਰਨਲ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਇਕਤਾਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤੇਤੀ ਮੈਂਬਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹਨ। ਉਧਰ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਝੀਡਾ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸਤ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰਿਆ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਝੀਡਾ ਨੇ ਖੁਦ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੇ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਝੀਡਾ ਨੂੰ

ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਝੀਡਾ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ: ਸੁਖਬੀਰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਐਕਟ 2014 ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸੰਸਦ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਰੁਤਬੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਤੇ ਝੀਡਾ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਨਸੀਹਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁੰਮਰਾਹ ਹੋ ਕੇ ਝੂਠੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਸੀ ਫੁੱਟ ਕਾਰਨ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਭਾਰਨ 'ਤੇ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪੰਥਕ ਤਾਲਮੇਲ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ 150ਵੇਂ ਸਥਾਪਨਾ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਅਰੰਭਤਾ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਆਈਜੀ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇੱਥੇ ਸਥਾਨਕ ਕਬੀਰ ਪਾਰਕ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਤੇ ਇਨਸਾਫ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਧਰਮ, ਵਿੱਦਿਆ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਗੜ ਰਹੇ ਸੰਤੁਲਨ ਪ੍ਰਤੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੇ ਰੁਝਾਨ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਕੋ-ਕਨਵੀਨਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮੁੜ

ਅਰੰਭਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਜੀ. ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਥਕ ਤਾਲਮੇਲ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਫਲਾ 14 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਂਦਰ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡਾ. ਮਹੀਨੀਆ ਦੀ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਮਗਰੋਂ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਂਦਰ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਰਾਜ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੋੜੇਮਾਜਰਾ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ

ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਸਤੀਫਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਖੋਜ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਈ ਨਵਾਂ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਰੰਭੀ ਸੀ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਵਾਂਦਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਮਿਲੇਗੀ।

ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਕਿ ਅੰਦਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ: ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਰੇਲਵੇ ਰੋਡ ਵਿਚ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਭਾਈ ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਤੇ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੋਹਰੇ ਮਾਪਦੰਡ ਅਪਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼

ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸੰਨ 1981 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਲਾਵਤਨ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਭਾਈ ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨੀ ਦੇ 41 ਵਰ੍ਹੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਉਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤਕੰਠ ਸਰਾਹਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

'ਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮਾਰਚ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ।

ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਨਾਮ ਪਿੱਛੇ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭਗਤ ਦੇ ਦੋਸ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਹਾਲੀ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਭਖ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਿਆਸੀ ਵਿਵਾਦ ਹੁਣ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਲਾਉਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਾਮਨ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਮ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ, ਰਾਜਪਾਲ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਚੌਟਾਲਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਾਮਨ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਉਦਘਾਟਨੀ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਪੱਥਰ 'ਤੇ 'ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦਰਮਿਆਨ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਨਾਮਕਰਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਮਤਭੇਦ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਫੀ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਚੌਟਾਲਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਮੁਹਾਲੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਚੌਟਾਲਾ ਵਿਚਾਲੇ ਅਗਸਤ 'ਚ ਮਹੀਨੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਮਲ: ਬਾਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਲਈ 307 ਏਕੜ ਮੋਹਾਲੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਮੋਹਾਲੀ' ਰੱਖਣ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਮਤਾ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵੜਿੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਥਾਂ ਮੋਹਾਲੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਏਅਰਪੋਰਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 24.5 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ 24.5 ਫੀਸਦੀ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ 51 ਫੀਸਦੀ ਖਰਚਾ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਏਅਰਪੋਰਟ ਦਾ ਰਨਵੇਅ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਟਰਮੀਨਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੈ। ਏਅਰਪੋਰਟ ਦੀ ਰਨਵੇਅ ਕਰ ਕੇ ਪਛਾਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ 'ਨਾਮਕਰਨ ਨੀਤੀ' 'ਚ ਸਾਫ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਰੈਵੇਨਿਊ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ

ਏਅਰਪੋਰਟ ਸਥਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਧਰ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਣਥੱਕ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਉਪਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਸਬੰਧੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਰੇ ਮਸਲੇ ਜਲਦੀ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਖੇਤੀ ਪੰਪਾਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ 'ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੰਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਸਰੋਤ ਮੰਤਰੀ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ 15 ਹਾਰਸ ਪਾਵਰ (ਐਚ.ਪੀ.) ਸਮਰੱਥਾ ਤੱਕ ਦੇ ਖੇਤੀ ਪੰਪਾਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ 'ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ (ਸੀ.ਐਫ.ਏ.) ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਹਾਇਤਾ ਪੀ.ਐਮ.-ਕੁਸ਼ਮ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਿਜਲੀ, ਨਵੀਂ ਤੇ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਆਰ.ਕੇ. ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ 2022 ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬੀ ਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 15 ਐਚ.ਪੀ. ਸਮਰੱਥਾ ਤੱਕ ਦੇ ਖੇਤੀ ਪੰਪਾਂ ਲਈ ਸੀ.ਐਫ.ਏ. ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਸਿਰਫ 7.5 ਐਚ.ਪੀ. ਤੱਕ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਤੇ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਮੰਤਰਾਲਾ ਪੀ.ਐਮ.-ਕੁਸ਼ਮ ਸਕੀਮ ਦੇ ਕੰਪੋਨੈਂਟ-ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ ਤਹਿਤ 7.5 ਐਚ.ਪੀ. ਤੱਕ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪੰਪਾਂ ਦੀ ਸੋਲਰਾਈਜੇਸ਼ਨ ਲਈ 30 ਫੀਸਦ ਸੀ.ਐਫ.ਏ. ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਤੇ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੰਪੋਨੈਂਟ-ਬੀ ਅਧੀਨ 50,000 ਆਫ ਗਰਿੱਡ ਪੰਪਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪੋਨੈਂਟ-ਸੀ ਤਹਿਤ 1.25 ਲੱਖ ਬਿਜਲੀ ਮੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ 'ਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਰਾਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ: ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਦੇ ਰੌਅ 'ਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਤੇ ਪਰਾਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾਉਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਮੰਗਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਝੋਨੇ ਦੇ ਦਾਣੇ-ਦਾਣੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਚੁਕਾਈ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਚੁਕਾਈ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦੇ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੇ ਖਰੀਦ ਸੀਜ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਈਟਾਂ, ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ, ਸਾਫ-ਸਫਾਈ, ਪਖਾਨੇ ਆਦਿ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

'ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਪਿੱਛੇ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਧੀ'

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਮਨ ਸਾਂਝੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਲਈ ਖਤਰਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਟੈਂਡ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਨਤਾ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 2017 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਆਗੂ ਵੱਖਵਾਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 'ਆਪ' ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਵੱਖਵਾਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਰਤ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਮਨ ਸਾਂਝੀ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗੜਨ ਪਿੱਛੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹੱਥ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਅਤੇ ਵਿਗੜਨ ਹਾਲਾਤ ਪਿੱਛੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਡਰੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਨਸੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਣਾ ਸਭ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਾਂਝਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਹੇ ਗੈਰਸਟਰ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ 'ਆਪ' ਵਿਰੁੱਧ ਨਿੱਤਰੇ ਲੱਖਾ ਸਿਧਾਣਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਮੋੜ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਚੁੱਕੇ ਲੱਖਾ ਸਿਧਾਣਾ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਬਾਣਾ ਹਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਖਾ ਸਿਧਾਣਾ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿੱਤਰ

ਆਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ 9 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਮਹਿਰਾਜ ਦੀ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਿਧਾਣਾ ਨੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇ ਦੇ ਇਨਸਾਫ ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਲੋਕ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਯੁਵਾ ਐਵਾਰਡ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਬੰਗਾ: ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਨਮ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਤੋਹਫਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਯੁਵਾ ਐਵਾਰਡ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਚੇਅਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਖਟਕਤ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਲੱਖਣ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ 46 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 51000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਗਦ ਇਨਾਮ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਚੇਅਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ

ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਚੇਅਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉੱਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਣ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਵਤਨ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿੰਦ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਥੇ ਹੀ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਾਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਾਨ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ

ਕਿਉਂਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਕੁਨਬਾਪੂਸਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰਬਤ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਵਉੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਵਉੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ 115ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਰਸ਼ੀਦ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਉਪ ਮਹਾਦੀਪ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਭਗਤ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਸਰਵਉੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਸ਼ਾਸਕ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਾਕਮਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਲਈ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ

ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿੱਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੇੜੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ 5-ਡੀ ਬੁੱਤ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇਗੀ।

ਭਗਵੰਤ ਵੱਲੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਡਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਖੌਫ ਝੱਲ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਧਾਮ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਗਾਂਧੀ ਧਾਮ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਕ ਜਨਤਕ ਰੈਲੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕੇ ਡਾਹੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੈਅ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਸ ਵਗੈਰਾ ਵੀ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੈਲੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਮਿਲਣੀ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ 'ਚੋਂ ਉਜੜਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਜੜਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਫਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੇਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਨਰੋਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਰੈਲੀ ਮਗਰੋਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰ ਕੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਭਰੋਸਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਟੇਕ ਤਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਗਿਲਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹਕੂਮਤ ਦੌਰਾਨ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਦੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਚ ਪੁੱਜੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜੇ ਦੀ ਲਟਕ ਰਹੀ ਤਲਵਾਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦਿਵਾਉਣ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਰਹੂਮ ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ 1964 ਵਿਚ 'ਜੈ ਜਵਾਨ,

ਕਿਸਾਨ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਦਾਅਵਤ ਵਾਲਾ ਆਟੋ ਡਰਾਈਵਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਸਕ

ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਖਾਣੇ ਦਾ ਸੱਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਟੋ ਚਾਲਕ ਵਿਕਰਮ ਦਨਤਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਥਲਤੋਜ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਭਗਵਾ ਸਕਾਰਫ ਅਤੇ ਟੋਪੀ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਵਿਕਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ ਟਾਊਨ ਹਾਲ 'ਚ 13 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਖਾਣੇ ਦਾ ਸੱਦਾ ਆਟੋਰਿਕਸ਼ਾ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਕੇਜਰੀਵਾਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਹਿ ਇੰਚਾਰਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਲਹਾਲ, ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਏਜੰਸੀ ਚੱਢਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਬਿਤ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਹਨ।

ਜੈ ਕਿਸਾਨ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭੁਜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ

ਵਿਚ ਰੈਂਡ ਲਾਈਨ 'ਚ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਚਲੀ ਗਈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ 23 ਫਰਵਰੀ 2014 ਨੂੰ ਜਗਰਾਉ ਵਿਚ ਕੀਤੀ 'ਫਤਹਿ ਰੈਲੀ' ਵਿਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਉਜੜਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਰਕਾਰ ਫਾਇਰਮੈਨ ਤੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰੇਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੰਤਰੀ ਕੈਬਨਿਟ ਇੰਚਾਰਜ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 990 ਫਾਇਰਮੈਨਾਂ ਤੇ 336 ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਟਰਨਟੇਬਲ ਵਾਹਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਲੂ ਵਿਚ ਇਕ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸਕੂਲ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸ਼ੌਂਖੀ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਮੰਤਰੀ ਨਿੱਜਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚੀਨੀ ਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਮਾਲ ਅਤੇ ਜਲ ਸਰੋਤ ਮੰਤਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਸ਼ੰਕਰ ਜਿੰਘਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਮੀਂਹ ਜਾਂ ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਮਾਰ ਝੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲ ਚੰਦ ਕਟਾਰੂਚੱਕ ਨੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਰਾਜਪੁਰਾ ਦੀ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਮੌਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸ੍ਰੀ ਕਟਾਰੂਚੱਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਫਸਲ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਦਾਣਾ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਕੀਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਅਦਾਇਗੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਸਲ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਪੰਜ ਲੱਖ ਗੱਟਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸਵਾ ਪੰਜ ਲੱਖ ਗੱਟੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਲਈ 36,999 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੈਸ਼ ਕਰੈਡਿਟ ਲਿਮਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੀਜ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ 1804 ਪੱਕੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਤੇ 364 ਆਰਜ਼ੀ ਮੰਡੀਆਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ

ਲਿਫਟਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਕਟਾਰੂਚੱਕ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਝੋਨੇ ਉਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਮਿਲਰਜ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਪਾਲਿਸੀ ਬਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਪਾਲਿਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕ ਵੀ ਦਾਣਾ ਆਉਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਝੋਨਾ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਿਸ਼ਨ ਗੁਜਰਾਤ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਪੱਲਿਓਂ ਖਰਚਾ ਕਰ ਕੇ ਕਰਨਗੇ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ 'ਗੁਜਰਾਤ ਮਿਸ਼ਨ' ਉਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਗਾਮੀ ਗੁਜਰਾਤ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਉਥੇ ਹੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਇਜਲਾਸ 3 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਜਰਾਤ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਚੇਅਰਮੈਨ ਗੁਜਰਾਤ ਜਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਗੇੜਾ ਕੱਢ

ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 'ਆਪ' ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਵੀ ਹਲਕਾ ਵਾਈਜ਼ ਕੁਝ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ

ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਗੁਜਰਾਤ ਤਰਜੀਹ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਨਵੇਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਗੁਜਰਾਤ ਪੁੱਜ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਸੱਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਹ-ਪੰਜਾਹ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਲੱਸਟਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਕਲੱਸਟਰ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। 'ਆਪ' ਤਰਫੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹਦਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਆਪਣੀ ਠਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਸਮੁੱਚਾ ਖਰਚਾ ਪੱਲਿਓਂ ਚੁੱਕਣਗੇ। ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਖਰਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖੁਦ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਤਰਫੋਂ ਕੋਈ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰ

ਰੋਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜਾਣਗੇ। ਗੁਜਰਾਤ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਹੋਣੀਆਂ ਤੈਅ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿਚ ਚੋਣ ਜਾਬਤਾ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਭੁਜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਰਾਬਤਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੱਲਿਓਂ ਖਰਚਾ ਕਿਵੇਂ ਚੁੱਕਣਗੇ। ਕਈ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਨਖ਼ਾਹ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਜਰਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਗੇੜੇ। ਕੋਈ ਵਿਧਾਇਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਮਾਲੀਆ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 26 ਫੀਸਦੀ ਵਧਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਤੰਬਰ ਦਾ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਮਾਲੀਆ ਲਗਾਤਾਰ ਸੱਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ 1.40 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਉਪਰ ਰਿਹਾ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 26 ਫੀਸਦੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਕਰ ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਪੋਰਟਲ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰ ਵਸੂਲੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਤੰਬਰ 2022 ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਮਾਲੀਆ 1,47,686 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. 25,271 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਰਾਜ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. 31,813 ਕਰੋੜ

ਰੁਪਏ, ਸੰਗਠਿਤ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. 80,464 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਸੈੱਸ 10,127 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸ਼ਾਮਲ

ਹਨ। ਅਪਰੈਲ ਵਿਚ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ 1.67 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਅਗਸਤ ਵਿਚ 1.43 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਿਹਾ। ਸਤੰਬਰ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 27 ਫੀਸਦੀ ਵੱਧ ਹੈ। 20 ਸਤੰਬਰ ਦੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਲੀਆ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ

49,453 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 20 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ 57,846 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ.ਐਨ. ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਾਲਾ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਪੋਰਟਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਿਰ ਹੈ।"

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਕੋਠੀ ਘੇਰਨ ਤੁਰੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ

ਸੰਗਰੂਰ: ਨਵੀਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਪੁੱਜੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚਕਾਰ ਧੱਕਾ-ਮੁੱਕੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਮਹਿਲਾ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਿੰਨ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਮੂਲੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਹੌਲ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦਾ ਪੋਰਟਲ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਟਾਲ ਮਟੋਲ ਤੋਂ ਖਫ਼ਾ ਹਨ।

ਪੁੱਜੇ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਖਤ ਨਾਕੇਬੰਦੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਬਰੀ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਧੱਕਾ-ਮੁੱਕੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਹਿਲਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਰਿੰਪਲ ਰਾਣੀ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਅਤੇ ਮੰਜੂ ਬਾਲਾ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ ਜਦੋਂ

ਕਿ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗੀ। ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਈ ਰਿੰਪਲ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਨਦੀਪ ਕੰਬੋਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਮਗਰੋਂ 16 ਦਸੰਬਰ 2021 ਨੂੰ

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਮਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਦਾ ਘਿਰਾਓ

ਸੰਗਰੂਰ: ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਇਥੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਹਰਪਾਲ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਵਿਧਾਇਕਾ ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭਰਾਜ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਭੰਗ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਵਿਧਾਇਕਾ ਭਰਾਜ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ। ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਾਫਲੇ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਦਿਖਾਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਵਾਹਨਾਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਧੱਕਾ-ਮੁੱਕੀ ਵੀ ਹੋਈ। ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਜੀ.ਓ.ਜੀ. (ਗਾਰਡੀਅਨ ਆਫ਼ ਗਵਰਨੈਂਸ) ਸਕੀਮ ਬੰਦ ਕਰਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਹੋਇਆ।

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਪੋਰਟਲ ਆਨਲਾਈਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਤੇ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਭ ਲਾਭੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਪੋਰਟਲ ਜਲਦੀ ਆਨਲਾਈਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲਏ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦੂਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਬਹਿਬਲ ਤੇ ਬਰਗਾੜੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਮਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਭਰਾ ਮਾਰੂ ਜੰਗ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਬਰਗਾੜੀ ਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਹਾਈਆਂ ਲਈ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਕੌਮ ਵਿਚ ਭਰਾ ਮਾਰੂ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਨੁਕਤੇ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ, ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਤੇ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਈ ਸਗੋਂ ਡੇਰਾਵਾਦ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਕ੍ਰਿਸਚਨ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਕ੍ਰਿਸਚਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ

ਅੰਬਾਲਾ: ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ ਦੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲਖਨੌਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਰਦੋਂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚਾਰਜ ਹੁਣ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅੰਬਾਲਾ ਵਿਖੇ ਹੀ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜੋਖਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ (ਪ੍ਰਬੰਧਕ) ਕਾਨੂੰਨ 2014 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਹਫਤਾ ਪਹਿਲਾਂ

ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ: ਝੰਡਾ

ਅੰਬਾਲਾ: ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਝੰਡਾ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ ਕੁਚੁਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਖੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਤੇ ਸਮੂਹ 5 ਤਖਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀ ਵਧੇਗਾ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਬ ਉਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੋਈ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅੰਬਾਲਾ ਵਿਚ ਇਹਤਿਆਜ਼

ਵਜੋਂ ਦੋਵੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੇੜੇ ਭਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਬਲ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕਦਮ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਬਾਹੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਵਿਚਲੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰੇਗੀ ਦੌਰਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਕੇਂਦਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਮੌਜੂਦ ਖਾਮੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਏਗੀ ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। 29 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬਾਗ 'ਚ ਖਾਮੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਆਵੇਗੀ ਤੇ ਬਾਗ ਦੇ ਸੁੰਦਰੀਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਮਾਮਲੇ ਹੱਲ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖੂਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੈਸੇ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਮੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜੋ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਦਿਨ

ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖਾਮੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਥੰਮ੍ਹ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ

ਟਰੱਸਟ ਫਾਰ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਲਚਰ ਹੈਰੀਟੇਜ (ਇੰਟੈਕ) ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਸਾਈਨ ਬੋਰਡਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਭਾਰਿਆ ਸੀ। ਇੰਟੈਕ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਪ੍ਰੋ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਥੇ ਸਾਈਨ ਬੋਰਡਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਇਕ ਕੰਧ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ: '1984 ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਲੇ ਸਾਲਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ'

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨੇਟਰ ਨੇ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ 'ਕਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ' ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਸੈਨੇਟਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਤਤਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅੰਗ ਰੱਖਿਆ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਹੱਤਿਆ ਮਗਰੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗੇ ਭੜਕ ਗਏ ਸਨ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਸੈਨੇਟਰ ਪੈਟ ਟੂਮੀ ਨੇ ਸੈਨੇਟ 'ਚ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ, "ਸਾਲ 1984 ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਸਲੀ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ

ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ 'ਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਉਸ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਜਾਤੀ ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ।" ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਸੈਨੇਟਰ ਟੂਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ੁਲਮਾਂ

ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦੁਖਾਂਤ ਕੁੱਲ ਆਲਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ

ਜਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁੜ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸੈਨੇਟਰ ਟੂਮੀ, ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੱਖ ਕਾਂਗਰਸ ਸਮੂਹ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ 600 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਖਿੱਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤ ਲੱਖ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਸੈਨੇਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਬਰਾਬਰੀ, ਸਤਿਕਾਰ

ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਨਿਭਾਈਆਂ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ 'ਧਾਰਮਿਕ ਵਧੀਕੀਆਂ' ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਮਾਰੂ ਹਜ਼ੂਮੀ ਹਿੰਸਾ' ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜਨਮ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੀ ਪੂਰਬਲੀ ਸੰਘਿਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਵੱਛਤਾ ਸਰਵੇਖਣ ਇਨਾਮ: ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੰਜ ਮੋਹਰੀ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰੀ ਮਕਾਨ ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਵੱਛਤਾ ਸਰਵੇਖਣ-2022 ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੇ 5ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੂਬੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਇਕਾਈਆਂ (ਯੂ.ਐਲ.ਬੀ.) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਉੱਤਰੀ ਜੌਨ 'ਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੈਬਨਿਟ

ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ 7ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੀ। ਸਵੱਛਤਾ ਸਰਵੇਖਣ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚੋਂ 2935 ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੁਣਕ, ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ

ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਘੰਗਾ, ਬਰੋਟਾ, ਭੀਖੀ, ਦਮੁਹਾ, ਕੁਰਾਲੀ, ਨੰਗਲ ਅਤੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੱਛਤਾ ਸਰਵੇਖਣ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ।

ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ: ਫੁਟਬਾਲ ਮੈਚ ਮਗਰੋਂ ਮਚੀ ਭਾਜੜ ਵਿਚ 125 ਹਲਾਕ

ਮਲਾਂਗ (ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ): ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ 'ਚ ਇਕ ਫੁਟਬਾਲ ਮੈਚ ਮਗਰੋਂ ਮਚੀ ਭਗਦੜ 'ਚ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 125 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਚ ਮਗਰੋਂ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਦਾਗੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ 'ਚ ਭਗਦੜ ਮੱਚ ਗਈ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਹੈ।

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੁੱਟੀਆਂ। ਉਤਰ ਕੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਕੰਜ਼ਰੂਹਾਨ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਤੇ ਅਰੇਮਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਘਰੇਲੂ ਮੈਚਾਂ

'ਚ 23 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਇਹ ਮੈਚ ਕਿਵੇਂ ਹਾਰ ਗਈ। ਸਟੇਡੀਅਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਹਿੰਸਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪੰਜ ਵਾਹਨ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ।

ਦੰਗਾ ਰੋਕੂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਭੀੜ ਖਿਡਾਉਣ ਲਈ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਦਾਗੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਭਗਦੜ ਮੱਚ ਗਈ। ਫੀਫਾ ਨੇ ਫੁਟਬਾਲ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਦਾਗਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਗੇਟ ਵੱਲ ਭੱਜੇ ਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਹ ਘੁਟਣ ਅਤੇ ਦਰਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਦੋ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਮੇਤ 34 ਜਣਿਆਂ ਦੀ

ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ 'ਚ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੂਰਬੀ ਜਾਵਾ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨਿਕੋ ਅਫਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 300 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜਲੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਕਈਆਂ ਨੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ 125 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਫੁੱਟਬਾਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਲੀਗ ਲੀਗ-1 ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਕੋ ਵਿਡੋਡੋ ਨੇ ਇਸ ਹਾਦਸੇ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਰੂਸ ਖਿਲਾਫ ਲਿਆਂਦੇ ਮਤੇ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਭਾਰਤ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ (ਯੂ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ.) ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਅਲਬਾਨੀਆ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸ ਮਤੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੂਸ ਦੇ 'ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੈਫਰੈਂਡਮ (ਰਾਏਸ਼ੁਮਾਰੀ)' ਅਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਚਾਰ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਧਰ, ਰੂਸ ਨੇ ਇਸ ਮਤੇ ਖਿਲਾਫ ਵੀਟੋ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਟਿੰਗ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਪੱਖ ਤੁਰੰਤ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ। ਮਤਭੇਦਾਂ ਤੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਜਵਾਬ ਸੰਵਾਦ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਦੇ 15 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਤੇ 'ਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣੀ ਸੀ ਪਰ ਰੂਸ ਨੇ ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਵੀਟੋ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ 10 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਵੋਟ ਪਾਈ ਜਦਕਿ ਚਾਰ ਦੇਸ਼ ਚੀਨ, ਰੂਸ, ਭਾਰਤ ਤੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਵੇਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ ਨੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਦੋਨੇਤਸਕ, ਲੁਹਾਂਸਕ, ਖਰਸੋਨ ਅਤੇ ਜੈਪੋਰੀਜ਼ੀਆ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵੇਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰੁਚਿਰਾ ਕੰਬੋਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿਚ ਹਾਲ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਫਾਕੀ ਚਿੰਤਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਕਾਲਤ

6 ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ 7 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮਨੀ ਚੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਆਦਮਪੁਰ ਹਲਕੇ ਸਮੇਤ ਛੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਬਿਹਾਰ, ਤੇਲੰਗਾਨਾ, ਯੂਪੀ ਅਤੇ ਉਤੀਸ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੱਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਭਰਨ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕਾਗਜ਼ 14 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। 3 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਆਦਮਪੁਰ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸੱਤ ਸਰਕਲਾਂ ਵਿਚ ਉਪ ਚੋਣ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ 6 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੋਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਸਰਕਲਾਂ ਵਿਚ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਿਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਆਦਮਪੁਰ ਸੀਟ ਇਥੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹੇ ਕੁਲਦੀਪ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਮਗਰੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਵੁੱਟਸਐਪ ਨੇ 23.28 ਲੱਖ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ

2022 ਤੋਂ 31 ਅਗਸਤ 2022 ਤੱਕ 2,32,800 ਵੁੱਟਸਐਪ ਖਾਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 1,008,000 ਖਾਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਵੁੱਟਸਐਪ ਨੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ 23.28 ਲੱਖ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਖਾਤੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਵੁੱਟਸਐਪ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਖਾਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਪੱਧਰ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਜੁਲਾਈ 'ਚ 23.87 ਲੱਖ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਵੁੱਟਸਐਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ, "1 ਅਗਸਤ

ਪੀ.ਐਫ.ਆਈ. ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ

ਪੁਲਿਸ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਸੱਤ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਮਾਰੇ ਫਾਪਿਆਂ ਦੌਰਾਨ

ਰੂਸੀ ਫੌਜ ਹੱਥੋਂ ਯੂਕਰੇਨ ਦਾ ਲੀਮਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਖੁੱਸਿਆ

ਕੀਵ: ਯੂਕਰੇਨ ਵੱਲੋਂ ਰਣਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਹਿਮ ਪੂਰਬੀ ਸ਼ਹਿਰ ਲੀਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈਣ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਰੂਸ ਨੇ ਯੂਕਰੇਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਜੈਲੋਸਕੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਨਗਰ ਕੀਵੀ ਰੀਹ 'ਤੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਡਰੋਨਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਲੀਮਾਨ ਹੱਥੋਂ ਖੁੱਸਣ ਕਰਕੇ ਰੂਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਜੈਲੋਸਕੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ 'ਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲੀਮਾਨ 'ਤੇ ਯੂਕਰੇਨੀ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯੂਕਰੇਨੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ

ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਰੂਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣੀ ਪਈ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਫੌਜ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਸਕੋ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸਿਆਸੀ ਝਟਕਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਹੁਣ ਯੂਕਰੇਨੀ ਫੌਜ ਰੂਸ ਵੱਲੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਲਾਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਲੀਮਾਨ ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ ਦੋਨੇਤਸਕ ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੈਲੋਸਕੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਡੋਨਬਾਸ 'ਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਯੂਕਰੇਨੀ ਝੰਡੇ ਲਹਿਰਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੈਲੋਸਕੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਨਗਰ ਦੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਰੂਸੀ ਫੌਜ ਨੇ

ਪੋਪ ਵੱਲੋਂ ਪੂਤਿਨ ਨੂੰ ਯੂਕਰੇਨ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਰੋਕਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਵੈਟੀਕਨ ਸਿਟੀ: ਪੋਪ ਫਰਾਂਸਿਸ ਨੇ ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ ਨੂੰ ਯੂਕਰੇਨ 'ਚ 'ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ' ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਮਾਣੂ ਜੰਗ ਦੇ ਜੋਖਮ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਬੇਤਰਕਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੋਪ ਫਰਾਂਸਿਸ ਨੇ ਸੇਂਟ ਪੀਟਰਜ਼ਬਰਗ ਸਕ੍ਰੈਏਅਰ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਆਪਣੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਪੋਪ ਨੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਰੂਸ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਹਫਤਿਆਂ ਤੋਂ ਇਰਾਨ ਨਿਰਮਿਤ ਆਤਮਘਾਤੀ ਡਰੋਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਯੂਕਰੇਨੀ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਨੇ ਪੰਜ ਡਰੋਨ ਸੁੱਟ ਲਏ ਜਦਕਿ ਦੋ ਹੋਰ ਨਿਕਲਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੂਸ ਨੇ ਜਾਪੋਰੀਜ਼ੀਆ ਸ਼ਹਿਰ 'ਤੇ ਵੀ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਦੇਸੀ ਹਲਕਾ ਲੜਾਕੂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਮਿਲਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਣੇ ਹਲਕੇ ਲੜਾਕੂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ (ਐਲ.ਸੀ.ਐਚ.) ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਲੀਟ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਵਿਚ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਏਅਰ ਚੀਫ ਮਾਰਸ਼ਲ ਵੀ.ਆਰ. ਚੌਧਰੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਦਾਗਣ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਐਲ.ਸੀ.ਐਚ. ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਏਅਰੋਨਾਟਿਕਸ ਲਿਮਟਿਡ (ਐਚ.ਏ.ਐਲ.) ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਸਕਰ ਉਚਾਈ ਵਾਲਿਆਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟਵੀਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਨਵੇਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੀ ਲੜਾਕੂ ਸਮਰੱਥਾ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।" ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 5.8 ਟਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰ ਵਾਲੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਪਰਖ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਲਕੇ ਲੜਾਕੂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ (ਐਲ.ਸੀ.ਐਚ.) ਨਾਲ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੋਰ ਵਧੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁ-ਉਦੇਸ਼ੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕਿਸ਼ੋਰ ਵੱਲੋਂ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਪਦਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ
ਪਟਨਾ: ਸਿਆਸੀ ਰਣਨੀਤੀਕਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੇ 'ਜਨ ਸੁਰਾਜ' ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤਿ ਦੀ ਜੈਐਤੀ ਮੌਕੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਚੰਪਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਗਾਂਧੀ ਆਸ਼ਰਮ ਤੋਂ 3500 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਪਦਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਦਾਖਲੇ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਪੰਜ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ 'ਵਾਈ' ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕੇਰਲਾ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਪੰਜ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ 'ਵਾਈ' ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਹਰੇਕ ਪੰਚਾਇਤ ਤੇ ਬਲਾਕ 'ਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ 'ਚ 12 ਤੋਂ 15 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੇ ਮਾਰਚ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਭਿਟੀਹਰਵਾ ਗਾਂਧੀ ਆਸ਼ਰਮ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਿਥੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ 1917 'ਚ ਪਹਿਲਾ ਸੱਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਅੰਦੋਲਨ ਆਰੰਭਿਆ ਸੀ। ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਪੱਛੜੇ ਸੂਬੇ ਬਿਹਾਰ 'ਚ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਦਲਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਨ।

ਪੀ.ਐਫ.ਆਈ. ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਪੂਲਰ ਫਰੰਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਪੀ.ਐਫ.ਆਈ.) ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਹਾਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਬਣੇ ਕਈ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ.ਐਸ. ਜਿਹੇ ਆਲਮੀ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨਾਲ 'ਸਬੰਧ' ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਪੀ.ਐਫ.ਆਈ. ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਰੋਕੂ ਐਕਟ (ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ.) ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹੈਬ ਇੰਡੀਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਕੈਂਪਸ ਫਰੰਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਇਮਾਮਜ਼ ਕੌਂਸਲ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਵਿਮੈਨਜ਼ ਫਰੰਟ, ਜੂਨੀਅਰ ਫਰੰਟ, ਇੰਪਾਵਰ ਇੰਡੀਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਤੇ ਰਿਹੈਬ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਕੇਰਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 8 ਅਕਤੂਬਰ 2022

ਸੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਚਾਰ ਦਿਨਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਾਰਜ ਨਜ਼ਿਰਿਆਂ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਸਿਰਫ ਭਰੋਸਗੀ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵਿਉਂਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਇਹ ਤਕਨੀਕੀ ਨੁਕਤਾ ਲੈ ਆਂਦਾ ਕਿ ਭਰੋਸਗੀ ਮਤੇ ਦੀ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਹਾਂ, ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਮਤੇ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੀ ਬਹੁਮਤ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰ ਸੱਦਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ ਆਪਣਾ ਗੁੱਡਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਭ ਨੇਮ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਮੁੱਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੀ.ਐੱਸ.ਟੀ., ਪਰਾਲੀ, ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮੁੱਦੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰ ਕੇ ਸੈਸ਼ਨ ਤੁਰੰਤ, ਮੁੜ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਭਰੋਸਗੀ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸੈਸ਼ਨ ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵਧਾ ਕੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਕਾਲ (ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ) ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਰਹੀ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਦਨ ਵਿਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਇਕ ਮੁਅੱਤਲ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਕੋਲ ਬਰਾਬਰ, ਜਨਤਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਗਾ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉੱਝ, ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦੇ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹੇ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੇਟਸ' ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਉਦੋਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸੀਤਲ ਅੰਬੁਰੇਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਡਿਸਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਆਡੀਓ ਟੇਪ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਉਠਾਈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਜਲਾਸ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਰੀਦਣ ਬਾਰੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਹੀ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵੀ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੋ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗਤ ਲੈ ਲਈ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 92 ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵਕਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਕਟ ਅਰਥਚਾਰੇ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਖਾਲੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇੰਨੇ ਪੈਸੇ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਆਉਣਗੇ, ਇੰਨੇ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਅਮਲ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਦੇ ਦਸ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰੋਂ ਡਿਸਟਾਚਾਰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਮਾਅਰਕੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਆਮ ਹੀ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲੋਕ-ਅਵਾਜ਼ ਗੌਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਆਏ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਦਜ਼ਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿੜ ਮਘ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਉਹ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਅਜਿਹਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾੜੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕ-ਰੋਹ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਕਿਆਸਆਰਾਈਆਂ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਤੁਰੰਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦੇ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਜਾਈਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਕਟਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਇਦ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕੋ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ; ਮਹਿਜ਼ ਭਰੋਸਗੀ ਮਤਾ ਹੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਤਿੰਨ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਦਿਨ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਛਾਏ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਰੀਝ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਟਾਲਾ ਵੱਟੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਤੱਕਣ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਖਸਲਤ ਪਛਾਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ 'ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ' ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਛਾਏ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭੋਰਾ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ।

ਉੱਝ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣ

ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵਧਾਏ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸਾਰਨੀ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ 28 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ; 29 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਅੱਧਿਓਂ ਵੱਧ ਦਿਨ ਲੰਘਾ ਕੇ ਦੋ ਵਜੇ ਸੈਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ 1 ਅਤੇ 2 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਛੁੱਟੀ ਕੀਤੀ

ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਬਲਕਿ 'ਮੌਕ' ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਸਮੇਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅਲੱਗ-ਬਲੱਗ ਪੈਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਆਪਣੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਜੁਅਰਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕੀ। ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਕੇ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੇਅਰ ਵਰਗੀ ਬਣਨ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਨਾਮਾਤਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੀ ਵਿਧਾਇਕਾ ਗੁਨੀਵ ਕੌਰ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਬੋਲਣਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ।

ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਸਮੁੱਚਾ ਸੈਸ਼ਨ ਹੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਭਰੋਸਗੀ ਮਤੇ ਦੇ ਲਈ ਹੋਈ ਵੋਟਿੰਗ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭਰੋਸਗੀ ਮਤੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ 93 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਦਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 91 ਵਿਧਾਇਕ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਚੇ ਹੀ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਜਦਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਇਆਲੀ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ, "ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।" ਇਹ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਗਿਣੀਆਂ, ਸਵਾਲ ਉਠਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 70 ਤੋਂ 80 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਠਹਿਰਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਕਈ ਗੁਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਅਨੇਕ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕੀ ਭਲਾ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਸੋਚਣ-ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਭੰਗ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਜੋ ਬਿੱਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੱਲ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਗਿਆ। ਜੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਬੁਲਾਉਣਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬੇਹੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਕੱਚੇ ਕਾਮੇ ਪੱਕੇ ਕਰਨ, ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇਣ, ਬੇਅਦਬੀ ਤੇ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਚਰਚਾ, ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਠੋਸ ਹੱਲ ਤੇ ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮਸਲਾ, ਬੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਬੀ., ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਗੈਰਸਟਰਾਂ ਆਦਿ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਹੱਲ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਈਮੇਲ: n4navkiran@gmail.com

ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬੇ-ਭਰੋਸਗੀ ਮਤੇ 'ਤੇ ਤਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਬੁਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸੁਣੇ ਸਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਭਰੋਸਗੀ ਮਤੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਖੈਰ, 22 ਸਤੰਬਰ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੀ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤਾਂ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਗੀ, ਸਰਕਾਰ ਸੈਸ਼ਨ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਿਜਲੀ, ਪਰਾਲੀ, ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਦੱਸਿਆ ਪਰ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਇਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਚਰਚਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੁੜ-ਘੁੜ 'ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲੇਟਸ' 'ਤੇ ਹੀ ਚਰਚਾ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ।

ਜਦ ਸੈਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ 'ਭਰੋਸਗੀ ਮਤਾ' ਲਿਆ ਰੱਖਿਆ। ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੱਲਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਤਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਝਾਤ ਮਾਰ ਕੇ ਨੈਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਤਾ ਲਿਆਉਣਾ ਠੀਕ ਹੈ? ਇਹ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਭਾਜਪਾ ਖਿਲਾਫ ਘੱਟ ਬਲਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਹੇ।

ਜੇ ਸੱਚਮੁੱਚ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ 25-25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੋਈ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਤਾਂ 100 ਕਰੋੜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਡੀਓ, ਵੀਡੀਓ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਕਬਿਤ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਦਾ ਨਾਮ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕੇ। ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਸਦਨ ਵਿਚ ਦੋ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਸਿਰ ਵਾਰਨਾ ਕਿ ਵਰਤਣਾ ?

ਜ਼ੁਲਮੇ ਸਿਤਮ ਜਾਂ ਪੌਂਸ ਖ਼ਿਲਾਫ ਖੜ੍ਹਨਾ, 'ਗਹਿਣਾ' ਨਾਬਰੀ ਮੁੱਢੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਐ। ਖੂਨੀ ਸਿਆਸਤਾਂ ਦੇਸਤੋ ਸਮਝ ਲਈਏ, ਅੱਗੇ ਸਮਾਂ ਬਿਖੜਾ ਬੇ-ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਐ। ਅੱਗਾ-ਪਿੱਛਾ ਵਿਚਾਰੇ ਬਿਨ ਪੁੱਸ ਦੇਣੀ, ਕਾਹਲ ਕਰਨੀ ਵੀ ਕੰਮ ਅਜਾਬ ਦਾ ਐ। ਬਿਨਾਂ 'ਯੋਗ ਤਰੀਕੇ' ਜੇ ਹੱਥ ਲਾਈਏ, ਸਾੜ ਦੇਣਾ ਹੀ ਕੰਮ 'ਤੇਜ਼ਾਬ' ਦਾ ਐ। ਲੈ ਕੇ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ 'ਜੋਸ਼ ਤੇ ਹੋਸ਼' ਦੇਵੋ, ਵਰਤਮਾਨ 'ਪ੍ਰਸੰਗ' ਵੱਲ ਪਰਤੀਏ ਜੀ। ਫਾਇਦਾ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ, ਸਿਰ ਵਾਰਨੇ ਨਾਲੋਂ ਜੇ 'ਵਰਤੀਏ' ਜੀ!

ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਉਪਰੰਤ ਖੁਦ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਨਬਾਲਗ ਲੜਕੀ ਦੀ ਮੌਤ

ਟੈਕਸਾਸ: ਇੱਥੇ ਇਕ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਨਬਾਲਗ ਲੜਕੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਉਪਰੰਤ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਲਈ ਸੀ, ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਾਰਕਰ ਕਾਊਂਟੀ ਦੇ ਸ਼ੈਰਿਫ ਦਫਤਰ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਘਟਨਾ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਪਾਰਕਰ ਕਾਊਂਟੀ ਵਿੱਚ ਵੈਦਰਫੋਰਡ, ਟੈਕਸਾਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਜਾਂਚਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ

ਉਪਰੰਤ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਦੌੜ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਲੜਕੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੈਂਡਗੰਨ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕੀ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਵੱਜੀ ਗੋਲੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੈ। 38 ਸਾਲਾ ਪਿਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਵੱਜੀ ਸੀ, ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਓਕਲੈਂਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਗੈਂਗ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕਰਾਰ

ਓਕਲੈਂਡ: ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 2 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਸਮੇਤ 6 ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਜੇ ਤਕ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਜਦਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਗੈਂਗ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਪੂਰਬੀ ਓਕਲੈਂਡ ਦੇ ਕਿੰਗ ਇਸਟੇਟ ਕੈਂਪਸ ਵਿੱਚ

ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿੱਚ 30 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੀਡੀਓ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਉਪਰੰਤ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਹਮਲਾਵਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਜੇ ਤਕ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ।

Manpreet S. Bains

Personal Injury and Wrongful Death Attorneys

Case Results*	
\$10 MILLION Motorcycle vs. Truck Collision	\$1.1 MILLION Burn Injury
\$8 MILLION Wrongful Death	\$1.1 MILLION Pedestrian vs. Motor Vehicle Collision
\$5.25 MILLION Traumatic Brain Injury	*Past Performance Not a Guarantee of Future Results

WILLIAM E. WEISS
Of Counsel

Offices in San Francisco and Union City

No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made

CONTACT US AT:
Phone: (510) 474-0028 • E-mail: info@thebainsfirm.com
www.thebainsfirm.com

Worldwide Services, LLC

Professional Services Under One Roof!

Immigration Consultant (Registered & Bonded):
Family Immigration; Green Card Petition; Citizenship; Business/ Visitor Visa; Student Visa; India Visa; Passport Renewal; OCI & Others.

Income Tax Preparation & Audit (Individual & Business).
Financial Accounting, Bookkeeping & Payroll Services.

Your Certified, Registered & Bonded Consultant:
Ravdeep Bhasin, Cell: 408-613-3876

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਆਡਿਟ, ਫਾਇਨਾਂਸ਼ੀਅਲ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ, ਬੁੱਕਕੀਪਿੰਗ ਅਤੇ ਪੇਅਰੋਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ravdeep@worldwidesvcs.com, www.worldwidesvcs.com
15437 Stratford Drive, Ste. 1, San Jose, CA 95124

Homeopathicvibes

Harminder Singh Gill

Homeopathic Consultant and Practitioner

D.H.M.S; B.C.I.H
(Ex Homeopathic Medical officer Punjab Govt.)

Now we have two locations:
940 E. El Camino Real, Sunnyvale, CA 94087
39039 Paseo Padre Pkwy, Suite# 209 (upstairs), Fremont, CA 94538
We also do Virtual appointments for long distance patients.

Ph: (408) 737-7100

www.homeopathicvibes.com

We sell and ship homeopathic remedies through out North America.

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

<p>SAME DAY ਲਾਇਮਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।</p>	<p>ਹੁਣ ਅਸੀਂ DPF Cleaning ਅਤੇ Baking ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।</p>	<p>STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP • 3 Axle Alignment \$199 • Trailer Alignment \$150</p>
--	---	---

REPAIR SHOP
ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 500+ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210
FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES
ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਮਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿੱਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996
FAX: 209.982.9997

Grand Opening
Special Price for Truck Wash

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿੱਚ HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997
www.globalmultiservices.com   info@globalmultiservices.com

ਵਿਪਸਾ ਵਲੋਂ ਡਾ. ਗੁਰੂਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ

ਸਭ ਰੰਗ, ਗੁੱਡੀ ਸੰਗ

ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵਲੋਂ ਗੁੱਡੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇੱਕ ਸ਼ਾਮ

ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਵਿਦਵਾਨ, ਚਿੰਤਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਡਾ. ਗੁਰੂਮੇਲ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਹਸਪਤਾਲ 'ਆਈ ਸੀ ਯੂ' ਵਿੱਚ ਜ਼ੇਰੇ ਇਲਾਜ ਹਨ। ਬਹੁ ਵਿਧਾਈ ਲੇਖਕ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਸ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਇਨਾਮ-ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਦਲਜੀਤ ਰਿਆੜ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਢੇਸੀ, ਪਵਿੱਤਰ ਕੌਰ ਮਾਟੀ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਾਹਿਲ, ਵਿਜੇ ਸਿੰਘ,

ਅਸ਼ਰਫ ਗਿੱਲ, ਕੁਲਵੰਤ ਸੇਖੋਂ, ਸੁੱਖੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਧੂਤ ਅਤੇ ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਆਦਿ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਸੁਹਿਰਦ ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਰਹਿਨੁਮਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਵੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਦਬ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਲਾ! ਉਹ ਬਹੁਤ ਜਲਦ ਠੀਕ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਹੋਏ ਸਾਹਿਤਕ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਪਰ ਮੁੜ ਰੌਣਕ ਪਰਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲੋੜ ਹੈ।

-ਰਿਪੋਰਟ: ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ, ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਵਿਪਸਾ 510-502-0551

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ, ਅਵਤਾਰ ਗੋਂਦਾਰਾ,

ਵਿਪਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਗ ਅਤੇ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਪਸਾ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਰਤ, ਜਗਜੀਤ ਨੌਸ਼ਿਹਰਵੀ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪੰਨੂ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਦਿਆਲ, ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਖੀ, ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ, ਐਸ, ਸੁਖਪਾਲ ਸੰਘੋੜਾ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੋੜਾ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਾਨ,

'ਬਾਪੂ' ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮਿਨਹਾਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁੱਡੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਸੀ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚਲਾ 'ਬਾਪੂ' ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਹੀ ਅਕਸ ਹੈ। ਮਿਨਹਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ

ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ।

ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਜੇਹੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਗਏ ਬੰਦੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਾਡੀ ਅੱਜ ਦੀ ਕਾਹਲ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ, ਗੁੱਡੀ ਦਾ ਸਹਿਜ ਭਾਵ ਵਿਚਰਨਾ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਆਦਰਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਗੁੱਡੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਇੱਕ 'ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ' ਵਜੋਂ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਕਲਾ ਆਕਾਸ਼ ਉਤੇ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਛਾਈ ਰਹੀ ਗੁੱਡੀ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁੱਡੀ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਲਹਿਰੀਆ ਸੀ, ਚਾਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਈਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਕਰਾਉਣਾ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਮੌਹ ਭਿੰਜਿਆ ਜਿਉਣਾ ਸੀ ਜੋ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਣਸੌਂਦਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਅਕਸਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੀ। ਉਸ ਵਲੋਂ ਸਰਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਬਾਰੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਉਂਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਦੀ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੀ ਮਿਲੀ ਸੰਗਤ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਭੁੱਲ ਹੈ।

-ਰਿਪੋਰਟ: ਅਵਤਾਰ ਗੋਂਦਾਰਾ ਫੋਨ: 559-375-2589

ਬਰੈਂਪਟਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ "ਧਨੁ ਲੇਖਾਰੀ ਨਾਨਕਾ" ਦਾ ਮੰਚਨ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ

ਬਰੈਂਪਟਨ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਪਾਥ ਅਤੇ ਅਸੀਸ ਮੰਚ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੈਸਟਰ ਬੀ ਪੀਅਰਸਨ ਥੀਏਟਰ ਵਿਖੇ 16 ਅਕਤੂਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਟਕ 'ਧਨੁ ਲੇਖਾਰੀ ਨਾਨਕਾ' ਦਾ ਮੰਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕਕਾਰ, ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਨਿਭਾਉਣਗੇ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਖੇਤਰ ਦੇ ਰੰਗਮੰਚ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਧੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਤਰ ਵਿਚ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਰੋਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੀਤ, ਸੰਗੀਤ, ਨ੍ਰਿੱਤ ਅਤੇ ਸਸਪੈਂਸ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ www.punjabibarts.com ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਲਜਿੰਦਰ ਲੈਲਣਾ ਨੂੰ 416-677-295-7351 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੈ ਜਾਂ ਬਲਜਿੰਦਰ ਲੈਲਣਾ ਨੂੰ 416-677-295-7351 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ ਦਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੂਜੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾ

ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ: ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ ਸਕਰਮੈਂਟੋ ਵਲੋਂ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੂਰ ਉਦੋਂ ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਬਰਾਡਸਾਅ ਰੋਡ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਗਰਾਊਂਡਾਂ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਕੱਠ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਵੇਰਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 42-34 ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਨੂੰ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦਾ ਪੰਜਾਬ ਰੋਜਵਿਲ ਨੇ ਸਪੌਂਸਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਥਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਜਿਸਦਾ 22 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਸਿਲਾਨੋ ਕਾਊਂਟੀ ਬੁਦਰਜ਼ ਨੇ ਸਪੌਂਸਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 18 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਮਨੀਤ ਦਿਓਲ ਤੇ ਚੌਥੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਨਾਰਵੇ ਨੂੰ 16 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਸੁਖਚੈਨ ਗਿੱਲ ਤੇ ਰਾਜਾ ਕੂਨਰ ਵਲੋਂ ਸਪੌਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਬੱਡੀ ਕੁੰਭ ਦੌਰਾਨ ਅੰਤਰ 21 ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚ ਵੀ ਹੋਏ। ਕੁੜੀਆਂ

ਦਾ ਕਬੱਡੀ ਸ਼ੋਅ ਮੈਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਨਾਰਵੇ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਜੇਤੂ ਰਹੀ। ਕਬੱਡੀ ਦੌਰਾਨ ਬੈਸਟ ਰੇਡਰ ਕਮਲ ਨਵਾਂ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਬੈਸਟ ਜਾਵੀ ਅਰਸ ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ, ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ

ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ, ਉੱਘੇ ਬਿਜ਼ਨਸਮੈਨ ਅਮੋਲਕ ਗਾਖਲ, ਇਕਬਾਲ ਗਾਖਲ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਮੱਲਾ ਬੇਦੀਆਂ, ਤੀਰਥ ਗਾਖਲ, ਨਰਿੰਦਰ ਬਾਂਦੀ ਚਾਰਟਰ ਅਮਰੀਕਾ, ਅਟਾਰਨੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਪਾਲ ਸੈਣੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸੈਂਕੜੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਦਾਦ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰਾਂ 'ਚ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੀਬੀ ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਇਨਾਮਾਂ ਦੀ ਵੰਡ, ਸਨਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਤੇ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਮੱਖਣ ਅਲੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਕਕਰਾਲੀ, ਲੱਖਾ ਸਿਧਵਾਂ, ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਰੰਡਿਆਲ, ਸਵਰਨਾ ਮੱਲੂ, ਇਕਬਾਲ ਗਾਲਿਬ ਨੇ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕੀਤੀ।

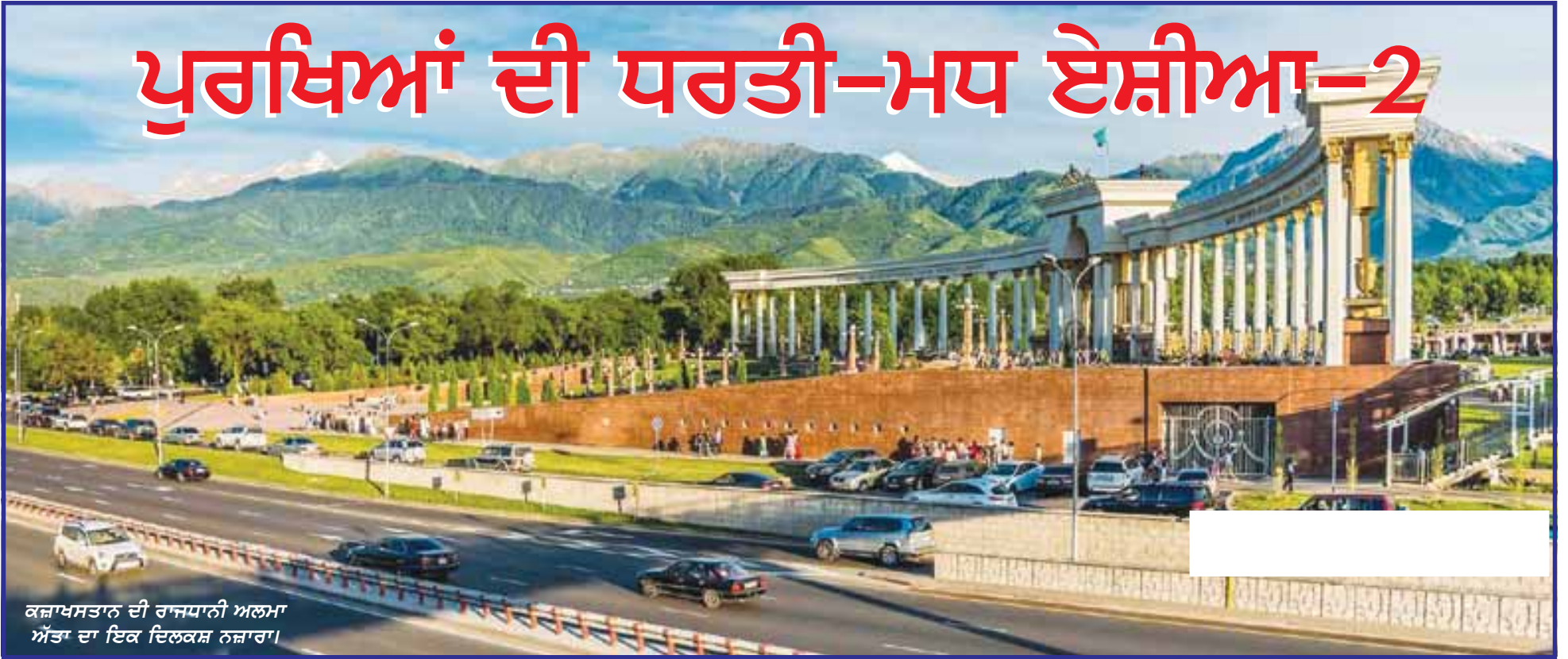
ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ ਸਕਰਮੈਂਟੋ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਗੁਰਮੀਤ ਵਤੋਚ, ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ, ਬਿੱਟੂ ਰੰਧਾਵਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਬਾਂਦੀ,

ਤਰਲੋਚਨ ਅਟਵਾਲ, ਗੋਲਡੀ ਲਾਲੀ, ਸ਼ੇਰੂ ਭਾਟੀਆ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸੰਘੋੜਾ, ਹੈਪੀ ਐਲਖ, ਗੁਰਜੀਤ ਦਿਓਲ, ਪਿੰਦੀ ਸੰਧੂ, ਹੈਪੀ ਬਿਆਨਾ, ਲਾਡਾ ਵਿਲੋ, ਪੰਮਾ ਲੱਧੜ, ਪਿਆਰਾ ਸੰਧੂ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਆਦਿ ਵਲੋਂ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਹਨਤ ਵਰ ਆਈ। ਅਕੈਡਮੀ ਵਲੋਂ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਇਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇਖਣ ਲਈ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇਖੀ ਗਈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਗਰਾਊਂਡਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ 'ਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਸਖਤ ਵਰਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਾਮ ਢਲਦੇ ਹੀ ਕਾਫੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿੱਗੀਆਂ ਨਾਲ ਚਿੱਬੜੇ ਨਜ਼ਰੀ ਆਏ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਫਤ ਲੰਗਰ, ਪੀਜ਼ੇ ਤੇ ਸੌਡੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਇਸ ਗਰਾਊਂਡ ਨੂੰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਮਹੂਰਤ ਗੁਬਾਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

-ਵੇਰਵੇ ਤੇ ਤਸਵੀਰ: ਹੁਸਨ ਲੜੋਆ ਬੰਗਰ

ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ-ਮਧ ਏਸ਼ੀਆ-2

ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਅਲਮਾ ਅੱਤਾ ਦਾ ਇਕ ਦਿਲਕਸ਼ ਨਜ਼ਾਰਾ।

1980 ਦਾ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨਾ। ਇਸ ਵਾਰ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਤੀਜੇ ਗਣਰਾਜ ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣ ਗਿਆ। 21 ਅਪਰੈਲ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮੰਡਲੀ ਅਲਮਾ ਅੱਤਾ (ਹੁਣ ਅਲਮਾਤੀ) ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗਣਰਾਜ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਅਤੇ ਉਤਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੈਸਪੀਅਨ ਸਾਗਰ ਤੋਂ

ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਲਵਾਈ ਪਰਬਤ ਤੱਕ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਤੋਂ ਪਾਮੀਰ ਦੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਤੱਕ। ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਲੇਖਕ) ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਅਲਮਾ ਅੱਤਾ ਯਾਨੀ ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ।

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ 1929 ਵਿਚ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। 1917 ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਥਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਛਾਉਣੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਗਣਰਾਜ ਵਿਚ ਅਤਿ ਵਾਲਾ ਮੌਸਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਾਲ ਵਿਚ 270 ਦਿਨ ਧੁੱਪ ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਤਾਪਮਾਨ ਆਮ ਕਰ ਕੇ 45 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਰਦੀ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 35-40 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਮਾਈਨਸ ਤੱਕ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘਾਟ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਰਫ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਹਿੱਸਾ ਰੇਗਿਸਤਾਨੀ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਰੇਗਿਸਤਾਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਭੇਡਾਂ, ਘੋੜੇ, ਉੱਠ ਵਗੈਰਾ। ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸਾ ਸਿੰਜਾਈ ਵਾਲਾ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਖੇਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਫਸਲ ਕਪਾਹ। ਅਲਮਾ ਅੱਤਾ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੀਨੀ ਲਈ ਚੁਕੰਦਰ, ਸਿਗਰਟ ਬੀੜੀ ਲਈ ਤਮਾਕੂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਉਪ ਮੰਤਰੀ ਕੁਰਮਾਨੋਵ ਗਾਬੀਦਿਨ ਸਾਖਮਾਨੋਵਿਚ ਨੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਮੇਂ ਦੱਸੀਆਂ। ਇਹ 22 ਅਪਰੈਲ ਸਵੇਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿੰਤਰਤਾ ਭਵਨ ਵਿਚ ਮਿੰਤਰਤਾ ਸਭਾ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਵੀ ਅਤੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਸ਼ਾਨਕੀਨੋਵ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਦੀ ਅਦਬੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਘੇ ਲੇਖਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਟੈਗੋਰ, ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ, ਵਲਾਥੋਲ, ਮੁਲਕਰਾਜ ਆਨੰਦ, ਸੁਭਾਸ਼ ਮੁਖਰਜੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ

ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਵੇਲੇ ਰੂਸ ਨਾਲ ਨੇੜਿਉਂ ਜੁੜੇ ਰਹੇ, ਦਿੱਲੀ ਵੱਸਦੇ ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦੌਰ ਬਾਬਤ ਬੜਾ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਲਾਤ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੜੇ ਡੂੰਘੇ ਅਰਥ ਨਿੱਕਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਕਿਸ਼ਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਪਿਆਰਾ ਬੰਨੇ ਭਾਈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਇਸੇ ਅਲਮਾ ਅੱਤਾ ਵਿਚ ਸਾਥੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੜ ਗਿਆ ਸੀ, 1975 ਵਿਚ ਐਫਰੋ-ਏਸ਼ੀਅਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਮੌਕੇ। ਕਰਨਜੀਤ ਵੱਲੋਂ ਬੰਨੇ ਭਾਈ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪਲਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਸ਼ਾਨਕੀਨੋਵ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਹਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ ਸਨ: "ਮੈਂ ਘੋੜੇ ਵਾਂਗ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਫਖਰ ਹੈ ਕਿ ਫਰਾਬੀ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।" ਫਰਾਬੀ ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਦਾ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ, ਇਹ ਲਫਜ਼ ਉਸ ਨੇ ਅਲੀਮ ਜਾਨਵ (ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਜ਼ਾਖ ਲੇਖਕ) ਨੂੰ ਆਖੇ ਸਨ।

ਮਿੰਤਰਤਾ ਭਵਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਾਂਤ ਕੇਰਲ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਿੰਤਰਤਾ ਵਾਲਾ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਡੀਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ 1857 ਦੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਬਾਈ ਦੀ ਬੜੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਬਬ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਜਦੋਂ (2007 ਵਿਚ) ਇਹ ਗੱਲ ਲਿਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਦੇਸ (ਭਾਰਤ) ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ ਦੀ 150ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

23 ਅਪਰੈਲ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਲਾਨਕਿਨ ਭਾਰਤੀ ਮਿੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਲੇਖਕ-ਘਰ ਦਿਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਬੜਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹਾਲ ਜਿਥੇ ਮੇਜ਼ਾਂ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਲੋਕ ਚਾਹ-ਕਾਫੀ ਪੀ ਰਹੇ ਸਨ, ਕੋਈ ਵਾਈਨ ਦੀ ਬੋਤਲ ਲਈ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਕਰਨਜੀਤ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਾਫੀ ਹਾਊਸ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ। ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਜ਼ਾਖ ਲੇਖਕ ਅਲੀਮ ਜਾਨਵ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਮੰਡਲੀ ਦੀ ਇਥੇ ਅਚਾਨਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਅਲੀਮ ਜਾਨਵ ਨੇ ਦੋ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਮਾਨ ਹਨ। ਉਹ ਦੱਤਿਆ ਆਇਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਲਿਆ ਬਿਠਾਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਵੇਟਰ ਨੇ ਕਾਨੀਅਕ ਦੀ ਬੋਤਲ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਲਿਆ ਰੱਖੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜ਼ਾਕੂਸਕਾ (ਨਮਕੀਨ)। ਕੋਈ ਇਕ-ਡੋਢ ਘੰਟਾ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ, ਸੰਸਾਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ, ਸੋਵੀਅਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੋਵੀਅਤ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹੀ ਫਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

ਪਛੜੀ ਹੋਈ ਘਟ ਵਿਕਸਤ ਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਲੇਖਕ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਕਿਰਗੀਜ਼ੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਘੁਮਕਤ ਕਬੀਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਵੀ ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਿਆ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ 'ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫਿਲਾਸਫਰ' ਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਜ਼ਾਖ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਮੁਖਤਾਰ ਆਵਾਜ਼ਫ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਕਜ਼ਾਖ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਨਾਵਲ ਲਿਖ ਕੇ ਗਲਪ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰਖੀ। ਕਜ਼ਾਖ ਕਵੀ ਆਬਾਈ ਕੁਨਾਨਬਾਯੇਵ ਰੂਸੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਅਲੈਕਸਾਂਦਰ ਪੁਸ਼ਕਿਨ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਫੁਟਕਲ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਕੇ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦਾ ਜਦੋਂ ਪੱਕਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਰਨਜੀਤ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਰੁਝ ਗਿਆ।

ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਕਦੇ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ ਸਦਾ ਲਈ ਕਰਨਜੀਤ ਦੇ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਟਿਕ ਗਿਆ, ਉਹ ਸੀ ਸਾਂਝੇ ਫਾਰਮ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਦਾਅਵਤ। ਜਦੋਂ ਫਾਰਮ ਵੇਖਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਫਾਰਮ ਬਾਰੇ ਰਸਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਪਟ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੰਡਲੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਖਾਣੇ ਲਈ ਚੱਲਣ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਤਿਆਰੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ; ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗਡਰੀਆ ਜਾਂ ਆਜ਼ੜੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਉਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਚਾਰਦਾ ਹੈ। ਆਖਰ ਛੇ ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਇਹ ਫਾਰਮ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਭੋਇ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਚਰਾਂਦ ਹੀ ਸੀ। ਕਰਨਜੀਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਭ ਸਾਥੀ ਆਪਣੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫਲੈਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਦਰਮਿਆਨੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਸੁਹਣਾ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਫਲੈਟ ਸੀ। ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸੋਫਾ ਕੁਰਸੀਆਂ ਵੀ ਸਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਫਰਸ਼ ਉਤੇ ਗੱਦੇ ਰੱਖ ਕੇ ਚਿੱਟੀਆਂ ਚੱਦਰਾਂ ਵਿਛਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਗਾਇਦਮ ਤਕੀਏ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਵੈਸੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਘੋੜੇ ਬੀੜਨੇ ਸਨ ਪਰ ਪ੍ਰਗਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਇੰਨਾ ਕੁ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਨਿਪਟਾਉਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬਾਕੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਫਤੇ ਭਰ ਦਾ ਰੁਝੇਵਾ ਮਿਲ ਜਾਏ। ਤਾਂਹੀਉਂ ਇਕ ਦਿਨ ਲਾਨਕਿਨ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ:

"ਕਰਨਜੀਤ ਜੀ, ਕੁਝ ਗਿਫਟ ਵਗੈਰਾ ਕਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਲੀਜੀਏ। ਆਪ ਲੋਕ ਵਹਾਂ ਰਾਜਕੀ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋਗੇ।"

"ਵਹ ਕੈਸੇ ਭਾਈ?" ਕਰਨਜੀਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ।

"ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਚਿੰਮਕਿੰਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਏ.ਪੀ.ਐਨ. ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਨਾਯੇਵ ਦੇ ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਪਰ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰ ਦੀਏ। ਬਸ ਆਪ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋ ਗਏ।" ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ।

ਕੁਨਾਯੇਵ ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਕਰਨਜੀਤ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹੀ ਭਾਰਤੀ ਚੀਜ਼ ਮਿਲੀ ਜੋ ਸੁਗਾਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਆਪਣੇ ਸਾਮਾਨ ਵਿਚ ਪੈਕ ਕਰ ਲਈ ਸੀ।

ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਕਦੇ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ ਸਦਾ ਲਈ ਕਰਨਜੀਤ ਦੇ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਟਿਕ ਗਿਆ, ਉਹ ਸੀ ਸਾਂਝੇ ਫਾਰਮ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਦਾਅਵਤ। ਜਦੋਂ ਫਾਰਮ ਵੇਖਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਫਾਰਮ ਬਾਰੇ ਰਸਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਪਟ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੰਡਲੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਖਾਣੇ ਲਈ ਚੱਲਣ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਤਿਆਰੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ; ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗਡਰੀਆ ਜਾਂ ਆਜ਼ੜੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਉਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਚਾਰਦਾ ਹੈ। ਆਖਰ ਛੇ ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਇਹ ਫਾਰਮ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਭੋਇ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਚਰਾਂਦ ਹੀ ਸੀ। ਕਰਨਜੀਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਭ ਸਾਥੀ ਆਪਣੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫਲੈਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਦਰਮਿਆਨੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਸੁਹਣਾ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਫਲੈਟ ਸੀ। ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸੋਫਾ ਕੁਰਸੀਆਂ ਵੀ ਸਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਫਰਸ਼ ਉਤੇ ਗੱਦੇ ਰੱਖ ਕੇ ਚਿੱਟੀਆਂ ਚੱਦਰਾਂ ਵਿਛਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਗਾਇਦਮ ਤਕੀਏ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਮਹਿਮਾਨ ਮੰਡਲੀ ਨੇ ਸਿਸਟਾਚਾਰੀ ਹੋਣ

ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੇਜ਼ਬਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਦਿਆਂ ਉਤੇ ਬੈਠਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸਮਝਿਆ। ਸਭ ਲੋਕ ਗੱਲ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਏ ਤੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਰਸਤੇ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਸੇਧ ਵਿਚ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚਲੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਥੇ ਸਾਕੀ ਬੈਠੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਜ਼ਾਖੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਬਾਊਰਸਾਕ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣਾ ਅਤੇ ਪਿਆਉਣਾ। ਉਹ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਜਾਮ ਭਰਦਾ, ਹਰ ਇਕ ਵੱਲ ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ ਵਾਲੀ ਤਸ਼ਤਰੀ ਵਧਾਉਂਦਾ। ਮਹਿਫਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਇਕ ਤਸ਼ਤਰੀ ਵਿਚ ਅੱਗ ਉਤੇ ਸੇਕ ਕੇ ਭੁੰਨੀ ਲੋਲੇ ਦੀ ਸਿਰੀ ਅਤੇ ਛੂਰੀ ਆਇਆ, ਤੇ ਇਹ ਪੁੱਛ ਕੇ ਕਿ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੌਣ ਹੈ, ਤਸ਼ਤਰੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿਤੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗਵਾਰ ਛੂਰੀ ਨਾਲ ਸਿਰੀ ਵਿਚੋਂ ਮਾਸ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਕੱਟ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਫਤਾਈ ਜਾਣ ਜੋ ਮਨਚੰਦਾ ਕਰੀ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਜ਼ਾਖ ਲੋਕ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰੀ ਵਿਚੋਂ ਹਾਸਿਲ ਹੋਇਆ ਟੁਕੜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਸੂਚਕ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਇਹ ਦਾਅਵਤ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਟੋਸਟ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਵਿਚ-ਵਿਚ ਗੱਪ-ਸ਼ੱਪ ਤੇ ਚੁਟਕਲੇ/ਲਤੀਫੇ ਵੀ ਸੁਣੇ-ਸੁਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ; ਤੇ ਅਖੀਰ ਸੁਗਾਤਾਂ ਦੇ ਵਟਾਂਦਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਮਹਿਫਲ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ।

ਸੁਗਾਤ ਵਜੋਂ ਮਿਲੀ ਭੇਡ ਦੀ ਖੱਲ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਫਾਈਲ ਜਿਸ ਉਤੇ ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਦੀ ਛਾਪ ਹੈ, ਕਰਨਜੀਤ ਕੋਲ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਜਾਤ ਸਾਂਝ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਅਲਮਾ ਅੱਤਾ ਅਤੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਚਿੰਮਕਿੰਦ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਸਵਾਰ ਹੋਏ। ਅਲਮਾ ਅੱਤਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਦੀ ਫਲਾਈਟ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਤਿੰਨ-ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਚਿੰਮਕਿੰਦ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਉਤਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਰਨਜੀਤ ਨੇ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖਿਆ, ਕੁਝ ਸਕਲੀ ਬੱਚੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਝ ਬੱਚੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜੀ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਮਾਨ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਝੰਡੀਆਂ ਲਹਿਰਾ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਹਰ ਮਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਗੁਲਦਸਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਬੜੇ ਨਿੱਘ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ। ਲਾਨਕਿਨ ਨੇ ਹਰ ਆਗੂ ਨਾਲ ਕਰਨਜੀਤ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣ-

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 19 'ਤੇ)

ਕੀ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਗਾਥਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਲਿਪੀਆਂ (ਗੁਰਮੁਖੀ, ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ, ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਤੇ ਰੋਮਨ) ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਚਾਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਲਿਪੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਿਹਾੜਾ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਸਫਰ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਵਰੋਸਾਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਅਜੋਕੇ ਸਥਾਨ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸਫਰ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹਸ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆ। ਬਿਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਜਿਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਗਲਬਾ ਪਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ

ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਿਹਾੜਾ
ਫੋਨ: +91-98555-34961

ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਪੜਾ ਹਾਸਿਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੁਝਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕ ਵਰਗ ਤਕ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਪੜਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵੀ ਲੋਕ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਸਥਾਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਜਿਹੀ ਇਲਾਹੀ ਦਾਤ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਆਖਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤਾਂ ਇਸੇ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀਆਂ ਨਿੱਘੀਆਂ-ਕੌਮਲ ਰਮਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਿਆ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੇਂਦਰਾਂ-ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲੇ ਵੀ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ ਜਗਿਆਸੂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਦਾਤ ਵੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦਾ। ਜਲਦੀ ਹੀ

ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲਿਖਾਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੰਜੀ ਅਤੇ ਮਸੰਦਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਨੂੰ ਦੂਰ-ਦੂਰੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਬਿਪਰ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਚਾਅ ਨਾਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਿੱਖਦਾ ਅਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ।

ਗੁਰਮੁਖੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜੀਣ-ਬੀਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਹੈ। ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗਾਥਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਨੇ ਸਿਰਜੀ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਘਰ-ਘਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਘਰ-ਘਰ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜਾਇਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ 'ਪਾਤਿਸਾਹੀ' ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮਿਸਾਲਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਜੰਗਲਾਂ, ਬੋਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਕਰਦਾ ਵੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਠੀਆਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਖਾਲਸੇ ਨੇ 'ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ' ਵਾਲੇ ਖਾਲਸਈ ਬੋਲੇ ਸਿਰਜੇ। ਜੰਗ ਵਿਚ ਜੁਝਣ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਪਛਾਣ ਲਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਈ ਵੀ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ

ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਦਿੱਤਾ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਆਵਾਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾ ਬੀਜ ਅਗਲੇ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਆਉਂਦੇ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਲੱਗਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਪਲਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਾਲਮ

ਬਹੁਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੁਖ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਹੀ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਾਏ ਨਿੱਤ ਦੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੇ ਆਦੀ ਸਨ ਅਤੇ ਜੁਝਦੇ ਰਹੇ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ, ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਤਨੀ ਪਾਈਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚੇ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਚਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਕੰਬਣੀ ਛੇੜ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਜਾਏ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਜੁਝੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਭਾਰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵੰਡ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਜਿੱਥੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭੁਗਤਿਆ, ਉੱਥੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਨੇ ਵੀ ਭੁਗਤਿਆ। ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡ, ਜਾਨਾਂ ਗੁਆਉਂਦੇ, ਲੁਟਾਉਂਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਕੋਲ ਇੱਕੋ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪਰਾਇਆ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ-ਆਬਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਵੰਡੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਰੂਹ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਜਿਵੇਂ ਜੁਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਉਂਜ, ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾ ਹਾਲ ਕੋਈ ਬਿਹਤਰ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਅਜੇ ਵੰਡ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ 'ਤੇ ਬੂਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਲਈ ਮੋਰਚਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਚੜ੍ਹਦਾ ਪੰਜਾਬ ਫਿਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਖ ਫੇਰ ਗਏ। ਭੈੜੀ

ਹਕੂਮਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹਿੱਕ ਡਾਹ ਕੇ ਜੁਝਦੇ ਰਹੇ। ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ (1849 ਈਸਵੀ) ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾਰ ਜਾਂਦੇ ਮੁਸਾਫਰ ਬਣੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਨੇ ਵੀ ਨਵੀਆਂ ਧਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ। ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਾਏ ਗਏ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਵੀ ਉੱਥੇ-ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਗਈ। ਮੁੱਢਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ, ਪਛਾਣ, ਧਰਮ ਆਦਿ ਲਈ

ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜੀਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਲੋਰੀ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪਲਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗੁਰਮੁਖੀ ਬਾਤਾਂ ਕੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੌਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ ਆਪਣੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਪਹਿਨਾਈਏ...। ਫਿਰ ਭਾਵੇਂ ਤੱਤੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਵਗਣ... ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਦੀ ਹਰਿਆਵਲ ਸਦਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇਗੀ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 15 ਅਕਤੂਬਰ 2022 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-555

ਨੂੰਹ ਰਾਣੀ ਤਾਂ ਡਿਨਰ ਬਣਾਵੇ ਸੱਸ ਕਰਦੀ ਏ ਪਾਠ ਦਾਦੀ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਪੋਤਾ ਬਣ ਕੇ ਰਾਠ!

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-553

ਖਿੜੀਆਂ ਕਪਾਹਾਂ ਵੇਖ ਕੇ, ਖਿੜ ਗਈਆਂ ਵਰਾਛਾਂ, ਲਗਦੇ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹੁਣ ਮਨ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ। ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਕੇ ਚਿੱਟਾ ਸੋਨਾ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਏ, ਹੱਲਾ ਕਿਸੇ ਕਰੋਪੀ ਦਾ ਕਿਤੇ ਬੋਲ ਨਾ ਜਾਏ। ਸਕੀਮਾਂ ਰਹਿ ਨਾ ਜਾਣ ਕਿਤੇ ਧਰੀਆਂ ਧਰਾਈਆਂ, ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜ ਚੁਗਣ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਆਈਆਂ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਪਾਲੀ
ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨਗਰ ਬਠਿੰਡਾ।
ਫੋਨ: 94176-49275

ਚਿੱਟੀਆਂ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਫੁੱਟੀਆਂ ਖਿੜ ਟੀਡਿਉਂ ਬਾਹਰ ਆਵਣ। ਨਾਲ ਤਾਰਿਆਂ ਸਜਿਆ ਜਾਏ

ਖੇਤ ਤਾਈਂ ਅਸਮਾਨ ਬਨਾਵਣ। ਸਹਿਰਨ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਖਿੜ ਗਈਆਂ ਚੋਗੀਆਂ ਬਣ ਤਸਵੀਰ ਖਿਚਾਵਣ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਫੋਨ: 204-296-3177

ਫੋਟੋ ਸੈਸ਼ਨ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ। ਫੈਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਪੱਟੀ ਦੁਨੀਆਂ, ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਬਹਾਰਾਂ ਨੇ। ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਮੌਸਮ ਬਦਲੇ, ਵੱਟ ਉਤੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕੰਕ ਮਰ ਕੇ ਕੋਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨੀਂ ਗਲ ਪਏ ਰਹਿਣ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ।
-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਪਿੰਡ ਕੁਲਬੁਰਫਾਂ (ਪਟਿਆਲਾ)
ਫੋਨ: 98784-69639

ਸੌਕ ਭਾਵੇਂ ਫੋਟੋ ਲਈ ਹੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਖਿੜੀ ਹੋਵੇ ਕਪਾਹ ਦੀ ਫੁੱਟੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਰਨ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਹੈ ਨਜ਼ਾਰਾ। ਚੁਗ ਰਹੀ ਸੁਆਣੀ, ਹੱਥ ਪਾਉਂਦੀ ਜਦ ਫੁੱਟੀ ਨੂੰ ਭਰੀ ਹੋਈ ਵਿਚੋਂ ਵੜੋਵਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਭਲ ਸੰਭਲ ਰੱਖਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਨਰਮ ਨਰਮ ਛੋਹ ਨਾਲ ਤਾਅਨਾ ਵੀ ਹੈ ਨਣਾਨ ਨੂੰ ਕਹੀਂ ਵੀਰੇ ਨੂੰ 'ਖਿੜਿਆ ਰਹੇ ਕਪਾਹ ਦੀ ਫੁੱਟੀ ਵਾਂਗ'।
-ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਡ

To Advertise with Punjab Times Call: **847-359-0746**
E-mail: punjabtimes1@gmail.com
Visit us on the web: www.punjabtimesusa.com

ਗਾਥਾ ਇਕ ਦੁਰਲੱਭ ਪੁਸਤਕ ਦੀ

ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੀਲਗਿਰੀ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਜਾਈ ਸੀਤਾ ਰਤਨਾਮਲ ਦੀ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ 'ਬਿਯੌਡ ਦਿ ਜੰਗਲ' ਆਦਿਵਾਸੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਹੈ। ਲੇਖਿਕਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਰੂਲਾ ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਰੂਲਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਾਲੀ ਸਿਆਹ ਰਾਤ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ 1968 ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵਿਲੀਅਮ ਬਲੈਕਵੈੱਡ ਐਂਡ ਸਨਜ਼ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਦੋ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੁਣ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਦੁਰਲੱਭ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ

ਪਹਾੜ ਉਹਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜੋ ਕੁਝ ਹੈ, ਉਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਸੀਤਾ ਇਕੱਲੀ ਹੀ ਉਸ ਉੱਚੀ ਪਹਾੜੀ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਈ ਜਿੱਥੇ ਰੰਗਾ ਦਾ ਸਥਾਨ ਸੀ। ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਜੰਗ ਖਾਧੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਪਹੀਏ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ, ਉਹ ਉਸ ਲਈ ਇਕ ਅਜੂਬਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਮੁੰਡੀ ਨੂੰ ਇਹ ਅਦਭੁਤ ਚੀਜ਼ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਈ। ਉੱਥੋਂ ਮੁੜਦਿਆਂ ਸੀਤਾ ਇਕ ਡੂੰਘੇ ਟੋਏ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਮੁੰਡੀ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਦੌੜੀ ਗਈ ਤੇ ਸੀਤਾ ਦੇ ਅੱਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆਈ। ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਟੋਏ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਅੰਦਰਲਾ ਮਾਸ ਫਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੈਦ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਲੇਪ ਕਰ ਕੇ ਪੈਰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਆਰਾਮ ਨਾ ਆਇਆ। ਸੀਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜਦੀ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਬਾਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰਾਂ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਡਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਉਹ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਕ ਰਹਿਮਦਿਲ ਬੈਲ ਗੱਡੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਤੇ ਕੂਨੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਅੱਗੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੀਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਨਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰਾਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ।

ਜੰਗ ਬਗਾਵਤ ਗੋਇਲ
ਸੰਪਰਕ: 98151-23499

ਕਾਪੀ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਪਈ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਾ ਰਤਨਾਮਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਤਸਵੀਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਜੀਵਨ ਬਿਰਤਾਂਤ। ਕੋਈ ਸਮਕਾਲੀ ਲੇਖਕ ਏਨਾ ਗੁੰਮਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਤਾ-ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਭੇ, ਉਹ ਵੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰ/ ਮੋਬਾਈਲ ਦੀ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਉਂਗਲ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਸੀਤਾ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਪਲਾਸਟਰ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਜਨਰਲ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਬੈੱਡ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਊਸ ਸਰਜਨ ਡਾਕਟਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਾ ਰਾਜਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿੱਠੇ ਤੇ ਮਿਲਾਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੀਤਾ ਦੇ ਪਲਾਸਟਰ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਨਰਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਰਹੇਗੀ। ਚਲੋ, ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਇਕ ਟੋਏ 'ਚ ਡਿੱਗ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਤੁੜਵਾ ਬੈਠਾ ਹੈ।"

ਮੈਨੂੰ ਸੀਤਾ ਰਤਨਾਮਲ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਬਿਯੌਡ ਦਿ ਜੰਗਲ' ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਨਾਗਮਣੀ ਰਸਾਲੇ 'ਚ ਛਪੇ ਉਸ ਦੇ ਲੇਖ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰੰਜਨਾ ਹਰੀਸ਼ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਇੰਡੀਅਨ ਵਿਮੈਨ'ਜ਼ ਆਟੋਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫੀਜ਼' ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ 1921 ਤੋਂ 1991 ਤਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਕੁੱਲ 23 ਜੀਵਨੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਈ ਨਾਮਵਰ ਔਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ- ਮਹਾਰਾਣੀ ਗਾਇਤਰੀ ਦੇਵੀ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਵਿਜਯ ਰਾਜੇ ਸਿੰਧੀਆ, ਕਪੂਰਥਲੇ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਰਿੰਦਾ, ਵਿਜੈ ਲਕਸ਼ਮੀ ਪੰਡਿਤ, ਨੈਨਤਾਰਾ ਸਹਿਗਲ, ਕਮਲਾ ਦਾਸ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਉੱਘੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਅਤਿ ਸਾਧਾਰਨ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੇਖਿਕਾ ਸੀਤਾ ਰਤਨਾਮਲ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਵੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਰਜ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦਾ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਇਸ ਨਾਯਾਬ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਪਰ ਉਸ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੀਲਾ-ਵਸੀਲਾ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ।

ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਡਾ. ਰਾਜਨ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਆਇਆ। ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀ। ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਉਸ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਡਾ. ਰਾਜਨ ਤਾਮਿਲ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਭਾਵ-ਅਰਥ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਹਰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਤਾਮਿਲ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਂਦੀ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕੰਮ ਚਲਾਉਂਦੀ ਤਾਮਿਲ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਖ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇਕ ਬਾਗ ਵਿਚ ਦਿਹਾੜੀ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਲਗਪਗ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਗਏ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਹਨੇਵਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਮੇਰੇ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੋਸਤ ਰਵੀ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਪਾਰਸਲ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ- ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਸੀ 'ਜੰਗਲ ਸੇ ਆਗੇ' ਜੋ ਸੀਤਾ ਰਤਨਾਮਲ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਬਿਯੌਡ ਦਿ ਜੰਗਲ' ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ। ਅਨੁਵਾਦਕ ਹਨ ਆਦਿਵਾਸੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਪੰਕਜ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਿਆਰਾ ਕੇਰਕੱਟਾ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਰਾਂਚੀ ਨੇ। ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਵਰ੍ਹੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਹ ਦੁਰਲੱਭ ਕਿਤਾਬ 2018 ਵਿਚ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਸੁਲੱਭ ਹੋਈ।

ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਕੂਨੂਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰੋਂ ਇਕ ਖ਼ਾਕੀ ਵਰਦੀ ਵਾਲਾ ਹਰਕਾਰਾ ਸੀਤਾ ਦੇ ਘਰ ਪਾਰਸਲ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਹਰਕਾਰੇ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ। ਮੇਜਰ ਗਾਂਗੁਲੀ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਸੀਤਾ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਡੱਡਾ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀਟ ਤੇ ਮੁਫ਼ਤ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ, ਰਹਿਣਾ-ਸਹਿਣਾ, ਕੱਪੜੇ-ਲਿੱਤੇ, ਬੂਟ-ਜੁਰਾਬਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੁਫ਼ਤ ਸਪਲਾਈ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸੀਤਾ ਦੇ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਦਾ ਦਿਨ ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੀਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵੇਖ ਆਇਆ ਸੀ।

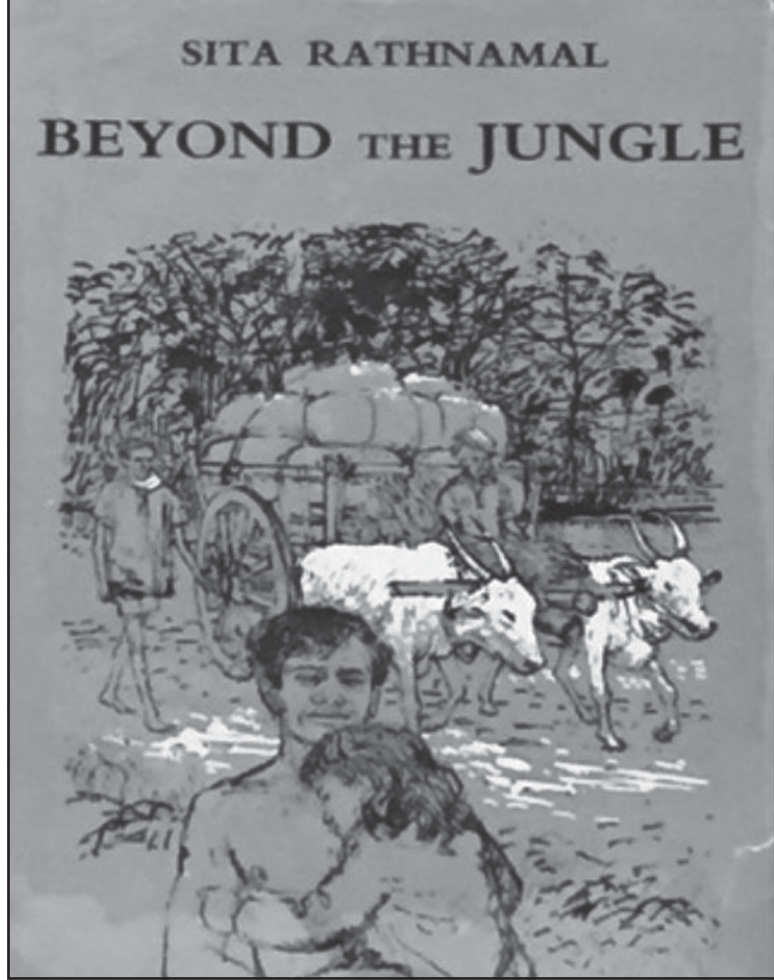
ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਪਲਦੀ ਮਾਂ-ਵਿਹੁਣੀ ਸੀਤਾ ਆਪਣੇ ਅੱਪਾ (ਪਿਤਾ) ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਧੀ ਸੀ। ਨਿੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਨੇ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਜਾਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਪਰਬਤ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਟੀਸੀ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਵਤਾ 'ਰੰਗਾ' ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੱਖਿਅਕ ਤੇ ਪਾਲਣਹਾਰ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣ ਦੀ ਦੇਵਤਾ ਰੰਗਾ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਾਲਤੀ ਉਮਰ 'ਚ ਹੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉੱਚੇ-ਉੱਚੇ

ਹੋਠ ਨਰਮ ਘਾਹ 'ਤੇ ਪਈ ਖੁਦ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਹ ਹਰ ਸਮੇਂ ਡਾ. ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀ। ਦਸ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰੰਗਾ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾਣ 'ਤੇ ਰੰਗਾ ਦੇਵਤਾ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ...।

ਦੇ ਇਲਾਜ ਅਧੀਨ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਇਸ ਅਣਜਾਣ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵੱਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖ਼ਤੋਂ-ਕਿਤਾਬਤ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਵਫ਼ਦ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ। ਇਸ ਵਫ਼ਦ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਸੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਸੇਵਾਮੁਕਤ

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੁੜੀ ਸੀ ਤੇ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਅੱਖਰ-ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਕੁਲੀਨ ਤੇ ਧਨਾਢ ਵਰਗੀ ਕੁੜੀ ਮਾਇਆ ਉਸ ਦੀ ਪੱਕੀ ਸਹੇਲੀ ਬਣ ਗਈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਪੋਰਟਸ ਟੀਚਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਪੋਰਟਸ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਪਾ ਕੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਦੌੜਨ ਵਾਲੀ ਦੌੜਾਕ ਬਣਾਇਆ।

ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਕਟਹਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਸੀਤਾ ਲਗਾਤਾਰ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਸਕੂਲ 'ਚੋਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪਿਤਾ ਵਰਗੀ ਨਸੀਹਤ ਤੇ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਕੂਨੂਰ ਜਾਂਦੀ। ਸਾਲ ਬੀਤਦੇ ਗਏ ਤੇ ਸੀਤਾ ਨੇ ਬਚਪਨ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜਵਾਨੀ 'ਚ ਪੈਰ ਪਰ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਡਿਕਨਜ਼, ਦਾਸਤਵਸਕੀ, ਟਾਲਸਟਾਏ ਤੇ ਟੈਗੋਰ ਦੇ ਨਾਵਲ/ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਵੱਲ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਬਦਲ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਇਕ ਸਾਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਥ ਮੈਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।' ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਵੀ ਸੀਤਾ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਆਏ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅਗਲੀ ਵੇਰਾਂ ਜਦੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸੀਤਾ ਪਿੰਡ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਦਿਨ ਇਕੱਲੀ ਹੀ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕੂਨੂਰ ਗਈ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰਾਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕਾਰ 'ਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਵਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਸਾਡੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਮਝ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ-ਧ੍ਰੋਹੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਡਾਕਟਰ ਬਣਨ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਾਂ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਦਿਮ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।"

ਉਸ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਦੌੜਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਮੈਡਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਆਪਣੇ ਸਵੈ-ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਬਲ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਖ਼ਾਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਈ। ਜਦੋਂ ਲਿਖਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਖ਼ਤ ਉਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ- 'ਮੈਂ ਸਕੂਲ 'ਚ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਲਿਖਣਾ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। - ਸੀਤਾ।'

ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸੀਤਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆ ਗਈ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੂਨੂਰ ਜਾ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਤੀ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੇਲ ਜੋਲ ਰੱਖੇ, ਪਰ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਾਡਲੀ ਧੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ। ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸੀਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਲਈ ਇਕ ਕਟਹਲ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਇਹ ਫਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ। ਫੇਰ ਵੀ ਮੈਂ ਲੈ ਚੱਲਦਾ ਹਾਂ।"

ਕੂਨੂਰ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਜਦੋਂ ਸੀਤਾ ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਤਾਂ ਤੂੰ ਉਹ ਸੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਵਾਂਗ ਇੱਥੇ ਆਈ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਕਾਇਆ-ਕਲਪ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੂੰ ਸਜੀ ਸੰਵਰੀ ਸਕੂਲੀ ਲੜਕੀ ਹੈਂ। ਵਿਦਿਆ ਵੀ ਕਿੰਨੀ ਕਰਾਮਾਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ- ਇਹ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।"

ਸੀਤਾ ਦਾ ਅੱਪਾ ਅਚੰਭਤ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਨੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ

ਇਕੱਠੇ ਬਿਤਾਇਆ। ਗੱਡੀ ਦਾ ਟਾਈਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਛੱਡਣ ਆਇਆ। ਵਿਦਾ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪੈਕਟ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸੀਤਾ ਨੇ ਪੈਕਟ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦੀ ਇਕ ਚੁੜੀ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀਤਾ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨਾਯਾਬ ਸੋਗਾਤ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾਈ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ। ਕੂਨੂਰ ਵਿਖੇ ਸੀਤਾ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਦੀ ਇਹ ਆਖ਼ਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਕੂਨੂਰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਰਾਏਪੁਰਮ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਡੋਡੋ ਬੋਰਡਿੰਗ ਸਕੂਲ 'ਚ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਤਾ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨਰਸਿੰਗ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਹ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰਾਂ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਮੌਸਮ 'ਚ ਹੀ ਗਰਮੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਬੋਸ਼ੋਕ ਉਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਨਰਸਿੰਗ ਦਾ ਕਠਿਨ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਵੇਖਦੀ। ਉਹ ਹਫ਼ਤਾ ਭਰ ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀ। ਨਾਈਟ ਡਿਊਟੀ ਕਾਰਨ ਸਾਰੀ-ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਜਾਗ-ਜਾਗ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨੀਂਦਰਾ ਰੋਗ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਹਰ ਪਲ ਰਾਜਨ 'ਤੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵਿਖਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦਾ। ਪਰ ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਨੇੜਤਾ 'ਚ ਵੀ ਉਹ ਦੂਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀ।

ਉਸ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਦੌੜਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਮੈਡਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਆਪਣੇ ਸਵੈ-ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਬਲ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਖ਼ਾਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਈ। ਜਦੋਂ ਲਿਖਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਖ਼ਤ ਉਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ- 'ਮੈਂ ਸਕੂਲ 'ਚ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਲਿਖਣਾ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। - ਸੀਤਾ।'

ਉਸ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਦੌੜਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਮੈਡਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਆਪਣੇ ਸਵੈ-ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਬਲ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਖ਼ਾਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਈ। ਜਦੋਂ ਲਿਖਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਖ਼ਤ ਉਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ- 'ਮੈਂ ਸਕੂਲ 'ਚ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਲਿਖਣਾ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। - ਸੀਤਾ।'

ਉਸ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਦੌੜਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਮੈਡਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਆਪਣੇ ਸਵੈ-ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਬਲ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਖ਼ਾਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਈ। ਜਦੋਂ ਲਿਖਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਖ਼ਤ ਉਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ- 'ਮੈਂ ਸਕੂਲ 'ਚ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਲਿਖਣਾ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। - ਸੀਤਾ।'

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਸੁਖਾਲਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹੀ ਗੱਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਕਿ ਸੜਕ ਵਿਚ ਖੱਡੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਖੱਡਿਆਂ ਵਿਚ ਸੜਕ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ! ਅੱਜ ਏਦਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੱਦੋਂ ਬਾਹਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਫਸਿਆ ਪਿਆ ਹੈ! ਇੱਟ ਪੁੱਟਿਆਂ ਚੋਰ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਵੀ ਏਥੇ ਖੋਖਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀਏ ਇੱਟਾਂ ਓਹਲੇ ਲੁਕੇ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਗਲੀ ਵਿਚ ਹਰ ਮੋੜ ਉੱਤੇ ਖੜੋਤੇ ਜਾਂ ਘੁੰਮਦੇ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਗੁਜ਼ਾਰ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਸੁਖ-ਸਬੀਲੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦੇ ਸੁਫਨੇ ਲੈਂਦੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਪਰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਉਹ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਸਕੇਗੀ, ਇਸ ਦਾ ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਔਖਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਸੂਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਕਤ ਇਸ ਨੇ ਸਪੀਡ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਅਗਲੇ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਗੇਅਰ ਬਦਲਦਾ ਇਸ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਧਰੇ ਰਹੀ, ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੋਈ ਕਰੇ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕ ਛੇਤੀ ਕੀਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਵਿਭਾਗ ਅੰਦਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਸੂਰੂ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਸੂਰੂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇੱਕ-ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਖਿਲਾਰਾ ਏਨਾ ਖਿੱਲਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਭਾਗ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਦੀ ਨੋਬਤ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਜਾ ਕੇ ਜਾਂਚ ਕਰਤੋ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਕਿੰਨਿਆਂ ਕੁ ਨੂੰ ਫੜੀ ਜਾਵਾਂਗੇ!'

ਕਈ ਡੀਲਰ ਅਤੇ ਏਜੰਟ ਵੀ ਤੇ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ 'ਕਾਣੇ ਕੀਤੇ' ਨਿਕਲੇ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲਾ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਵੀ ਫਸ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮਾਮਲਾ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਏ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ

ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਨਵੇਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੁਟਸਐਪ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਪੋਸਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਸੂਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਮਾਈ ਦਾ ਰਾਹ ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਇਸ ਹਫਤੇ ਓਦੋਂ ਮਿਲੀ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫੜਾਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਓਸੇ ਕੇਸ ਤੋਂ

ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਵੀ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਇਕਾਨਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਫੜੋ-ਫੜਾਈ ਹੋਈ ਤਾਂ ਏਨੇ ਲੋਕ ਫੜਨੇ ਪੈਣਗੇ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਜੋਗੀ ਥਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਣੀ।

ਲੇਬਰ ਦਾ ਠੇਕਾ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਕਮਾਉ-ਪੁੱਤ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਠੇਕੇ ਓਸੇ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਠੇਕੇ ਓਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਏ। ਸਿਰਫ ਬਠਿੰਡਾ ਜਿਲ੍ਹਾ ਉਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਫਸਲ ਦੀ ਚੁਕਾਈ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜੇ ਟਰੱਕ ਵਰਤੇ ਦੱਸੇ ਸਨ, ਉਹ ਜਾਅਲੀ ਨਿਕਲੇ ਸਨ। ਬਿੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੰਬਰ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲਾਂ ਤੇ ਸਕੂਟਰਾਂ ਦੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਭੇਤ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹੋ ਜਾਅਲੀ ਨੰਬਰਾਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੱਭਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਘਪਲੇ ਦੀ ਬਾਕੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜਾਅਲੀ ਨੰਬਰਾਂ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਫੜੇ ਗਏ, ਜੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਚਮੁੱਚ ਫੜੇ ਗਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਏਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਹੋਰ ਔਖੇ ਹੋਣਗੇ। ਓਧਰ, ਇਹ ਖਬਰ ਵੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਪਲੇ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਜਿਸ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿਚ ਸਨ, ਓਥੋਂ ਉਹ ਗਾਇਬ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਮਝ ਲਵੋ ਕਿ ਕੇਸ ਦਾ ਔਖਾ ਭੱਠਾ ਬੈਠ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗਦਾ ਕਾਬੂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਕੇਸ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਮੋਟੀ ਰਕਮ ਝਪਟੀ ਗਈ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਇੱਕ ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਏਦਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਏਦਾਂ ਕਮਾਈ ਹੋਈ ਰਕਮ ਉਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ੇਤਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਕਢਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਹ ਇੱਕ-ਦੁੱਕਾ ਨਹੀਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸੁਣੀਏ ਹਨ।

ਜਿਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਵੱਡਾ ਅਤਿੱਕਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੰਦੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਰਦਾ ਰਹੇ, ਉਸ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵੇਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੁਦ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਸੂਰੂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਵੱਡੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਹਨ, ਪਹਿਲੀ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਐਬ ਭੁਲਾ ਕੇ ਕੇਸ ਠੱਪ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਾਲੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਤੇਲਗੂ ਦੇਸਮ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਨ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਬੁਲਾਰੇ ਜੀ ਵੀ ਐੱਲ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਉ ਨੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਜਿਹੜਾ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਫਰਾਡ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਫਾਈਲ ਠੱਪ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਉ ਓਸੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ' ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਵੀ ਏਦਾਂ ਦੀ ਨੇਤਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਤਾਂ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਗੇ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਢਾਣੀ ਅਮਰ-ਵੇਲ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਰੁੱਖ ਨਾਲ ਚੰਬੜ ਜਾਵੇ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਹ ਰੁੱਖ ਆਪਣੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ, ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਐਲਾਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਅਮਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਦਿਸੇ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਭਰੋਸਾ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਐਲਾਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਅਮਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਲੋਕ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਵਕਤ ਉਸ ਦੀ

ਅਖੀਰਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਸੁਖਾਵਾਂ ਬਣਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਉੱਤੇ ਕੇਸ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

■ ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਵੀ ਦੇਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੂਰੂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਫਿਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਲੋਕ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੀ ਦੀ ਫੀਸ ਪੰਝੀ ਲੱਖ ਤੱਕ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਧਾਰਨ ਨਾਗਰਿਕ ਨੇ ਮੱਧ ਦਰਜੇ ਦਾ ਵਕੀਲ ਵੀ ਓਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੀ ਦੇ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਲੱਖ ਦੇਣੇ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਏਨੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਭਰ ਸਕਦਾ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਪੌੜੀ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੋਟ ਕਮਾਏ ਵੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ 'ਮਾਲ-ਇ-ਮੁਫਤ, ਦਿਲ-ਇ-ਬੇਰਹਿਮ' ਦੇ ਫਾਰਮੂਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਵਿਖਾਏ ਬਿਨਾਂ ਚੱਲਣ ਦੀ ਜੁਰਅੱਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਆ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਔਕੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਅਗੇਤ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਦਾ ਅਮਲ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਚੰਗੇ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਅਦਾਰਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਚੋਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਗੇਤ ਵਾਸਤੇ ਦੋਹੇ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬਦਨਾਮ ਤੋਂ ਬਦਨਾਮ ਬੰਦਾ ਵੀ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਖੇਡ ਨੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀਆਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਲਿਆ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾਉਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਲਾਗ ਜਦੋਂ ਓਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਪੁੱਜਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕ ਆਸ ਕਿੱਥੋਂ ਰੱਖਣਗੇ! ਏਦਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ, ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੇ ਸੜਕ ਤੇ ਖੱਡਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵਾਂਗ ਇਹੋ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

1. ਘੁੰਡ ਤੋਂ ਜੀਨ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਬਦਲਾਅ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਿਚ ਕੀ ਔਖਿਆਈ ਆਈ? ਉਸਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਘਰ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਬਾਹਰਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਔਰਤ ਨੇ ਤਵੱਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ

ਕੰਵਲ ਭੱਟੀ
ਸਿਨਸਨੈਟੀ ਓਹਾਇਓ

ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲੇ। ਔਰਤ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸਦੀ ਡੋਰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਔਰਤ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਰਹਿਣਾ

ਸੁਖਮ ਸੰਵਾਦ - ਔਰਤ

ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਹਰ ਸੋਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੱਕ ਆ ਕੇ ਮੁੱਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦੋ ਰੁਪਏ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਖਰੀਦ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ।

2. ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੂਬੀ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਈਏ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਵਰਦਾਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੱਜਦੀ। ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਕੋੜੀ ਮੰਨ ਲਈਏ ਭਾਵੇਂ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਮੰਨ ਲਈਏ। ਇੱਕ ਮਰਦ, ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇੱਕ ਸੰਸਕਾਰੀ ਔਰਤ ਗ਼ਰੀਬੀ ਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨਾਲ ਲੜਦੀ ਲੜਦੀ ਜ਼ਿਲਤ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂ ਲਵੇਗੀ, ਪਰ ਮਾੜੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਨਾ ਪਤੀ ਦਾ

ਸਾਥ ਛੱਡੇਗੀ, ਨਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਲਕਣ ਲਈ ਛੱਡੇਗੀ। ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਵਿਧਵਾਪਣ

ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ

ਨੂੰ ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਕੱਟ ਲਵੇਗੀ।

3. ਬੇ-ਆਸੀ ਹੋਈ ਔਰਤ ਜਦੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਂ ਦੇ ਬੋਲੇ ਬੋਲ, 'ਧੀਏ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਉਹ ਸਮਾਂ ਨਿਕਲਦਾ'। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਜੀਰ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਅੰਦਰੋਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਆਤਮ-ਵਿਸਵਾਸ, ਸਵੈ ਮਾਣ, ਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਢੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਹਨੇਰੀ 'ਚ ਉਡਦੇ ਸੁੱਕੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਬਿਖਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਦੀ ਮੜ੍ਹੀ ਆਪਣੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਬਣਾ ਕੇ ਉਹੀ ਚੁੱਪ ਦਾ ਪੰਧ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਚੁੱਪ ਉਸ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਮੰਨੀ ਜਾਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੁੱਝ ਗ਼ਲਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਹਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਭੱਜ ਕੇ ਰੋਕਦੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਇੰਝ ਸੋਚ

ਲੈਂਦੀ ਹੈ, 'ਜਿਸਦੀ ਅੱਖ ਦੂਖ, ਆਪੇ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉ'। ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਸਿਆਣਪ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਹੀ ਚੁੱਪ ਉਸਨੂੰ ਭਾਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸੱਧਰਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਜੀਉਣਾ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚਲੇ ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਆਤਮ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ, ਜੇ ਠੇਸ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਤਿੱਖੇ ਬੋਲ, ਜੋ ਕਿਰਚ ਵਾਂਗ ਉਸਦੇ ਸੀਨੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

4. ਔਰਤ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਹਥਿਆਰ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਚਰਿੱਤਰ 'ਤੇ ਉਂਗਲ ਚੁੱਕਣਾ। ਹਰ ਔਰਤ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਹੁੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਫੱਟਦਾ, ਸਭ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰ ਦਿੰਦਾ, ਜਿਸਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਇਨਸਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦਾ। ਸਹੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬੋਲੇ ਕੋਝੇ ਬੋਲ, ਉਸਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਚਰਿੱਤਰਹੀਣ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਸੁਘੜ-ਸਿਆਈ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ

ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਿਗੜ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੂਬਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਹਿਮ ਹੈ।

ਪਰਾਲੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਇਕੱਲੇ ਅਤੇ ਇਕਹਿਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਮਾਡਲ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਕੌਮੀ ਮੀਡੀਆ ਬਸ ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ

ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ/ਹਰਿੰਦਰ ਹੈਪੀ

ਬਹੁਤ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਕਸਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 4-10% ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਹੀ ਪਰਾਲੀ ਸਭਨ ਕਰ ਕੇ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਬਤ ਦੋਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਾਹ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਨਾ ਸਾੜਨ ਬਾਰੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ 500-500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸਨ ਅਤੇ 1500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਨੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਗੱਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦਾ ਪੱਕਾ ਹੱਲ ਕੀ ਹੋਵੇ।

ਸੈਂਟਰਲ ਗਰਾਊਂਡ ਵਾਟਰ ਬੋਰਡ ਦੀ 2020 ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਹਰ ਸਾਲ 0.49 ਮੀਟਰ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ 150-200 ਮੀਟਰ ਡੂੰਘਾ ਹੈ; ਜੇ ਇਹੀ ਹਾਲਾਤ ਰਹੇ ਤਾਂ 2039 ਵਿਚ ਲਗਭਗ 300 ਮੀਟਰ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਮਿਲਿਆ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਹੀ ਅਸਰ ਹੈ ਕਿ ਝੋਨੇ ਵਰਗੀ ਵੱਧ ਪਾਣੀ ਮੰਗਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਗਿਆ। ਆਕਸਫੋਰਡ ਬਰੁਕਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਕਿੱਲੋ ਝੋਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਭਗ 5000 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਲਗਦਾ ਹੈ; ਇਉਂ ਇਹ ਫਸਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ

ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵਕਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਇਸ ਬਾਬਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ.) ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਖੋਜਾਰਥੀ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਹੈਪੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਫੇੜੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਮੁੱਖ ਧਿਰ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਰਵਾਇਤੀ ਫਸਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਣੀ ਮੰਗਦੀ ਹੈ।

ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਹਿਮਾਲਿਆ ਨਦੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰੋਕੀ। ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਨਹਿਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫਸਲ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਛੋਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅੱਜ ਇਹੀ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਇਨਪੁਟਸ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਧਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਉਸ ਦਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵਧੇ। ਨਵੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸੰਵਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰੁੱਖ ਕੁਦਰਤੀ ਸਨ ਜੋ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਨ ਪਰ ਖੇਤੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮਾਡਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੋਰੈਸਟ ਕਵਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਝੁਕਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਚੱਲਿਆ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਜਿੱਥੇ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਬਹੁਤਾ ਉਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚੱਲੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ ਪਾਏ।

ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਹੁਣ ਹੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਖੌਤੀ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਅਤੇ ਝੋਨੇ-ਕਣਕ ਦੇ ਬਦਲ ਲਈ ਬਾਕੀ ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐੱਮ.ਐੱਸ.ਪੀ.) ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਐੱਮ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਦੀ ਮੰਗ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਗ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਸੂਬਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰੀ ਚੋਣਨਾ ਜਗਾਈ ਤਾਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਮੱਤੇਵਾਤਾ ਅੰਦੋਲਨ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ੀਰਾ ਮੋਰਚਾ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਧਰਨੇ-ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵਾਤਾਵਰਨ

ਲਈ ਲੜਦੀਆਂ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਟੀਚਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਢਾਂਚਾਗਤ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਕਾਡਰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫਲਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 28 ਕਿਸਮ ਦੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ-ਤੰਤਰ ਰਾਹੀਂ ਖਰੀਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁਟ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਚਾਓ ਵੱਲ ਵੀ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਪੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੂੰਗੀ ਵਰਗੀ ਫਸਲ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਾਡਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਕੌਮੀਕਲ ਵਾਲੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਰੁੱਖ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੱਖੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸੁਹਾਜਣਾ ਦਾ ਰੁੱਖ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਰੁੱਖਾਂ ਹੇਠ ਰਕਬਾ ਘੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇਹ 33% ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿਰਫ 3.67% ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਸਮਾਜ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਦੋਂ ਉੱਠ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਜਦ ਦਲਿਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਆਬਾਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ ਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਸਲੇ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਿਚ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਕੁਹੜਿਆਂਵਾਲੀ ਅਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 'ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਮੇਰਾ ਜੰਗਲ' ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਜੰਗਲ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਮਗਨਚੇਗਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਵਿਕਸਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਚਿੱਬੜ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤਲਾਬ, ਛੱਪੜ ਅਤੇ ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਡਿੱਗੀਆਂ ਬਣਵਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ ਵਧੀਆ ਵੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸਮੇਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਸਾਂਝ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਉਹ ਸਭ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਢਾਬ, ਰੁੜ੍ਹਕਾਂ ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝ ਪਾਈ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 1980 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਖੇਤੀ ਇਨਪੁਟਸ ਦੇ ਰੇਟ, ਬਿਜਲੀ, ਖੇਤੀ ਲਈ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਤੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਮੰਡੀ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਾਤਾਵਰਨ ਲਈ ਵੀ ਲੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਹੋ ਰਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੰਕਟ ਦਾ ਅਸਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਚਾਇਆ ਜਾਏ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ। ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਉਹ ਦੁੱਧ ਪੱਖੋਂ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹੇ। ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਖਾਸ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੇ ਕਿ ਦੁੱਧ ਮਾੜਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਨਾ

ਗੁਰਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ
ਫੋਨ: +1-604-442-7676

ਮਿਲਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਡਾ ਜਵਾਬੀ ਬੰਦ ਰੇਲਵੇ ਫਾਟਕ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕੋਈ ਦੋਧੀ ਰੁਕਿਆ। ਦੁੱਧ ਵਾਲੇ ਢੋਲ ਦੇਖ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਪਈ। ਦੋਧੀ ਦੇ ਬੋਲਬਾਣੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਘਰ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਦੱਸ ਕੇ ਦੁੱਧ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ।

ਬੇੜ੍ਹੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਵਤਨ ਗਏ

ਤਾਂ ਪਤਨੀ ਨੇ ਸਹਿਬਨ ਹੀ ਦੁੱਧ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ। ਧੀ ਕਹਿੰਦੀ, "ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਲਿਟਰ ਲਈਦਾ ਸੀ, ਬੁੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਸੀ; ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਐਸੀ ਬਰਕਤ ਹੈ ਪਈ ਦੋ ਲਿਟਰ ਲੈ ਕੇ ਵਰਤੀਦਾ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ, ਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਪੀਂਦੇ, ਕਦੇ ਬੁੜ੍ਹਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ।" ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਸਾਲ ਕੁ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਵਾਪਸ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸੇ ਦੋਧੀ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਲੈਣ ਲਗੇ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਹੋ ਗਈ। ਡਾਕਟਰ ਕਹਿੰਦਾ- "ਖਾਣ ਪੀਣ ਚੈਕ ਕਰੋ।" ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਫਰਿਜ 'ਚੋਂ ਪਤੀਲਾ ਕੱਢ ਕੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਫੜਾਇਆ ਤਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ, ਉਪਰ

ਮਲਾਈ ਬਹੁਤ ਮੋਟੀ ਹੈ। ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਗਿਆ, ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੁੱਧ ਪਵਾਉਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ। ਵੇਰਕਾ ਮਿਲਕ ਪਲਾਂਟ ਸਾਡੇ ਘਰੋਂ ਬੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਹੈ। ਦੁੱਧ 'ਚੋਂ ਪਾਈਆ ਕੁ ਬੋਤਲ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਲੈਬ ਵਿਚ ਚੈਕ ਕਰਾਉਣ ਚਲੇ ਗਿਆ। ਟੈਸਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਕਹਿੰਦਾ, "ਇੰਨਾ ਸ਼ੁੱਧ, ਬਿਨਾ ਟੀਕੇ ਤੇ ਗਾੜ੍ਹਾ ਦੁੱਧ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੌਣ ਦਿੰਦਾ।" ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਦੇਖੀ ਜਾਏ।

ਘਰੇ ਪਰਤ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹੀ ਗੱਲ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਧੀ ਦਾ ਕਿਹਾ ਝੱਟ ਯਾਦ ਆ

ਬਰਕਤ ਵਾਲਾ ਦੁੱਧ

ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਬੜੀ ਬਰਕਤ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੋਧੀ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦੁੱਧ ਚੈਕ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਉਹਨੂੰ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਪਰ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਹਦੇ ਸਹਿਜ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ, ਪੁੱਛਿਆ: "ਆਮ ਰੇਟ 'ਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਵਾਰਾ ਖਾ ਜਾਂਦੀ?" ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਵਾਰੇ-ਨਿਆਰੇ ਹੋ ਗਏ।" ਫਿਰ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੋਲ ਪਿਆ, "ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਭਰਾ ਆਂ। ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਡੇਢ-ਡੇਢ ਕਿੱਲਾ ਆਇਆ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਖਰਚੇ ਪੂਰੇ ਨਾ ਹੋਣ। ਪਤਨੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦੋ ਮੱਝਾਂ ਲਈਆਂ। ਦੁੱਧ ਘਰੋਂ ਈ ਵਿਕਣ ਲਗ ਪਿਆ, ਖਰਚੇ ਚਲ ਪਏ। ਸਾਲ ਵਿਚ ਚਾਰ ਮੱਝਾਂ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਡੇਢ ਕਿੱਲਾ ਪੱਠਿਆ

ਲਈ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਦੋ ਕਿੱਲੇ ਠੋਕੇ 'ਤੇ ਲੈ ਲਏ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹੀ ਦੋ ਕਿੱਲੇ ਖਰੀਦ ਲਏ। ਹੁਣ 30-35 ਮੱਝਾਂ ਨੇ। ਅੱਧਿਓਂ ਬਹੁਤਾ ਦੁੱਧ ਘਰੋਂ ਹੀ ਵਿਕ ਜਾਂਦਾ। ਬਾਕੀ ਆਹ ਤਿੰਨਾਂ ਡੋਹਣਿਆਂ 'ਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ। ਗਰਮੀ ਬਹੁਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਢੋਲਾ ਬਰਫ ਦਾ ਚਾਹੇ ਸੁੱਟ ਲਵਾਂ, ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਵੀ ਮਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ, ਦਾਤੇ ਦੀ ਸਵੱਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਲੱਗਜੇ। ਬੇਈਮਾਨ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਪਛਾਣ ਕੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦੇਈਦੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਸੂਝਵਾਨ ਹੋਰ ਟੱਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।"

ਦੋਧੀ ਚਲੇ ਗਿਆ ਪਰ ਸੋਚੀਂ ਪਾ ਗਿਆ... ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅੱਗਿਓਂ ਕਹਿੰਦਾ, "ਆਓਗੇ ਤਾਂ ਲੱਭੂ ਖਵਾਉਂ!" ਪੁੱਛਿਆ- "ਕਾਹਦੇ?" ਕਹਿੰਦਾ, "ਦੋਧੀ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਿੰਦਸਿਆਂ 'ਚ ਹੋਗੀ।"

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪੱਲਣ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਵੀ ਵਧੀਆ ਲਿਖਦੇ

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ-ਟਾਵਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨ ਉਗਲਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਪ੍ਰੋ. ਪੁਰਨ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਤੇਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰੋ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਤਸਨੀਮ, ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹਨ। ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਵੀ ਹਨ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ

ਵਿਚ ਵੀ ਬੜੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਪ੍ਰੋ. ਬਿਬਰਾ ਦੀ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਮੈਨੂੰ ਦੁਆਬਾ ਕਾਲਜ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲੈ ਗਈ। ਐੱਮ.ਏ. ਦੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਆਚਰਣ, ਉਚੇਰੀਆਂ ਇਨਸਾਨੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ ਜੰਡਿਆਲਾ ਮੰਜਕੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਦੀ ਚੇਟਕ ਲੱਗ ਗਈ। ਮੇਰੀ ਇਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਬਾਜ਼' ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਸੰਪਾਦਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਵਿਤਾ, ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ ਲਿਖਣ ਦੀ ਮੇਰੀ ਇਹ ਦਿਲਚਸਪੀ ਐੱਮ.ਏ. ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੀ।

1978 ਵਿਚ ਐੱਮ.ਏ. ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜੇਸ਼ ਪੱਲਣ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰੀਪਬਲਿਕ ਕਾਲਜ ਜੰਡਿਆਲਾ ਮੰਜਕੀ ਜਿੱਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੀ.ਏ. ਕੀਤੀ ਸੀ, ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਪਰ ਇਹ ਮਿਲਸਿਲਾ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਨਾ ਚੱਲ ਸਕਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ 1980 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਗੁਰੂਮੁਕਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈਕਚਰਾਰ ਦੀ ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ, ਜਿੱਥੇ 1996 ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਲਾਸਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ' ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਰਹੇ। ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਪ੍ਰੋ. ਪੱਲਣ ਦੋਆਬਾ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡੀ.ਭੀ. ਬਿਬਰਾ ਦੇ ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਚੇਰੀਆਂ ਇਨਸਾਨੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹੀ ਪਾਠ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ।

ਇਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਪੱਲਣ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਪੀ.ਐੱਚ.ਡੀ. ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ। 1984 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਹੌਲ ਬੜਾ ਖੁਰਾਬ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਿਮਲਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਲਈ। ਪੀ.ਐੱਚ.ਡੀ. ਲਈ ਖੋਜ ਦਾ ਟਾਇਟਿਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ "ਮਿਥਸ ਐਂਡ ਸਿੰਬਲਜ਼ ਇਨ ਰਾਜਾ ਰਾਓ, ਆਰ. ਕੇ. ਨਰਾਇਣ, ਮੁਲਕ ਰਾਜ ਅਨੰਦ ਐਂਡ ਸੁਪਿਨ ਘੋਸ਼" ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਡਿਗਰੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨ/ ਗਾਈਡ ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਅਸਨਾਨੀ ਸਨ। ਪੀ.ਐੱਚ.ਡੀ. ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚਾਰ ਨਾਵਲਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥੀਸਿਸ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਮਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਨਾਵਲਕਾਰਾਂ ਰਾਜਾ ਰਾਓ ਤੇ ਆਰ. ਕੇ. ਨਰਾਇਣ ਨੂੰ ਹੀ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਮਿਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਖੋਜਾਰਥੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਖੋਜ ਕਰ ਕੇ ਥੀਸਿਸ ਸਬਮਿਟ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 13 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣਾ ਥੀਸਿਸ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਜਿਸ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਂਹ ਹੋ ਗਈ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ-ਮੰਤਰੀ ਵੀਰ ਭੱਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਸੈਕਟਰੀ ਐੱਮ. ਕੇ. ਕਾਓ ਜਿਸ ਨੇ ਖੁਦ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਥੀਸਿਸ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ 'ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਥੀਸਿਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਢਾਈ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਬਮਿਟ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ। ਉਪਰੰਤ, ਦੋ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਵੱਲੋਂ ਥੀਸਿਸ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਵਾਈਵਾ' ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪੌਣੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪੀ.ਐੱਚ.ਡੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਮਿਲ ਗਈ।

ਇੱਥੋਂ ਡਾ. ਪੱਲਣ ਦੀ ਆਪਣੇ ਖੋਜ-ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਪਕੜ, ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲਗਨ ਦਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਪੱਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਅਟੁੱਟ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਧਰਮ

ਕਦੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਵਿਸ਼ੇ ਬੜੇ ਪੋਚੀਦਾ, ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਤੇ ਤਕਰਾਰ ਭਰਪੂਰ ਹਨ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਡਾ. ਪੱਲਣ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 'ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਫ਼ ਐਕਸਟਰਨਲ ਅਫ਼ੇਅਰਜ਼,

ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਬਣ ਗਈ। ਦੋ-ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ "ਸਾਵੀਂ ਪੱਧਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ" ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਲਿਆ। ਹੁੱਟਮੇ ਨੂੰ ਉਹ ਭਿਆਨਕ ਬੀਮਾਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੱਗਦੀ ਵਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"ਹੁੱਟਮੇ ਦੀਰਘ ਰੋਗੁ ਹੈ ਦਾਰੂ ਭੀ ਇਸ ਮਾਹਿ।
ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਜੇ ਆਪਣੀ ਤਾ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਸਮਾਹਿ॥

(ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ, ਮਹਲਾ ਦੂਜਾ)
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਚਿਤ ਬਾਣੀ 'ਜਾਪ ਸਾਹਿਬ' ਦੀ ਪੰਕਤੀ :

"ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ।
ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੇ ਫਿਰ ਏਕ॥" (ਜਾਪ ਸਾਹਿਬ)

ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ ਪੀ. ਬੀ. ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਤਰ:

"The One remains, the many
change and pass;
Heaven's light forever shines,
Earth's shadows fly;
Life, like a dome of many-
coloured glass ..."
(P. B. Shelley)

ਦੀ ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿੱਤੀ ਜੇ 'ਜਾਪ ਸਾਹਿਬ' ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਤਰ ਨਾਲ ਬੜੀ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਅਨੇਕਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਇਕ ਹੋਣ ਦੀ ਬੜੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਪੱਲਣ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਅਤੇ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦਾ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਪਵਿੱਤਰ 'ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ਼' ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਪੁਸਤਕ-ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਉਹ ਕਈ ਆਇਤਾਂ ਦਾ ਮੁਤਾਲਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਦੇ ਬਾਰੇ

ਰਿਸਾਲੇ 'ਕੰਟੈਂਪਰੇਰੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਕ੍ਰਿਟੀਸਿਜ਼ਮ' ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਮਿਥਸ ਐਂਡ ਸਿੰਬਲਜ਼ ਇਨ ਰਾਜਾ ਰਾਓ ਐਂਡ ਆਰ. ਕੇ. ਨਰਾਇਣ', 'ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਫ਼ਿਕਸ਼ਨ: ਏ ਕਰਿਟੀਕਲ ਸਟੱਡੀ' ਅਤੇ 'ਦ ਹਾਰਟ ਸਪੈਸ਼ਿਅਲ ਐਂਡ ਅੰਦਰ ਸਟੋਰੀਜ਼' ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਲੂਬੇ ਗਿਸ਼ਤੋ ਤੇ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ' ਛਪਾਈ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਵਲ 'ਏ ਫ਼ਿਗ ਟਰੀ' ਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਛਪਾਈ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮਿਥਸ ਐਂਡ ਸਿੰਬਲਜ਼ ਇਨ ਰਾਜਾ ਰਾਓ ਐਂਡ ਆਰ. ਕੇ. ਨਰਾਇਣ' ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਐਮਾਜ਼ੋਨ, ਕਿੰਡਲ, ਗੂਗਲ ਅਤੇ ਬਾਰਨਜ਼ ਐਂਡ ਨੋਬਲ ਉਪਰ ਵੀ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋਵੇਗਾ।

1983 ਤੋਂ 1996 ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉੱਪਰ ਵਾਰਤਾਵਾਂ ਤੇ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਅਕਸਰ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕਾਂ ਮੁਲਕ ਰਾਜ ਅਨੰਸ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਕਵੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ, ਐੱਮ. ਕੇ. ਕਾਓ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੰਟਰਵਿਊਜ਼ ਕਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਕਾਲਜ ਦੀ ਕੰਟੀਨ', 'ਕਾਰੀਡੋਰ' ਅਤੇ 'ਮਾਸਕ' ਪਾਠਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਲਾਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਕਈ ਫ਼ੋਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਮਾਸਕ' ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਈ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪੱਲਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਵਿਦਵਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਲੇਖ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਖੋਜ ਆਰਟੀਕਲ ਨਾਮਵਰ ਖੋਜ-ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕਈ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੇ ਬੁੱਕ ਸਟੋਰਾਂ ਅਤੇ 'ਐਮਾਜ਼ੋਨ' ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਵਧੀਆ ਬੁਲਾਰੇ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਜਨਤਕ-ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਲੈਕਚਰ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਖਰੀ ਸੁਆਲ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਦੋ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਵੀਂ ਪੱਧਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੋਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵੀ ਏਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਇਕਸਾਰ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇ। ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਰੇਤ ਨਾ ਆਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਮਿਠਾਸ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁ-ਦਿਸ਼ਾਵੀ ਗੁਣਾਂ ਸਦਕਾ ਡਾ. ਪੱਲਣ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਇੰਜ ਹੀ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਲਦੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਇਵੇਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ।

ਜੋਗੀ ਨਾਥ

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਨਾਥ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬੈਰ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦਾ ਬਹੁ ਖੜਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਖਿਆ, 'ਬੱਚਾ!! ਬਾਬਿਆ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੈਰ ਪਾ.. ਆਟਾ ਦਾਲ... ਮਾਇਆ ਜਾਂ ਕੋਈ ਦੇ ਰੋਟੀਆਂ ਹੋਣ... ਗੁਰੂ ਭਲਾ ਕਰੇ!! ਮਹਾਰਾਜ'..ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਰੱਖੋ।' ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, 'ਭਾਈ.. ਕੌਣ ਏ???'... 'ਬੱਚਾ...!! ਜੋਗੀ ਨਾਥ ਆਏ ਨੇ ਤੇਰੇ ਦਰ 'ਤੇ।' ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਬੈਰ ਬੋਲਿਆ, 'ਬਾਬਾ ਅੱਗੇ ਜਾਇਆ ਘਰੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ।' ਜੋਗੀ ਨਾਥ ਨੇ ਗੇਟ ਦੇ ਉੱਪਰ ਲੱਗੀ ਗਰਿੱਲ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰ ਝਾਕਿਆ ਤੇ ਬੈਰੇ ਵੱਲ ਗਹਿਰੀ

ਅੱਖ ਨਾਲ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਮਨੋਮਨੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਗਲੇ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ।..ਜੋਗੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਕੋ ਗੱਲ ਹੀ ਸੋਚੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾਲੇ..ਆਵਾਜ਼ ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ... ਨਾਲੇ ਆਖੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਘਰੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੈਨੀ!!!... ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਇਹਨੇ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਝੁਨ ਬੋਲਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਏ... ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਟਰਾਈ ਵੀ ਜਾਪਦੀ ਨਾਥਾ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮਾਰੀ ਊ!!!

ਮਨਦੀਪ ਖਾਨਪੁਰ
ਖਾਨਪੁਰ ਸਰੋਤਾ ਗੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ
ਫੋਨ: 9779179060

ਸਾਡੇ 'ਧਿਆਨ' ਦੀ ਲੁੱਟ

ਬੇ-ਧਿਆਨੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ 'ਧਿਆਨ' ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਬਦ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੈ। ਪਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਗੁਣ ਅਤੇ ਅਰਥ-ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ: ਇਕਾਗਰਤਾ, ਗੌਰ, ਲਿਵਲੀਨਤਾ, ਨੀਝ ਜਾਂ ਤਸੱਵਰ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਇਸ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਅਨੁਵਾਦ ਹਨ: ਅਟੈਂਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕੰਸੇਂਟਰੇਸ਼ਨ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੁਣ ਤਕ ਹੋਏ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ 'ਚ, ਧਿਆਨ ਇਕ ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਕਾਢ। ਇਹ ਸੁਚੇਤ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਮਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਕੰਮਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ, ਉਸ 'ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ, ਧਿਆਨ-ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਹਰੀ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਅਤੇ ਇਕਾਗਰਤਾ, ਧਿਆਨ ਦੇ ਸਾਰ-ਤੱਤ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ

ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਟਕਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਸ਼ਾਇਦ ਖਿਆਲੀ ਲੱਗਦੀ ਹੋਵੇ; ਪਰ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ "ਮੈਂ ਖੁਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ-ਰੂਮਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ"। ਇਹ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਤ੍ਰਾਕ (ਸਮਕਿੰਗ ਕਰ) ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਆਸਾਨਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨੀ ਬੁੱਧ-ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗਲਤ ਲੀਹ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੀਆਂ ਡਿਜੀਟਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੇ-ਲੋੜੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਬੇਬਾਹ

ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਇਹ ਹਨ: ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਧਿਆਨ, ਦਰਪੇਸ਼ ਅਸਲੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਮਨੋ-ਕਲਪਿਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਰਾ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੰਦ 'ਤੇ ਪਲਾਟ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਾਂ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਰ ਦਿਨ ਹੋਰ ਤੀਬਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਤੀਖਣਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਇਕਾਗਰ ਰਹਿ

ਹੈ, ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਡਿਜੀਟਲ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਵੀ ਓਹੀ ਰਸ (ਡੋਪਾਮਾਈਨ ਆਦਿ) ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਰਸਮੀ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਇਹ ਵੀ 'ਐਡਿਕਟਿਵ' ਨਸ਼ਾ ਹੈ।

ਹੋਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਆਦਤ ਛੱਡਣ ਵਾਂਗੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਆਦਤ ਛੱਡਣੀ ਵੀ ਔਖੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਤੋੜ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਿਕ ਕੰਮ, ਕੋਈ ਖੇਡਾਂ, ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੋਰ ਨਸ਼ਾ-ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ (ਜਪਾਨ ਆਦਿ) ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਇੰਜ. ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647 640 2014

ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵੀ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਵੀ। ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 'ਸਭ ਪਾਸਿਓ ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਟਿਕਾਉਣਾ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਸਾਡੀ ਐਸੀ 'ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਪਤੀ' ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਕੋਲ ਇਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਦਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਇਕਾਗਰਤਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਉਦਾਹਰਨ, ਲੈਂਜ਼ ਨਾਲ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ 'ਚ ਧਿਆਨ ਦਾ ਅਰਥ ਅਟੈਂਸ਼ਨ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ (ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ) ਪੈਦਾ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ 'ਖਪਤ' ਵਾਸਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੰਪਨੀਆਂ ਜਾਣਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਕਣ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਧਿਆਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਰਤਣਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਕਮਾਈ ਵਾਸਤੇ, ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਚ ਬੇਲੋੜਾ ਵਾਧਾ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ, ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਨੂੰ ਭਟਕਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਢੰਗ ਵੀ ਲੱਭਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਧਿਆਨ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ, ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੈਪੀਟਲ-ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਉਪ-ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਸੀਮਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਪਸ਼ੂ-ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਤੱਕ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ ਪੂਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੈ।

ਸਕਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੰਕਾਰ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਵਸਤੂ-ਵਾਦੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਮਨ 'ਚ ਨਕਲੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਫੋਕੇ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ ਜਾਂ ਟੋਅਰ ਦੇ ਖਿਆਲੀ ਮਿਆਰ ਪੱਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਡੇ 'ਚ ਫੌਰੀ ਨਤੀਜੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ, ਨਿੱਠ ਕੇ ਜਾਂ ਸਿਰਤ ਨਾਲ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਕੇ ਦੂਰ-ਰਸ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦਾ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਦੀ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੀ ਵੱਧ ਆਦਤ ਨਾਲ ਨੈਤਿਕ ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗਿਰਾਵਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਧ ਉਕਾਸਾਉ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਆਦਿ ਦੇਖਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਵਧਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਕੁ-ਚੱਕਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਇਕ ਨਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ, ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਘੱਟ ਅਸਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਵਧਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਇਸ ਆਦਤ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਉੱਠਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਸੈੱਲ-ਫੋਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਸ਼ੇ-ਪੱਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਜਾ ਕੇ ਲੈਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਚੋਂਬੀ ਘੱਟੇ ਹਾਸਲ

ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਣੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। 2020 ਵਿੱਚ 'ਦਿ ਸੋਸ਼ਲ ਡਾਇਲਮਾ' ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ 'ਚ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਠੀ ਸੀ। ਇਸ 'ਚ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਖੁਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ 'ਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਇੰਟਰਵਿਊਜ਼ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੇ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਦੇਖਣਯੋਗ ਹੈ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਕਮਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਜਾਂ ਐਪ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕ ਕੰਪਨੀ ਵਾਸਤੇ ਵੋਟ ਪਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਾਈਟਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ, ਫਿਰ ਤੀਜੀ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ-ਸਿੱਧ ਟਿੱਕ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ, ਓਨਾ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਰੇਟ ਵਧਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਜਨਤਾ ਤੋਂ ਵੋਟਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆ ਕੇ ਹੋਰ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਅਗਲੀਆਂ ਵੋਟਾਂ 'ਚ ਹੋਰ ਲਾਲਚ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਵਾਸਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਇਹ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਸੀਮਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੋਝੇ ਚਿਰ ਵਾਸਤੇ ਇਕਾਗਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਅਸੀਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਨਾਲ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਿਕ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਸੁਭ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਵਰਤਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਭਟਕਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਮੰਦੇ

ਦੋਹਰੀ ਕੈਦ (ਸਫਾ 26 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਵੀ ਹੋਵੇ' ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਮੈਂ ਹੋਰ ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਈ। ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਤੂੰ ਨਾਵਾਂ ਕਟਾ ਕੇ ਹੀ ਆ ਜਾਏ। ਤੂੰ ਫੌਜੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਏ... ਖੇਤੀ ਕਰਨਾ ਵੀ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਹੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਕਰ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਅੰਨ ਪਾਉਂਦਾ ਏ। ਤੂੰ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਖੇਤੀ ਕਰ ਲੈ। ਤੂੰ ਖੇਤੀ ਕਰੇਗਾ। ਮੈਂ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਤੇਰਾ ਹੱਥ ਵਟਾਵਾਂਗੀ।

ਦੂਰੋਂ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ... ਔਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ... ਹੈ ਉਹ ਹੀ...। ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਗਾਮਾ... ਮੇਰਾ ਗਾਮਾ... ਪਾਗਲਾ ਵਾਂਗ ਏਧਰ ਉੱਧਰ ਦੌੜਦੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਆਪ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਲੱਭੇਗਾ... ਮੈਂ ਰੁੱਸ ਜਾਵਾਂਗੀ... ਉਹ ਮਨਾਏਗਾ...।

ਤੂੰ ਸਿੱਧਾ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ। ਮੇਰਾ ਸਬਰ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਘੁੱਟ ਕੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਚੰਬੜ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪਾਟੇ ਬੱਦਲ ਵਾਂਗ ਮੂਸਲਾਧਾਰ ਵਰਖਾ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ... ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਂਦਾ ਏ। 'ਮੈਂ ਹੁਣ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ ਫੌਜ 'ਚ ਪੱਕਾ... ਪਰ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਮੇਰੀ ਜਾਨ'। ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੰਝੂ ਡਲੁਕ ਆਏ ਨੇ। ਮੇਰੀਆਂ ਸਿਸਕੀਆਂ ਨੂੰ ਗਸੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। 'ਹਾਏ ਕਿਉਂ? ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਹੁਣ' ਮੇਰੀ ਚੀਕ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਬੈਠਣਾ ਹੈ; ਬਲਕਿ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸਦ-ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਪਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਫਰਕ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਆੜ 'ਚ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਠੱਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਉਚੇਰੇ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੀਏ ਅਤੇ 'ਆਪੇ ਦੀ ਪਛਾਣ' ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰੀਏ। ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਆਪ-ਪਛਾਣ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਤੁਰੀਏ। ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਮੋਢੀ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਸੁਮੇਲ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਸਦਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰੀਏ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਦੀ ਆਦਤ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ। ਆਈਨਸਟੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਟੂਕ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਓਸੇ ਸੋਚ ਨਾਲ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਬਿਆਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਲੁੱਟ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ 'ਚ ਅਸਮਰੱਥ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਤਰੀਕਾ ਜੋ ਅਸੀਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ 'ਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਓਹ ਹੈ, ਆਪਣੇ-ਆਪ ਦਾ ਬਚਾਓ। ਬਿਲਕੁਲ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ, ਸਾਡੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀਆਂ ਹੋਰ ਸੰਸਾਰਕ ਆਫਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲੁੱਟ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਪਰਹੇਜ਼, ਸੰਤੁਲਨ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਹੀ ਇਕ ਕਾਰਗਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਡਾਕਟਰ ਐਂਡਰਿਊ ਵੂਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰ 'ਚ, ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ'।

ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਲੁੱਟ ਨੂੰ, 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਉਸ ਵਕਤ ਹੋਰ ਬਲ ਮਿਲਿਆ ਜਦ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ, ਮਨ-ਪਰਚਾਵੇ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ (ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ) ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤਰ, ਡਿਜੀਟਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ 'ਚ ਕਰ ਲਏ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਰੂਪ-ਸਰੂਪ ਵੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਐਸੀ ਜੁੜਕੀ ਵੀ ਬਣ ਗਈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਾਬੂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਵਧਾਰ ਤੋਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਦਰਦ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੋਝੇ ਢੰਗ ਵਰਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੁੱਖ ਢੰਗ, ਜਮਾਂਦਰੂ ਅਤੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਮਨੁੱਖੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਸੋਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ 'ਤੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਓਨੀਆਂ ਹੀ ਮਨੋ-ਵਿਗਿਆਨ, ਸਮਾਜਿਕ ਮਨੋ-ਵਿਗਿਆਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਕੰਡੀਸ਼ਨ' ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ 'ਹੱਥ ਪੈ ਗਏ ਹਾਂ'। ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਸਭ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਐਸੇ-ਐਸੇ ਐਡਿਕਟਿਵ, ਲੁਭਾਉਣੇ ਅਤੇ ਉਕਾਸਾਉ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। 'ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਹਿਊਮਨ ਤਕਨਾਲੋਜੀ' ਦੇ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ 'ਟ੍ਰਿਸਟਨ ਹੈਰਿਸ' ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਧੀਆ ਕੰਟਰੋਲ-ਰੂਮਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਸੌ ਕੁ ਬੰਦੇ ਹੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਕਰੋੜਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਅਤੇ

'ਮੈਂ ਕਤਲ ਕਰ ਆਇਆ ਹਾਂ... ਉਸ ਮੁੰਡੇਬਾਜ਼ ਦਾ... ਜ਼ਾਲਮ ਜੰਗਲੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ... ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਦੋ ਕੀਮਤੀ ਸਾਲ, ਮੇਰੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਕੀਤਾ... ਤੇ ਤੇਰੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਉਹ ਤੇਰੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਮੈਨੂੰ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਵਾਨ ਉਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸਨ। ਜੀਹਨੇ ਉਸ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਤੇ ਜੀਹਨੇ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ। ਇਕ ਜੁਆਨ ਆਪਣੀ ਤੀਵੀਂ ਲੈ ਗਿਆ। ਜੁਆਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅੜਦਲਪੁਣਾ ਕਰਵਾਉਂਦਾ। ਆਖਰ ਅਜੇਹੇ ਨਿਰਾਦਰ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਜੁਆਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੁਤ੍ਰਪੁਤ੍ਰੀ ਛੇਕਣੀ ਪਈ। ਮੈਂ ਸੋਚ ਲਿਆ ਕਿ ਅਜੇਹੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਮਾਂਡਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੁਤ੍ਰਪੁਤ੍ਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰਪੁਤ੍ਰੀ ਛੇਕਣੀ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਫਾਰਾ ਵੱਢ ਆਇਆ ਹਾਂ।' ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰੇ ਹੱਠ ਕੱਢ ਰਹੇ ਨੇ।

'ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕੇਗੀ...?' ਮੈਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਬੁੜਬੁੜਾਉਂਦੀ ਹਾਂ।

'...ਹਾਂ...ਹਾਂ... ਮੈਂ ਹੱਸਦੀ ਹਾਂ ਕਮਲਿਆਂ ਵਾਂਗ... 'ਅਸੀਂ ਦੋਹਰੀ ਕੈਦ ਕੱਟਾਂਗੇ... ਤੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ... ਤੇ ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਚਾਰ ਕੰਧਾਂ ਦੀ ਵਲਗਣ ਵਿਚ... ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਹੋਰ ਭੈਣਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਹੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤਰਸਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਊਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋਵੇਗੀ।' ਮੈਂ ਫਿਰ ਤੇਰੇ ਗਲ ਚੰਬੜ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ।

ਭਾਰਤੀ ਕਾਮਰੇਡ: ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਦਰ ਢੁਕਿਆ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੱਜੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਸੱਜੀ-ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ 1975-77 ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਈ ਗਈ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਫ਼ੀ ਹੌਸਲਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਤੁਕਾਅ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਬੁਲੰਦ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤੁਕਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ

ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਨ 1978 'ਚ ਛਪਿਆ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਲਹਿਰ ਦੇ 42-44 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਏ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਲਹਿਰ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਭਗਵਾਨ ਜੋਸ਼
ਫੋਨ: 98184-98464

ਮਿਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। 2011 ਵਿਚ ਉੱਭਰੀ ਐਨਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ-ਬੋਧ ਦਾ ਅਵਚੇਤਨ ਨਵੇਂ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ਣ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਇਹ ਗੱਲ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਾਹ ਸੱਜੀ-ਸਿਆਸਤ ਵੱਲ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗਾ। ਇਹ ਰਾਹ ਖੱਬੀ-ਸਿਆਸਤ ਵੱਲ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੋਰਾਨੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਨਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਮੋੜ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਤੇ ਰੂਪ-ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਘੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਅੱਧਾ ਕੰਮ ਅਚੇਤ ਸਮਾਜਿਕ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਾਕਤਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ; ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ 'ਦਰਵਾਜ਼ਾ' ਖੋਲ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਦਾ ਅੱਧਾ ਕੰਮ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਭਾਰਤੀ ਸਾਥਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਸਬਰ ਨਾਲ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜੋ ਇਸ ਸੱਜੀ-ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਵਗਾਅ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਹੋਵੇ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਿਆਸਤ ਖਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਲੰਮੀ ਸੋਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ

ਬਿਰਤਾਂਤ ਘੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਲੰਮੇ ਦੌਰ ਦਾ (ਦੀਰਘ-ਕਾਲੀ) ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਕੇ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਿਰਤਾਂਤ-ਰਹਿਤ ਭਟਕੀ ਹੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਕੇਵਲ ਬੋੜ੍ਹ-ਚਿਰੇ ਲਾਭ ਲਈ ਫੋਕੇ ਤੇ ਝੂਠੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ, ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਤੇ ਜਨਸੰਘ, ਤੇ ਫੇਰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਮਸਰੂਫ਼ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਸਮਾਜਿਕ ਤੋਂ ਵੀ ਤਿਆਰੀ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਵਚੇਤਨ ਮਨਸ ਬਦਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਚੋਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ 'ਇਤਿਹਾਸਕ' ਜਿੱਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਜਿੱਤ ਕੇਵਲ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਹੋਰ-ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ 'ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਰਮਲ ਚਲਦੇ ਆ ਰਹੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ 'ਪਾੜ' ਨਵੇਂ 'ਦਰਵਾਜ਼ੇ' ਵਾਂਗ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਐਨ ਉਸੇ ਵਕਤ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਨਵਾਂ 'ਪਾੜ' ਨਵੇਂ 'ਦਰਵਾਜ਼ੇ' ਵਾਂਗ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ- ਅਤੇ ਦੇਰ ਤੋਂ 'ਪਾੜ' ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ 'ਪਾੜ' ਜਾਂ 'ਨਵੇਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ' ਰਾਹੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਗੋਂ-ਪਿੱਛੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ 'ਪਾੜ' ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਨੀਂਹ 1925 ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਅੱਜ ਇਕ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਖਿੱਡ-ਪੁੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਨਵਾਂ 'ਦਰਵਾਜ਼ਾ/ਪਾੜ' ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ

ਕਿ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸੂਝ ਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਖੱਬੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਜਿਉਂਤੀ ਬਾਸੂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ

ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਕਤ ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਆਈ। ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਖੱਬਾ ਹੱਥ ਖੱਬੇ-ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਪਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਬਿੰਬ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵੀ ਮੁੜ ਸਕਦਾ ਸੀ; ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਜਾਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਖਿੱਧਰ ਮੁੜੇਗਾ, ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਸਾਂਝੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਝੁਕਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ ਨਵੀਂ ਉੱਭਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਝੁਕਾਅ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਇਕ ਖੱਬਾ ਮੋੜ ਖੱਟ ਸਕੇਗੀ? ਇਹ, ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਸੀ

ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਉਹ ਵਕਤ ਸੀ ਜਦ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੋਕ-ਵਹਿਣ ਖੱਬਿਆਂ ਵੱਲ ਬੜੀ ਆਸ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਖੱਬੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੇ ਲੋਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਜਮਹੂਰੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਕਹਿਣ ਗਈਆਂ ਹੋਣ: "ਆਉ ਅੱਗੇ ਲੱਗ ਕੇ

ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੋ।" ਆਖਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਮਕਸਦ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹੀ ਬਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹੋ ਉਹਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਅਭਾਗੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਰ ਆਈ ਸਿਆਸੀ-ਸੱਤਾ-ਲਕਸ਼ਮੀ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਦਰ ਤੋਂ ਹੀ 'ਦੂਰ ਦੂਰ ਜਾਓ' ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਲਗਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਵੇਰ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੋਈ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਇਸ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਧੱਕ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਵਲੋਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮੋੜ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਖਾਲੀ ਕਿਸ਼ਤੀ' ਲੈ ਕੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। "ਆਉ ਬੈਠੋ, ਅਸੀਂ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਰ ਲਾਵਾਂਗੇ।" ਇੰਝ ਸਿਆਸੀ ਆਸ-ਮੁਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਗਾਅ ਦਾ ਮੂੰਹ ਪਛਾੜ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਵਿਚ, ਭਾਵ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਕਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਾਸਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸਕਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਨਾਂਹ-ਮੁਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉੱਪਰ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਇਹ ਆਸ, ਕਿ ਸਾਰ ਤੋੜ ਰਹੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੇਸ਼ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ, ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਇਹ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਅੱਗੇ ਜੋ ਮਸਲਾ ਦਰਪੇਸ਼ ਹੈ, ਉਹ ਸਭਿਆਚਾਰਕ-ਸਮਾਜਿਕ ਬਦਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ, ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੱਛੋਂ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਵਲ ਸਿਧਾਂਤ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿਆਸੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਔਖਾ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਉੱਪਰੋਂ ਉੱਪਰੋਂ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਚੁਣਾਵੀ ਫ਼ੌਕੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਨਹੀਂ।

* ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ।

ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਦੇ ਖੁਫੀਆ ਵਿੰਗ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਮਰਹਾਣਾ

ਭਾਰਤ ਗਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜਾਲ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਅਸਹਿ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿੰਦਿਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਟਾਵਾਂ ਹੀ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਮਝੈਲਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੋਰਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਸੱਚਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ 40 ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੇ, ਦਦੇਹਰ

ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰੀ ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਤੀਜੇ ਜਥੇ ਦੇ ਆਗੂ ਜਥੇਦਾਰ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਜੰਗਜੂ, ਜੋ ਮਲਾਇਆ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ, 'ਚੋਂ ਇਕ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਜੰਮਪਲ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 10 ਸਤੰਬਰ, 1943 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 1920 ਈ. ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਮਰਹਾਣਾ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਲਗਨ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗ਼ਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਬਾਬਾ ਈਸਰ ਸਿੰਘ, ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜਵਾਨੀ 'ਚ ਹੀ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਮਲਾਇਆ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਬੰਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਰਅਸਲ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ 1942 ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਜਾਪਾਨ ਨੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚੋਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼, ਫਰੈਂਚ ਅਤੇ ਡੱਚ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਖਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨ,

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੀ, ਚੰਗੀ ਰੱਜੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਪਾਨ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਉਭਰਿਆ ਸੀ। ਜਾਪਾਨੀਆਂ ਵਲੋਂ 'ਏਸ਼ੀਆ ਫਾਰ ਏਸ਼ੀਅਨਜ਼' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨਾਂ ਨੇ ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ

ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰਮੀ (ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ), ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੈਪਟਨ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਅਪਰੈਲ 1942 'ਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਸ ਲੀਗ ਦਾ ਇਕ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿੰਗ ਸੀ। ਲੀਗ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਕਰ ਕੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕਿ

ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਸ ਲੀਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਲੀਗ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਸਥਾ ਸੀ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ 1928 ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 1915 ਦੀ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਰਾਮ ਬਿਹਾਰੀ ਬੋਸ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਮਰਹਾਣਾ ਵੀ ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਸ ਲੀਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਸਹਿਯੋਗ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਜੋ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਆਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ 50 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਲੀਗ ਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਸਵਰਾਜ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਪੀਨਾਂਗ (ਅਜੋਕਾ ਪੀਨਾਂਗ ਅਜਾਇਬ ਘਰ) ਵਿਚ ਜਾਪਾਨੀ ਟ੍ਰੇਨਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 50 ਸਿੱਖਿਅਕ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਚੋਂ 20 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਅੰਤ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਪੀਨਾਂਗ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। 10 ਨੂੰ

ਦੇ ਪਣਡੁੱਬੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ 10 ਨੂੰ ਥਲ ਰਸਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਰਬੜ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਅਤੇ ਤਨੂਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮਾਲਾਬਾਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੱਟ 'ਤੇ ਪੁੱਜਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਗਰੁੱਪ ਕਾਠੀਆਵਾੜ ਤੱਟ ਤੇ ਦਵਾਰਕਾ ਦੇ ਕੋਲ ਉੱਤਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ।

ਕੰਵਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 98766-98068

ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ (21 ਨੰ. ਰਸਾਲਾ) ਸਮੇਤ 15, ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਪਨੂੰਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ (ਆਈਐੱਨਏ), ਸ਼ਹੀਦ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਜ਼ਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਧਾਰੀ ਸਮੇਤ 50 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਅਤੇ ਢੇਟੀਆਂ ਤੇ ਰੂੜੀਵਾਲਾ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਮਰਹਾਣਾ ਨੇ ਵੀ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਦੀ ਖਾਣ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ 1900 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1947 ਤਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਬੰਧੀ ਚੱਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰੇ, ਪੁਲੀਸ ਤਸੱਦਦ ਝੱਲੇ, ਗੋਲੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਕੁਰਕ ਕਰਵਾਈਆਂ।

1943 ਵਿਚ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਦੀ

ਅਧਿਆਪਨ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਲੇਖਣ ਦਾ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸੁਮੇਲ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਬੋਹਾ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਰਮਾ ਪੱਟੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਮਾਨਸਾ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਮੇਨ ਸਟਰੀਮ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬਹੁਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਝੇ ਅਤੇ ਦੋਆਬੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅੱਜ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਸਾ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ, ਆਰ. ਨੇਤ ਵਰਗਿਆਂ ਦੇ ਪੀ ਬੀ 31 ਬਾਰੇ ਗਾਏ ਗਾਣਿਆਂ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਚਾਈ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਾਰਨ ਚਾਹੇ ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਛੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਬੌਧਿਕ, ਰਚਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂਪਣ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਹ ਖਿੱਤਾ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤ

ਮਨਮੀਤ ਕੱਕੜ
ਫੋਨ: 95774-4002

ਅਮੀਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਉਪਜਾਊ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਨੇ ਇੰਨੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਅਮੀਰੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਮਾਨਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ, ਗੁਰਚਰਨ ਚਾਹਲ ਭੀਖੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਮਿਤਵਾ, ਜਸਵੀਰ ਢੰਡ, ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ, ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਬੋਹਾ, ਸਾਇਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ, ਦੇਵਨੀਤ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ, ਅਨੇਮਨ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਜੋਗਾ, ਵੀਰ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੀਪ ਢਿੱਲੋਂ, ਪਰਗਟ ਸਤੋਜ, ਹਰਮਨ, ਅਜੀਜ਼ ਸਰੋਏ ਸਮੇਤ ਐਨੇ ਲੇਖਕ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮਾਲਾ-ਮਾਲਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖਣ ਨਾਲ ਲੇਖ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗੀ। ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਇਕ ਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਮੇਰੇ

ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਕਿਸੇ ਅਦਬੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਨ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਬੋਹਾ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਗੁਰੂ ਵੀ ਰਹੇ ਨੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਲੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸੰਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਚਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਵੀ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਬੋਹਾ ਦਾ ਨਾਂ ਜੇ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਅਫਸਰਾਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਲਈ ਘਾਲੀ ਘਾਲਣਾ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੋਹਾ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਸਨ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬਣਦੇ ਵੇਖਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਵਾਹਿਸ਼ ਮੈਂ ਜਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੱਦ ਤਕ ਪਹੁੰਚੀ ਵੇਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਨੂੰਨ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਬਿਲ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਬਲਕਿ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲੇ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਜੋ ਉਪਰਾਲੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਉਹ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਬੋਹਾ ਆਈ ਏ ਐਸ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 2006 ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਬਾਬਤ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਬੋਹਾ ਵਲੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤਹਿਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਸ ਦਾ ਹੀ ਵਧਾਇਆ ਹੋਇਆ ਰੂਪ ਸਨ।

ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਬੋਹਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਬੋਹਾ ਤੋਂ ਬਤੌਰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਜੋ ਉਪਰਾਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਜੋ ਬਦਲਾਅ ਆਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੇ ਪੰਜਾਬ, ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਪੜ੍ਹੇ ਪੰਜਾਬ ਪੜ੍ਹਾਓ ਪੰਜਾਬ' ਵਰਗੇ ਨਵੇਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਧੱਧਰ 'ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪੱਧਰ ਚੈੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਨੈਸ (ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਸਰਵੇਅ) ਵਰਗੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਹਿਲਾ

ਸਥਾਨ ਆਇਆ ਹੈ। ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪਛੜੇ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਬੋਹਾ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਉਸ ਮੁਕਾਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਰ ਖਿੱਤਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ 'ਬੋਹਾ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉੱਚੇ ਮਿਆਰ' ਦੇ ਇਕ ਬਿੰਬ ਵਜੋਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਵੀ ਮੈਂ ਅਕਾਦਮਿਕ

ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਇਹ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਬੋਹਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ ਆਲਾ ਬੋਹਾ' ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਬੋਹੇ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਬੋਹਾ ਨੇ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ, ਐੱਮ ਫਿਲ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰਵਾਦੀ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ 'ਤੇ ਪੀ ਐੱਚ ਡੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਬੋਹਾ ਨੇ ਜੁਝਾਰਵਾਦੀ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ ਵਰਗੇ ਅੱਖੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪੀ ਐੱਚ ਡੀ ਦਾ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਹੀ

ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੁਣੀਦਾ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਇਕ ਸਨ। ਡਾ. ਰੁਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਜਣਾ ਵਰਗਾ ਗਾਈਡ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵੇਖ ਪਰਖ ਕੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਗਿਰਦੀ ਵਿਚ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਸਕੂਲ ਦੀ ਕਿਸੇ ਛੋਟੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਬੋਹਾ ਦੀ ਪੀ ਐੱਚ ਡੀ ਦੀ ਖੋਜ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਉਹ ਬਿਨ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਹੀ ਏਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਣਖੋਂਕ ਘਾਲਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਜ ਬੋਹਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਵਿੰਦਰ ਨੂੰ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ। 2021 ਵਿਚ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਬੋਹਾ ਨੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, ਮੋਹਾਲੀ ਵਿਖੇ 'ਜ਼ਿਲਾ ਭਾਸ਼ਾ ਅਫਸਰ' ਵਜੋਂ ਨਵੀਂ ਪਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਬੋਝੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਇਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕਰਵਾਇਆ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਧੀਆ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਮਾਹੌਲ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਮੋਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੈਮੀਨਾਰ ਹਾਲ ਬਣਾਇਆ, ਜੋ ਹੁਣ ਮੋਹਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਿਨ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੋਣਾ ਜਦ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗਾਣੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮੋਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਥਾਪਿਤ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਕੜੀ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿਹਨਤੀ ਅਤੇ ਸਖਤ ਅਫਸਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਭਾਸ਼ਾ ਅਫਸਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਰੂਪ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ, ਪਰਿਪੱਕਤਾ ਹੈ, ਸੰਪੂਰਨਤਾਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਰੋਲ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਭੁੱਖ ਵੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਮੈਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਤੇ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸਕਾਂ।

ਦਿਲਜੀਤ ਦੁਸਾਂਝ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮ 'ਬਾਬੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ'

ਦਿਲਜੀਤ ਦੁਸਾਂਝ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਦਾ ਉਹ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੈਰ ਜਮਾਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਦੇ

ਨੂੰ ਸਕੇ ਪੁੱਤਾਂ ਵਰਗਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦਾ ਪੈਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੋ ਸਕੇ,

ਦੁਸਾਂਝ ਕਾਮੇਡੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਰਗੁਣ ਮਹਿਤਾ ਨਾਲ ਹਲਕਾ ਫੁਲਕਾ ਰੁਮਾਂਸ ਕਰਦਾ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਹੈ।

ਕੀਤੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਰੇਸ਼ ਕਬੂਰੀਆ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤ ਰਾਜ ਰਣਜੋਧ, ਹੈਪੀ ਰਾਏਕੋਟੀ ਅਤੇ ਸੀਮੂ ਢਿੱਲੋਂ

ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਸਲ
ਫੋਨ: 98146-07737

ਉਭਾਰਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ 'ਪੰਜਾਬ 1984, ਉਤਤਾ ਪੰਜਾਬ, ਫਿਲੋਰੀ, ਸੂਰਮਾ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਜੱਗੀ' ਹਨ। ਦਿਲਜੀਤ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦਿਲਜੀਤ ਦਾ ਇਹ ਵੱਡਾ ਗੁਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੁੱਤੀਆਂ ਲਾਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਭੱਜਦਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਕਿ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਕ ਵੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਦਿਲਜੀਤ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਬਾਬੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ' ਨਾਲ ਖੂਬ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। 5 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਵੀ ਪਹਿਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਲਚਰ ਦੇ ਮਾਹੌਲ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਿਲਜੀਤ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਮਿੱਤਰ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਇਕ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ 'ਚੋਂ ਇਕ ਬਿਮਾਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈ ਕੇ, ਉਸ

ਪ੍ਰੰਤੂ ਹਾਲਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਾਮੇਡੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਕਿੱਸੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਲੰਦਨ ਦੀਆਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਾਵਾਂ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਦਿਲਜੀਤ

ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਦਿਲਜੀਤ ਦੁਸਾਂਝ, ਸਰਗੁਣ ਮਹਿਤਾ, ਸੰਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਹੇਲ ਅਹਿਮਦ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਭੰਗੂ, ਜੈਸੀਕਾ ਗਿੱਲ, ਬੀ ਕੇ ਰੱਖੜਾ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਜੌਹਲ, ਡਾ. ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਭੁਰਜੀ ਆਦਿ ਨੇ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ ਹਨ। ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਰੇ ਵਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ

ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲਜੀਤ ਦੁਸਾਂਝ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਨਿੱਕੂ, ਰਾਜ ਰਣਜੋਧ ਨੇ ਗਾਇਆ ਹੈ। ਬਿੰਦ ਮੋਸ਼ਨ ਫਿਲਮਜ਼ ਅਤੇ ਸਟੋਰੀ ਟਾਈਮ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨਜ਼ ਫਿਲਮਜ਼ ਬੈਨਰ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦਿਲਜੀਤ ਦੁਸਾਂਝ ਅਤੇ ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਹਨ।

ਅੰਦਰ ਝਾਤ

ਧਰਤ ਦੀ ਗੋਦ 'ਚੋਂ ਲੱਭ ਕੇ ਸੋਨਾ ਚਾਂਦੀ, ਫਿਰ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ, ਲੈ ਖੁਆਬ ਬੈਠਾ।

ਅਕਾਸ਼ 'ਤੇ ਮਾਰ ਉਡਾਰੀ ਭਾਲ ਕੇ ਗ੍ਰਹਿ, ਮੱਥੇ 'ਚੋਂ ਦੇਖਦਾ ਸੀ ਜੋ, ਲੈ ਜਵਾਬ ਬੈਠਾ।

ਅੰਦਰ ਦੀ ਖੋਜ 'ਚੋਂ ਪੰਜ ਵੈਰੀ ਲੱਭ ਲਏ, ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਰਿਤਕ, ਕੱਢ ਕੇ ਸਰਾਬ ਬੈਠਾ।

ਨਾ ਚਿੰਤਾ ਘਟੀ ਨਾ ਹੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬੁੱਝਦੀ, ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ, ਲੈ ਹਿਸਾਬ ਬੈਠਾ।

ਹਉਮੈ ਦੀ ਕਰ ਸਵਾਰੀ ਭੁੱਲਿਆ ਸਭ ਨੂੰ, ਝੂਠ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ ਚੁੱਕ, ਬਣ ਨਵਾਬ ਬੈਠਾ।

ਨਫਰਤ ਦੀ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਦਾ ਮੰਜ਼ਰ ਹੈ ਚੁਫੇਰੇ, ਅਰਮਾਂ ਬੇਕਸਾਂ ਦੇ, ਭੁੰਨ ਕੇ ਕਬਾਬ ਬੈਠਾ।

ਲੈ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਫਨੇ ਕਰ ਜੁਲਮ ਇੰਤਹਾ, ਹਾਅ ਬਦਨਸੀਬਾਂ ਦੀ, ਲੈ ਜਨਾਬ ਬੈਠਾ।

ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਅਤੀਤ ਉਸਨੂੰ, ਕਰਮਾਂ-ਪੱਖੰਡ ਵਾਲੀ, ਲੈ ਕਿਤਾਬ ਬੈਠਾ।

ਯੁੱਗ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਜਾਪੇ ਫਜ਼ੂਲ ਹੁਣ, ਅਲਾਪ ਤਾਂਡਵ ਦਾ, ਲੈ ਅਸਬਾਬ ਬੈਠਾ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਨੂੰ ਇਨਾਮ

ਗੁਣ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਵਾਰੀ

ਮਰਹੂਮ ਅਦਾਕਾਰ ਇਰਫਾਨ ਖਾਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਾਬਿਲ ਖਾਨ ਓ.ਟੀ.ਟੀ. ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਧਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਅਨੁਸ਼ਕਾ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਕਲਾ' ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਫਿਲਮ ਦਾ ਟੀਜ਼ਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਟੀਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਾਬਿਲ ਖਾਨ ਨਾਲ ਅਦਾਕਾਰਾ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਦਿਮਰੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਫਿਲਮ 'ਕਲਾ' ਕਰਨੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਅਨਵਿਤਾ ਦੱਤ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਕਲਾ' ਵਿੱਚ ਸਵਾਸਤਿਕਾ ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਅਮਿਤ ਸਿਆਲ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਫਿਲਮ 1930 ਅਤੇ 40ਵਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਿੱਠਵਰਤੀ ਫਨਕਾਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖਦਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵੱਲ ਲਿਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਅਮਲੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸੰਗੀਤਕ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਦਰਦ ਭਰਿਆ ਹੈ।

ਬਾਬਿਲ ਖਾਨ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅੱਬਾ ਇਰਫਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਕਲਾ' ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਟੜੀ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਫਿਲਮ 'ਕਲਾ' ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ।

ਅਨਵਿਤਾ ਦੱਤ ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫਾਂ ਕਰਦੀ ਨਹੀਂ ਬੱਕਦੀ। ਉਹ ਆਖਦੀ ਹੈ, "ਇਹ ਮੁਠਾ ਅਤਿਅੰਤ ਉਰਜਾ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ ਸਾਧਿਆ ਗਿਆ, ਕਮਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਿਰਫ 14 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਾਬਿਲ ਖਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਐਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਗਨ ਵਾਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਲਈ ਆਡੀਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਬਿਲ ਖਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ। ਉਹਦੇ ਆਡੀਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਹੀ ਸੁਣੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਿਆ- ਇਹੀ ਸਾਡਾ ਜਗਨ ਹੈ।"

ਬਾਬਿਲ ਖਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿਨੇਮਾਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ 'ਕਲਾ' ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। -ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ

ਬੀਤੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੁਰਸਕਾਰ, ਸਾਲ 2020 ਦੇ ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਫਾਲਕੇ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਸ਼ਾ ਭੌਂਸਲੇ, ਹੇਮਾ ਮਾਲਿਨੀ, ਪੂਨਮ ਢਿੱਲੋਂ, ਉਦਿਤ ਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਟੀ.ਐੱਸ. ਨਾਗਭਰਨ ਦੀ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਫਾਲਕੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਦਾ ਨਾਂ ਚੁਣਿਆ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਨੇ ਪੰਜ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ 1952 'ਚ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਆਸਮਾਨ' ਤੋਂ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਬਿਮਲ ਰੌਇ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬਾਪ ਬੇਟੀ' ਨਾਲ ਚਰਚਾ 'ਚ ਆਈ। ਪਾਰਿਖ ਨੇ 1959 ਵਿੱਚ ਆਈ ਨਾਸਿਰ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਦਿਲ ਦੇ ਕੇ ਦੇਖੋ' 'ਚ ਸ਼ੰਮੀ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ। 'ਦਿਲ ਦੇ ਕੇ ਦੇਖੋ', 'ਕਟੀ ਪਤੰਗ', 'ਤੀਸਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ' ਅਤੇ 'ਕਾਰਵਾਂ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਨੇ 1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਵਜੋਂ ਟੀ.ਵੀ. ਸੀਰੀਅਲ 'ਕੋਰਾ ਕਾਗਜ਼' ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ। ਪਾਰਿਖ 1998-2001 ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਫਿਲਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ (ਸੀ.ਬੀ.ਐੱਫ.ਸੀ.) ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ। ਸਾਲ 2017 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਦਿ ਹਿੱਟ ਗਰਲ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਨੂੰ ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਫਾਲਕੇ ਐਵਾਰਡ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਭਵਨ ਵਿੱਚ 68ਵੇਂ ਕੌਮੀ ਫਿਲਮ ਐਵਾਰਡ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਰਪਣੀ ਮੁਰਮੂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਉੱਘੀ ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਆਪਣੇ 80ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ (2 ਅਕਤੂਬਰ) ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵੱਕਾਰੀ ਐਵਾਰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮੈਂ

ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ ਹੈ।" ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਨੂੰ 1992 ਵਿੱਚ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਵੀ ਮਿਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਸੁਧਾ ਉਰਫ ਸਲਮਾ ਪਾਰਿਖ ਵੇਹਰਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬੱਚੁਭਾਈ ਪਾਰਿਖ ਗੁਜਰਾਤੀ ਹਿੰਦੂ ਹੈ। ਉਹ ਉਦੋਂ ਸਿਰਫ 8 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲਾਸੀਕਲ ਨਾਚ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਨੇ ਕਈ ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਨਾਚ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਡਿਤ ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਭਾਰਤੀ ਅਹਿਮ ਹਨ।

ਜਦੋਂ 1954 ਵਿੱਚ ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬਾਪ ਬੇਟੀ' ਆਈ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤੀ ਚੱਲੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੱਲ ਲਾਇਆ। 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਆਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਜੈ ਭੱਟ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਗੁੱਜਰ ਉਠੀ ਸ਼ਹਿਨਾਈ' (1959) ਲਈ ਚੱਲਿਆ ਪਰ ਇਹ ਫਿਲਮ ਆਖਰਕਾਰ ਅਮੀਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲ

ਗਈ। ਉੱਝ, ਇਸ ਤੋਂ ਕੇਵਲ 8 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਸੁਬੋਧ ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨਾਸਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਦਿਲ ਦੇ ਕੇ ਦੇਖੋ' ਲਈ ਬਤੌਰ ਨਾਇਕਾ ਸਾਈਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਨਾਸਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨਾਲ ਛੇ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 'ਜਬ ਪਿਆਰ ਕਿਸੀ ਸੇ ਹੋਤਾ ਹੈ' (1961), 'ਫਿਰ ਵੇਰੀ ਦਿਲ ਲਾਇਆ ਹੂੰ' (1963), 'ਤੀਸਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ' (1966), 'ਬਹਾਰੋਂ ਕੇ ਸਪਨੇ' (1967), 'ਪਿਆਰ ਕਾ ਮੌਸਮ' (1969), ਅਤੇ 'ਕਾਰਵਾਂ' (1971) ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

ਇਸ ਵਕਤ ਤੱਕ ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਗਲੈਮਰ ਗਰਲ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਖੋਸਲਾ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਫਿਲਮਾਂ- 'ਦੋ ਬਦਨ' (1966), 'ਚਿਰਾਗ' (1969) ਅਤੇ 'ਮੈਂ ਤੁਲਸੀ ਤੇਰੇ ਆਂਗਨ ਕੀ' (1978) ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੰਭੀਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਜੋਂ ਵੀ ਬਣੀ। ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਕਾਰਾ ਭਵਨ ਅਤੇ ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਹਸਪਤਾਲ (ਮੁੰਬਈ) ਵੱਲ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

-ਆਮਨਾ ਕੌਰ

ਅਦਾਕਾਰਾ ਰੂਪਲੇਖਾ ਦਾ ਫਿਲਮੀ ਸਫਰ

ਅਦਾਕਾਰਾ ਰੂਪਲੇਖਾ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ 1918 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਉਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਮ ਮਿਸ ਹੈਲਨ ਸੀ। ਉਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਰਮੋਲਾ (ਰਸ਼ੇਲ ਕੋਹੇਨ) ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਖਾਨਦਾਨ ਨਾਲ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਾਇਮ ਕੋਹੇਨ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਬਚਪਨ ਕਲਕੱਤੇ ਬੀਤਿਆ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਮੁੱਢਲੀ ਤਾਲੀਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕਦਮ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੂਪਲੇਖਾ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿੱਚ ਥੀਏਟਰ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਕਦਰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੋਈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਵਾਂਗ ਅਦਾਕਾਰਾ ਬਣ ਗਈ।

ਜਦੋਂ ਸੇਠ ਦਲਸੁਖ ਐੱਮ. ਪੰਚੋਲੀ ਨੇ ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਚੌਧਰੀ' (1941) ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰ ਨਿਰੰਜਨ ਨੇ ਮਿਸ ਹੈਲਨ ਨੂੰ ਰੂਪਲੇਖਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਫਿਲਮ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਐਂਗਲੋ ਇੰਡੀਅਨ ਲੇਡੀ 'ਮਿਸ ਹੈਲਨ' ਦਾ ਪਾਰਟ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਮਰਕਜ਼ੀ ਕਿਰਦਾਰ 'ਚ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਗੱਭਰੂ ਐੱਸ. ਪਾਲ ਪ੍ਰੀਤਨਗਰ ਅਤੇ ਨੂਰਜਹਾਂ ਸਨ। ਰੂਪਲੇਖਾ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਤੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗੀਤ 'ਹਾਏ ਮੈਂ ਮਰਗੀ ਯੂ ਆਰ ਕਿੱਡੋ ਬਿਉਟੀਫੁਲ ... ਹਲਾ ਓ ਬੇਲੀਆ ਹੋਟ ਗੁਲਾਬੀ ਪੱਤੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਵਰਗੇ ਦੰਦ ਬੇਲੀਆ' (ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ, ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਾਰ) ਅਵਾਮ ਨੇ ਬੜਾ

ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਮੁੱਖ ਹੀਰੋਇਨ ਬੇਸ਼ੱਕ ਨੂਰਜਹਾਂ ਸੀ ਪਰ ਫਿਲਮ ਦੇ ਬੁੱਕਲੈੱਟ ਪੋਸਟਰ ਉੱਤੇ ਰੂਪਲੇਖਾ ਦੀ ਲੱਗੀ ਤਸਵੀਰ ਵਕਤ ਦੀ ਉਮਦਾ ਅਦਾਕਾਰਾ ਬਣਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ 22 ਅਗਸਤ 1941 ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸਿਨੇਮਾ, ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹੋਈ ਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ।

ਇਸ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੂਪਲੇਖਾ ਤੋਂ ਚੰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਬੱਝ ਗਈ। ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਆਰ. ਐੱਲ. ਸ਼ੇਰੀ (ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ ਸ਼ੇਰੀ) ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਰੂਪ ਕੇ. ਸ਼ੇਰੀ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰੀ (ਸਹਾਇਕ ਮਜ਼ਨੂੰ ਉਰਫ ਹੈਰੋਲਡ ਲੂਈਸ) ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਨਿਸ਼ਾਨੀ' (1942) ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਫਿਲਮ 'ਚ ਰੂਪਲੇਖਾ ਨੇ ਦੂਜੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਜੋਂ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ। ਮਰਕਜ਼ੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਅਦਾਕਾਰਾ ਰਾਗਿਨੀ (ਇੰਦਰਾ) ਅਤੇ ਮਜ਼ਨੂੰ (ਡਬਲ ਰੋਲ) ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤ ਨਸੀਮ ਅਖਤਰ, ਜ਼ੀਨਤ ਬੇਗਮ ਅਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਨੇ ਗਾਏ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਬੁੱਕਲੈੱਟ ਪੋਸਟਰ ਉੱਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਰੂਪਲੇਖਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਰਾਗਿਨੀ ਤੇ ਮਜ਼ਨੂੰ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਨ। ਇਹ ਫਿਲਮ 7 ਨਵੰਬਰ 1943 ਨੂੰ ਕਰਾਊਨ ਟਾਕੀਜ਼, ਲਾਹੌਰ

ਵਿਖੇ ਪਰਦਾਪੇਸ਼ ਹੋਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੂਪਲੇਖਾ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਰਮੋਲਾ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵਾਪਸ ਬੰਬਈ

ਆ ਗਈ ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਪੁੱਡਕਸ਼ਨਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਆਰ. ਸੀ. ਤਲਵਾਰ ਉਰਫ ਰਘਬੀਰ ਚੰਦ ਤਲਵਾਰ ਨੇ ਐੱਚ.ਐੱਸ. ਰਵੇਲ (ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਰਵੇਲ) ਦੀ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰੀ ਵਿੱਚ

ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਸੁਕਰੀਆ' (1944) ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਰਵੇਲ ਨੇ ਰੂਪਲੇਖਾ ਨੂੰ ਸਾਥੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਪਾਰਟ ਦਿੱਤਾ। ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਭੈਣ ਰਮੋਲਾ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਕਾਮੇਡੀਅਨ) ਆਪਣੇ ਫਨ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਫਿਲਮ 'ਚ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬਣ ਮੁਟਿਆਰ ਮਨੋਰਮਾ ਵੀ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤ ਬਰਕਤ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਜ਼ੀਨਤ ਬੇਗਮ, ਨਸੀਮ ਅਖਤਰ, ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ, ਮੁਨੱਵਰ ਸੁਲਤਾਨਾ, ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਮਰ ਨੇ ਗਾਏ ਸਨ। ਇਹ ਫਿਲਮ 28 ਅਪਰੈਲ 1944 ਨੂੰ ਪੈਲੇਸ ਥੀਏਟਰ, ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ।

ਆਰ.ਸੀ. ਤਲਵਾਰ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਅਲਬੇਲੀ' (1945) ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਰੋਲ ਰਮੋਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਤੀਸ਼ ਡਾਬੜਾ 'ਗੁੱਲ' ਦਾ ਸੀ। ਰੂਪਲੇਖਾ ਤੇ ਮਨੋਰਮਾ ਨੇ ਸਾਥੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਤੇ ਦੂਜੇ ਹੀਰੋ ਵਜੋਂ ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਅਦਾਕਾਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੋਲ ਨਿਭਾਏ।

ਫਿਲਮ 22 ਦਸੰਬਰ 1945 ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਸਿਨੇਮਾ, ਬੰਬੇ ਤੇ ਇੱਕ ਅਕਤੂਬਰ 1945 ਨੂੰ 'ਚ ਲਾਹੌਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ।

ਜਦੋਂ ਐੱਚ. ਐੱਸ. ਰਵੇਲ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਦਾਰੇ ਰਵੇਲ ਪੁੱਡਕਸ਼ਨਜ਼, ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਝੂਠੀ ਕਸਮੇ' (1948) ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਰੂਪਲੇਖਾ ਅਤੇ ਰਮੋਲਾ ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਤੋਂ ਕਲਕੱਤੇ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਫਿਲਮ 'ਚ ਰਮੋਲਾ ਅਤੇ ਰਾਬਿਨ ਮਜੂਮਦਾਰ ਜੋਤੀਦਾਰ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੀ ਹੀਰੋਇਨ ਵਜੋਂ ਰੂਪਲੇਖਾ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਸੁੰਦਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਫਨਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੋਰਮਾ, ਹੀਰਾ ਲਾਲ, ਰਿੜਕੂ, ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰੀ, ਇਫਤੇਖਾਰ ਨੁਮਾਇਆ ਸਨ। 11 ਗੀਤ ਜਮੀਲ ਮਜ਼ਹਰੀ ਤੇ ਜੀ.ਏ. ਚਿਸ਼ਤੀ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰ ਵੀ ਜੀ.ਏ. ਚਿਸ਼ਤੀ ਸਨ। ਇਹ ਰੂਪਲੇਖਾ ਦੀ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ ਕਰਾਰ ਪਾਈ।

ਰੂਪਲੇਖਾ ਉਰਦੂ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਬੋਲ ਤਾਂ ਲੈਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਉਹ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਰੂਪਲੇਖਾ ਦਾ ਫਿਲਮ ਸਫਰ 1941 ਤੋਂ 1948 ਤੱਕ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਉਰੁਜ਼ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕਦਮ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਚਲੀ ਗਈ, ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਗਈ ਤੇ ਕਦੋਂ ਫੌਤ ਹੋਈ? ਕਾਫੀ ਤਹਿਕੀਕ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ।

-ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

Golden State Realty

Real Estate and Loans Under One Roof

ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਡੀਲ ਤੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

Selling Homes from Gilroy to Sacramento, CA

Call us before visiting new model homes to save big time.

ਪਿਛਲੇ 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

Time to buy new home in Tracy, Manteca, Lothrop and Stockton

Pinnacle Award Winner 2014, 2015, 2016 & 2017
Grand Master Award Winner: 2018-2021

Call for Listing Special 2022

Ph: 510-304-9292 or 408-666-8279

Anmol Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02062952

Jaswinder (Jassi) Gill
M.Sc (PAU)
CA BRE# 00966763
Broker/Owner/Notary

Harjot Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02036421
Ph: 408.413.8350

Rakesh Pabla
REALTOR
Lic no: 01507068
Ph: 408.531.5464

Fremont Office: 86 Pilgrim Loop, Fremont CA 94539
Tel: 510-440-9292

Visit us @ www.jassigill.com
for hot listings

1. 380 cardona Cir
Pleasanton CA 94583
2. 5788 Arlene way
Livermore CA 94550
3. 2569 Bennett ct
Tracy CA 95377
4. 3055 Bernard Ave
San Ramon, CA, 94583

Recent Sales

5. 1693 Corpsman St
Manteca, CA, 95337
6. 5177 Roycroft Way
Fremont, CA, 94538
7. 2925 Mabury Rd
San Jose, CA, 95133

8. 105 Machado Ct
Tracy, CA, 95376
9. 3315 Mount Everest dr
San Jose ca 95127
10. 16765 oak view Cir
Morgan hill ca 95037

11. 1663 Dedini Ln
Ripon, CA, 95366
12. 2447 Remy Cantos Dr
Tracy, CA, 95376
13. 4732 Zinnia ct
Livermore CA 94551
14. 27490 Mangrove Rd
Hayward, CA, 94544

Listings & sales: 5079 Brett Court Fremont CA 94538 (Updated 4 bedrooms , 2 full bath)
188 Briarwood Dr, Hayward, CA 94544 (2 Bed, 3 Bath)
1379 Michael Dr, Tracy, CA 95377 (4 Bed, 3 Bath)

Purchase Loan and Refinance

Call Sukhveer (Sukhi) Gill Ph: 510-207-9067

DHMS, Loan Broker

CA BRE Lic.#01180969
NMLS# 352095